

”Kuten miehet tekee”

Monitaitoisuus, avain miesten arjen hallintaan

Helsingin yliopisto
Käyttäytymistieteellinen tiedekunta
Opettajankoulutuslaitos
Koulutusohjelma
Pro gradu -tutkielma
Kotitaloustiede
Elokuu 2016
Hannu Ripatti

Ohjaaja: Kaija Turkki

Tiedekunta - Fakultet - Faculty Käyttätymistieteellinen		Laitos - Institution - Department Opettajankoulutuslaitos	
Tekijä - Författare - Author Hannu Ripatti			
Työn nimi - Arbetets titel - Title ”Kuten miehet tekee” – Monitaitoisuus, avain miesten arjen hallintaan			
Oppiaine - Läroämne - Subject Kotitaloustiede			
Työn laji/ Ohjaaja - Arbetets art/Handledare - Level/Instructor Pro gradu -tutkielma / Kaija Turkki		Aika - Datum - Month and year Elokuu 2016	Sivumäärä - Sidoantal - Number of pages 75 s + 1 liites.
Tiivistelmä - Referat - Abstract <p><i>Tavoitteet.</i> Tämän tutkimuksen tarkoituksena on etsiä vastaus siihen mitä on monitaitoisuus miesten arjen hallinnassa. Lisäksi pyrkimyksenä on kuvata miten monitaitoisuus ilmenee ja tulee näkyväksi miesten arjessa. Aiheen tekee ajankohtaiseksi se, että nykypäivänä ei ole mitenkään itsestään selvää, että nainen on se, joka vastaa perheen arjen sujumisesta. Samoin yhä useammat kotitaloudet ovat yhden henkilön muodostamia. Myös vaihtoehtoiset asumismuodot etenkin nuorten miesten keskuudessa ovat vaihtoehto perinteiselle ydinperheelle ja sen arjelle. Tutkimuksen lähtökohtana oli kirjallisuuden avulla rakennettu synteesi taidosta ja taitavasta toiminnasta. Se loi mahdollisuuden tarkastella miesten haastatteluissa kuvaamaa jokapäiväistä arkeaan ja arjessa tarvitsemiaan taitoja moniulotteisesti ja luoda samalla perustan käsitteelle monitaitoisuus.</p> <p><i>Menetelmät.</i> Tutkimuksessa käytetty empiirinen aineisto kerättiin yksilöhaastatteluina puolistrukturoidun teemahaastattelun avulla seitsemältä iältään 21–59 -vuotiaalta pääkaupunkiseudulla ja läntisellä Uudellamaalla asuvalta mieheltä. Aineisto analysoitiin pääosin laadullisin tutkimusmenetelmin teoriaohjaavassa analyysissä fenomenografisella tutkimusotteella. Tulosten luottavuuden lisäämiseksi aineistoa analysoitiin myös määrällisin tutkimusmenetelmin. Analyysin ensimmäisessä vaiheessa saatua aineistoa käsiteltiin lähdekirjallisuuden avulla syntyneen tietämyksen mukaan. Toisessa analyysivaiheessa muodostettiin laajemmat taitokokonaisuudet jotka avasivat monitaitoisuuden sisältöä. Kolmannessa analyysivaiheessa miesten kuvaamat taidot järjestyivät kuvaamaan sitä mitä on monitaitoisuus miesten arjessa. Samalla monitaitoisuus miesten arjen hallinnassa tuli näkyväksi. Tutkimuksessa haastatellut miehet näyttäytyivät kokonaisvaltaisina kansallisen kulttuurinsa, kotikasvatuksensa, koulutuksensa, elämän kokemuksensa, ystävyyssuhteidensa ja muun yksityiselämän ”tuotteena”.</p> <p><i>Tulokset ja johtopäätökset.</i> Tämän pro gradu -tutkielman tulokset osoittavat, että niitä taitoja joita miehet tarvitsevat arjen hallintaan voidaan kuvata käsitteellä monitaitoisuus. Tämän tutkimuksen perusteella monitaitoisuus muodostui kolmesta osatekijästä; ihmisenä olemisen taidosta, tekemisen taidosta ja visiona tulevaisuuden taidosta. Tutkimustulosten perusteella monitaitoisuus tuli näkyväksi miesten arjessa sosiaalisina, toiminnallisina ja kognitiivisina taitoina. Tutkimuksessa nousi esiin miesten kokemus yhdessä tekemisen, auttamisen ja avun vastaanottamisen tärkeydestä. Tutkimuksen johtopäätöksenä voidaan todeta, että arki ja sen hallinta monitaitoisuuden avulla on samanaikaisesti jokaisen ihmisen oikeus ja velvollisuus sukupuoleen katsomatta.</p>			
Avainsanat – Nyckelord - Keywords Monitaitoisuus, miesten arki, arjen hallinta, kotitaloustiede, fenomenografia			
Säilytyspaikka - Förvaringsställe - Where deposited Helsingin yliopiston keskustakampuksen kirjasto – Helda / E-thesis (opinnäytteet) <i>ethesis.helsinki.fi</i>			
Muita tietoja - Övriga uppgifter - Additional information			

Tiedekunta - Fakultet - Faculty Behavioural Sciences		Laitos - Institution - Department Teacher Education	
Tekijä - Författare - Author Hannu Ripatti			
Työn nimi - Arbetets titel - Title ”The Things Men Do” – Multi-skilling, the key to the mastery of everyday life for men			
Oppiaine - Läroämne - Subject Home Economics science			
Työn laji/ Ohjaaja - Arbetets art/Handledare - Level/Instructor Master’s Thesis / Kaija Turkki		Aika - Datum - Month and year August 2016	Sivumäärä - Sidoantal - Number of pages 75 pp. + 1 appendices
<p>Tiivistelmä - Referat - Abstract</p> <p><i>Objectives.</i> The objective of this study is to discover the meaning of being multi-skilled in everyday life for men, as well as to show how being multi-skilled is manifested and visible in their lives. The issue is topical in the sense that it is by no means a given anymore that it the smooth running of day-to-day life in the family is the responsibility of a woman. In addition, more and more households are formed by only one person. Furthermore, alternative types of housing are an increasingly important alternative to a traditional nuclear family, especially for young men. The basis of the study is a synthesis of skills based on the existing literature. This creates the opportunity to study the day-to-day lives of men from several viewpoints at once, and to create the basis for the concept of being multi-skilled.</p> <p><i>Methods.</i> The empirical data used in the study was collected by conducting individual, semi-structured, thematic interviews with seven men between the ages of 21 and 59, living in the capital region or western Uusimaa. The data was analysed principally using qualitative methods in a theory-driven analysis with a phenomenographic approach. In order to increase the reliability of the results, the data was also submitted to quantitative analysis. The data collected in the first part of the survey was analysed based on the knowledge gained from source literature. In the second stage of analysis, larger skillsets were formed in order to describe the actual meaning of being multi-skilled. In the third stage of analysis the skills described by the men were organised into a description of what being multi-skilled is. At the same time, the whole concept became visible in their lives. The men interviewed in the course of the study came to be seen as ”products” of their national culture, upbringing, education, life experiences, friendships and other aspects of their private lives.</p> <p><i>Results and conclusions.</i> The results of this master’s thesis show that the skills that men need to navigate their everyday lives can be described with the concept of being multi-skilled. The concept includes three individual factors: the skill of being a human, actual productive skills and a vision of skills to be learned in the future. Being multi-skilled appears in the lives of men as various social, functional and cognitive skills. The experience of doing things together and offering and receiving assistance was described as essential. It is possible to conclude that mastering everyday life via being multi-skilled is both the right and the duty of each person regardless of their gender.</p>			
Avainsanat – Nyckelord - Keywords Multi-skilling, men’s everyday, mastery of everyday life, Home Economics science, phenomenography			
Säilytyspaikka - Förvaringsställe - Where deposited University of Helsinki City Centre Campus Library – Helda / E-thesis (theses) ethesis.helsinki.fi			
Muita tietoja - Övriga uppgifter - Additional information			

Sisällys

1	JOHDANTO.....	1
2	TEOREETTINEN TAUSTA.....	4
2.1	Taito, –vapaan miehen filosofiasta taitavaan toimijaan.....	4
2.1.1	Motivaatio, halua oppia ja selvitä arjessa	7
2.1.2	Tulevaisuuden taidot.....	8
2.1.3	Synteesi taidosta ja monitaitoisuudesta	10
2.2	Fenomenografinen lähestymistapa	13
3	IHMINEN TIETOISESSA TODELLISUUDESSA	15
3.1	Tieto- ja todellisuuskäsitys.....	15
3.2	Kokonaisvaltainen ihmiskäsitys.....	17
4	TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	19
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	21
5.1	Miesten haastattelu.....	21
5.2	Tutkimuksen kohderyhmä ja haastattelut	22
6	TUTKIMUSTULOKSET JA NIIDEN TULKINTAA.....	25
6.1	Aineiston teoriaohjaava sisällön analyysi.....	25
6.2	Taidon rakentuminen miesten arjessa	27
6.2.1	Taitava toiminta	27
6.2.2	Tahto ja mahdollisuus toimia.....	30
6.2.3	Katse huomisessa	31
6.2.4	Taidon rakentumisen tarkastelua.....	32
6.2.5	Miesten arjen hallinnan taitokuvat.....	33
6.2.6	Tarkastelua taidon rakentumisesta miesten arjessa.....	39
6.3	Arjessa toimimiseen liittyvät taidot	41
6.3.1	Tekemisen taidot	41
6.3.2	Suunnittelutaidot	42
6.3.3	Soveltamistaidot.....	43
6.3.4	Taloustaidot.....	44
6.3.5	Teknologiataidot	44
6.3.6	Tiedon hankintataidot	45

6.3.7	Tiedon prosessointitaidot	46
6.3.8	Vuorovaikutustaidot	47
6.3.9	Yhteistyötaidot.....	48
6.3.10	Oppimistaidot.....	48
6.4	Monitaitoisuus miesten arjen hallinnassa	49
6.4.1	Tekemisen taito.....	50
6.4.2	Tulevaisuuden taito	53
6.4.3	Ihmisenä olemisen taito	55
6.5	Monitaitoisuus arjen hallinnan välineenä	57
6.6	Monitaitoisuuden ilmeneminen miesten arjen hallinnassa	60
7	LUOTETTAVUUS	65
8	POHDINTAA.....	68
	LÄHTEET	70
	LIITTEET.....	76

TAULUKOT

Taulukko 1. Miesten asumismuoto.	23
Taulukko 2. Miesten perhemuoto.	24
Taulukko 3. Tietoja informanttien haastattelusta.	24
Taulukko 4. Esimerkki tämän tutkimuksen aineiston teoriaohjaavasta sisällön analyysistä.	26
Taulukko 5. Taitojen muodostuminen yläluokista	49
Taulukko 6. Taitojen muodostuminen taidon rakenneosista	50

KUVIOT

Kuvio 1. Synteesi taidosta ja taitavuudesta.	11
Kuvio 2. Taitava toiminta, monitaitoisuus, teoreettisena käsitteenä.	12
Kuvio 3. Taidon rakentuminen miesten arjessa.	33
Kuvio 4. Motivoitunut arjen taitaja.	34
Kuvio 5. Ymmärtävä arjen taitaja.	35
Kuvio 6. Osaava arjen taitaja.	36
Kuvio 7. Vastuullinen arjen taitaja.	36
Kuvio 8. Taloudellinen arjen taitaja.	37
Kuvio 9. Intuitiivinen arjen taitaja.	38
Kuvio 10. Tietoinen arjen taitaja.	39
Kuvio 11. Taidon rakentuminen graafisena kuviona.	40
Kuvio 12. Monitaitoisuuden osatekijät.	58
Kuvio 13. Monitaitoisuuden osatekijät prosentteina miesten arjessa.	59
Kuvio 14. Monitaitoisuuden ilmeneminen miesten arjessa.	61
Kuvio 15 . Monitaitoisuuden ilmeneminen prosentuaalisesti miesten arjessa.	64

1 Johdanto

Kiinnostukseni tutkia monitaitoisuutta miesten arjen hallinnassa syntyi kandidaatin tutkielman jatkotutkimuksena. Kandidaatin tutkielmassa tutkin elämänmuutoksessa yksin jääneiden miesten kodin arjen hallinnan taitoja. Tutkielman lopputulokseksi miesten arjen hallinnassa muodostui monitaitoisuus. Turkki (1999, ss. 107–108) kuvaa arjen hallintataitoja mahdollisuuksiksi toimia entistä monimuotoistuvimmissa ja monikulttuurisimmissa yhteyksissä. Turkin näkemyksen mukaan arjen hallinta nousee käytännön tarpeista. Arjen hallintaan liittyy vahvasti itseohjautuvuus ja toimijan oma tunne tilanteen hallinnasta. Hallinta ole mahdollista ilman, että ihmisellä on sekä mahdollisuus että halu vaikuttaa omaan arkeen liittyvässä päätöksenteossa. (Mts. 179–180.)

Aihe on myös yhteiskunnallisesti ja poliittisesti ajankohtainen. Naisten koulutustason noustessa ei ole enää mitenkään itsestään selvää se että, äiti on se, joka jää kotiin lasten syntymän jälkeen. Miehiä kannustetaan jäämään isyys- ja vanhempainvapaalle lasten syntymän jälkeen. Perinteinen ydinperheen malli on myös murtunut. Yhä useimmat avioliitot päättyvät eroon. Myös samaa sukupuolta edustavien perheet, tässä tapauksessa kahden miehen ja lapsen tai lapsien, muodostavat perheet ovat nykypäivää. Yhteiskunta pyrkii myös siihen, että ikääntyvät ihmiset asuisivat mahdollisimman kauan kotona.

Tilastokeskuksen mukaan asuntokuntia oli vuoden 2015 lopulla 2,6 miljoonaa, joista 42 prosenttia oli yhden henkilön asuntokuntia (Suomen virallinen tilasto SVT): Asunnot ja asuinolot [verkkojulkaisu]). Lapsiperheisiin kuului 40 prosenttia väestöstä. Lapsiperheiden yleisin perhemuoto oli edelleen avioparin perhe, 60 prosenttia lapsiperheistä. Avoparien perheitä oli 19 prosenttia lapsiperheistä. Lähes saman verran oli äiti ja lapsia -perheitä, joita oli 18 prosenttia. Isä ja lapsia -perheitä oli edelleen hyvin vähän, kolme prosenttia (Suomen virallinen tilasto (SVT): Perheet [verkkojulkaisu]).

Monitaitoisuutta miesten kodin tai arjen hallinnan taitona ei juurikaan ole tutkittu kotitaloustieteen näkökulmasta. Eklund (2000) on survey-tutkimukseen perustuvassa pro gradu-tutkielmassaan ”Miesten osallistuminen kotitalouden arkitoimintoihin nuorissa lapsiperheissä” tullut tulokseen, että perheissä vallitsee edelleen perinteinen työnjako.

Vastuu kotitaloustöistä on edelleen naisilla ja miesten vastuulla ovat korjaus- ja remonttityöt. Ervast (2005) on teemahaastatteluun perustuvassa pro gradu -tutkielmassaan ”Miesten suhtautuminen kotitaloustyöhön. Kotitaloustyö marxilaisen ja weberiläisen työfilosofian mukaan”, tullut tulokseen, että mies kokee kotitalous työt vapaaehtoisuuteen perustuvana pakkona koska kukaan muu ei niitä tee. Haapalinna (2011) on saanut omassa, narratiiviseen analyysiin pohjautuvassa pro gradu -tutkielmassaan ”Kodin merkitys miehelle” tuloksen, että mies ja nainen ovat tasavertaisia toimijoita kodissa, eikä hän saanut tukea jakoon naisten sisäpiiriin ja miesten ulkopiiriin omassa tutkimuksessaan. Ollila (2012) on toimintatutkimuksena ja toiminnallisen väliintulon eli intervention kautta toteutetussa pro gradu -tutkielmassaan ”Yksin asuvien miesten kotitaloustyön rationalisointi”, tullut siihen tulokseen, että yksin asuvat miehet voisivat rationalisoida kodin ylläpitosiivousta parhaiten jakamalla siivoustehtävät eri päiville ja viikoille. Puurunen (2014) on toteuttanut pro gradu-tutkielmansa ”Yksin asuvien miesten kotitaloustaidot ja niiden muotoutuminen” aineistopohjaisella laadullisella sisällön analyysillä. Johtopäätöksensä Puurunen esittää, että nuoret miehet pitävät kotitaloustaitoja tärkeinä, koska taidot mahdollistavat yksin asumisen.

Tutkielma jakautuu teoreettiseen ja empiiriseen osuuteen. Teoreettisessa taustassa tarkastellaan kirjallisuuden pohjalta mitä on taito ja taitava suoritus. Teoreettiseen osuuteen sisältyy edellisten lisäksi motivaatio teoreettisena käsitteenä, katsaus siihen miten tulevaisuuden taitoja tarkastellaan lähdekirjallisuudessa ja teoreettinen hahmotelma monitaitoisuudesta.

Tutkimuksen empiirisessä osassa tutkitaan mitä on monitaitoisuus. Tarkasteluun nousee onko monitaitoisuus työkalu, jonka avulla mies selviää sekä tutuista, jokapäiväisistä toistuvista tilanteista että uusista, tulevaisuuden mukanaan tuomista tilanteista. Toisena tutkimuskohteena on se, miten monitaitoisuus ilmenee miesten arjessa ja onko monitaitoisuus arjen hallinnassa tarvittavia yksittäisiä taitoja vai valmius kohdata ja ratkaista eteen tulevat ennakoitavissa olevat sekä ennalta arvaamattomat haasteet. Tässä tutkimuksessa käytettävä arjen hallinta -käsite perustuu Haverisen (1996) malliin.

Tutkimusjoukon muodostavat sellaiset miehet, jotka vastaavat pääsääntöisesti kodin arjen pyörittämisestä. Informanteissa on sekä perheellisiä, perheettömiä että vaihtoehtoisia asumismuodoissa asuvia täysi-ikäisiä miehiä .

Tässä tutkimuksessa miehiä lähestytään sillä perusolettamuksella, että he ovat tavoitteellista ja tietoista toimintaa suorittavia ja ohjaavia, toisten ihmisten kanssa yhdessä tai toisiinsa yhteydessä olevia ihmisiä (Dunderfelt, 2009. ss. 14–15).

2 Teoreettinen tausta

2.1 Taito, –vapaan miehen filosofiasta taitavaan toimijaan

Tutkimuksen aluksi on aiheellista esittää kysymys tai epäily siitä, voiko taito yksin olla tutkimuksen kohteena ja vaatiiko taidon ymmärtäminen sen suhteuttamista ympäröivään todellisuuteen? Tässä tutkimuksessa ympäröivä todellisuus, konteksti, on kodin arki ja sen hallinta. Tutkimuksessa ei oteta kantaa siihen Veivoa (2009, s. 12) lainaten, ovatko jotkin taidot ”oikeampia”, ”parempia” tai ”puutteellisimpia” kuin toiset.

Aristoteleen mukaan taito syntyy, kun useista kokemukseen kuuluvista huomioista muodostuu yksi samanlaisia asioita koskeva yleiskäsitys (Metafysiikka, s. 7). Niiniluoto (1992a, s. 7) viittaa Aristoteleen *Nikomahkoksen etiikassa* esittämään määritelmään, että taito on oikea järkiperäinen tekemisvalmius ja itse tekemiseen liittyvä taitava suoritustapa. Kreikkalainen filosofi Ksenofon (2009, s. 14; 45) näkee taidon johtamisena, asioista huolehtimisena ja vastuunkantona. Ksenofonin näkemyksen mukaan taitoa on myös asioiden järkevä hallitsemisen ja järjestelmällisyys (mts. 15). Hän jatkaa edelleen, että taito ei ole vain kuluttamista ja säilyttämistä vaan valmistamista ja kasvattamista (mts. 31). Toisaalta sekä Aristoteles että Ksenofon näkevät taidon vapaan miehen filosofisena ajattelun taitona ja varsinainen taidon, taitavan suorituksen, toteuttaminen kuului alisteisemmassa asemassa oleville.

Niiniluoto (1992b, s. 53) nostaa esiin taitotiedon käsitteen. Taitotieto voi tarkoittaa hänen mukaansa tietoon liittyvää tai tietoa koskevaa taitoa. Niiniluoto näkee taitotiedon taitavan toiminnan keinojen tuntemuksena, toiminta- ja suoritustapoja koskevana tietämyksenä ja ymmärryksenä, joka saavutetaan harjoituksen avulla. Niiniluoto näkee yhtenä taidon osana tekijän tiedon. Tekijän tiedon hän näkee taitavaan suoritukseen kykenevän henkilön tietona toimintansa päämääristä, kykynä hankkia, muodostaa, jäsentää, perustella ja soveltaa tietoa taitoa vaativaan taitavaan suoritukseen. (Niiniluoto, 1992b, ss. 53–54.) Elämän hallintataidoissa intuitiivinen tieto perustuu laaja-alaiseen, holistiseen, tilanteiden tunnistus- ja ongelmanratkaisutaitoon (Niiniluoto, 1992b, s. 56).

Taito kehittyy käytännöllisen kokemuksen ja harjoittelemisen kautta. Taidossa on kaksi kiinteästi yhteen liittyvää komponenttia, kognitiivinen komponentti eli kuinka jokin asia tehdään ja subkognitiivinen komponentti eli suorituksen tuleminen sujuvammaksi, laadukkaammaksi ja tehokkaammaksi osaamisen kartuttua harjoituksen myötä. (Tynjälä 2007, s. 14.) Tynjälän näkemystä tukee Kleemolan näkemys jokapäiväinen dialogi. Vuoropuhelu, keskustelu jota emme edes välttämättä tiedosta, joita kehomme ja mielemme käyvät jatkuvasti ihmiseksi kasvussa, synnyttää jatkuvasti uusia taitoja (Kleemola 2004, s. 88; s. 95). Kleemola (2004, s. 95) mukaillen hankkiessamme uusia kodinkoneita, työkaluja tai ottaessamme käyttöön erilaisia tietoteknisiä tai digitaalisia sovelluksia joudumme opettelemaan niiden käytön. Uuteen tekniikkaan tai digitalisaatioon perustuvien sovellusten käyttö ei rajoitu pelkästään kodin seinien sisäpuolelle, vaan kohtaamme uusien asioiden oppimisen haasteen jokapäiväisessä arjessa myös kodin seinien ulkopuolella esimerkiksi ruokakaupassa asioidessamme itsepalvelvelukassalla, jolloin hoidamme itse asiakkaina ostotapahtuman ja maksamisen.

Heinilä (2007, ss. 130–132) nostaa esille taidon oppimisessa sekä fyysisen ja motorisen että asenteellisen ja tiedollisen kokemuksen. Hänen näkemyksen mukaan taidon oppimisessa oleellista on paitsi tekeminen niin myös uudelleen tekeminen. Arjen tekojen taito on jatkuvasti etenevä hidas liike ja jokaisella teollaan ihminen vahvistaa jotain taitoaan. Tekemisen taito antaa tekijälleen vapauden tehdä teon tapahtuman vaatimusten mukaisesti. (Venkula 2008, s. 9.) Samalla tekemisen taito vapauttaa yksilön hallitsemasta ketään tai olemaan itse kenenkään hallittavissa (mts. 26).

Taitavuus vaatii yksilön kaikkien aistien yhteistoimintaa, omaa havaitsemiskykyä ja yksilöllistä tekoa (mts.15) Yksilö voi ymmärtää saavutettavissa olevan tiedon vain tekemällä saman asian (mts.36). Ennen kuin teko muodostuu taidoksi joudutaan sitä toistamaan. Toiston kautta muodostuu tietoa tekeillä olevasta asiasta, miten tekoa tulee toistaa jotta taito kehittyy (mts. 62)

Taito on jäsentynyt ja koordinoitunut henkisen ja fyysisen toiminnan kokonaisuus. Taitoon kuuluu fyysis-motorisen suorituskyvyn ohella myös sellaisia piirteitä, jotka liittävät taidot tekijänsä psyykkiseen rakenteeseen sekä häntä ympäröivään tekniseen, sosiaaliseen ja kulttuuriseen ympäristöön. Taitava suoritus vaatii yleistä kognitiivista lahjak-

kuutta. Tämän perusteella ei ole olemassa toistensa poissulkeva teoreettista ja käytännöllistä lahjakkuutta. (Anttila, 2007, ss 79– 84.)

Kojonkoski-Rännäli (2000, s. 120) näkee, että taidolla on itseisarvo, taitava toiminta on itsessään arvokasta, eikä taitavuus tuo mukanaan läheskään aina aineellista hyvää taitajalle. Osaava toiminta sisältää sekä suunnittelutaidon että kyvyn toteuttaa suunnitelmat taitavasti käytännötilanteissa (mts. 121) . Taito tai taidot merkitsevät taitajalle parempaa kykyä ymmärtää maailmaa ja itseään (mts.122). Tähän näkemykseen liittyy Silvolan (1992, s. 11) näkemys siitä, että taito on selviytymistä arkielämän hetkellisyydessä, epävarmuudessa ja sattumanvaraisuudessa. Pohjola (2007, s. 169) jatkaa, että taito on kykyä toimia tietyllä tavalla suhteessa päämäärään. Edelleen Pohjolan mukaan taitoa tarvitaan, jotta jokin toiminnan tavoite voidaan saavuttaa. Taito liittyy myös siihen miten tavoite saavutetaan. (Mts. 177.)

Tämän tutkimuksen kannalta oleellisen kotitaloustieteen ja kädentaiteiden näkökulman nostaa esille Myllykangas (2009). Hän näkee kädentaiteiden käsitteenä, jolla helpotetaan arjen sujumista, arjen käytännöllisistä tehtävistä selviytymistä, käytännöllistä ongelmanratkaisutaitoa, kätevyyttä ja vastuullista tekemistä. Kädentaiteihin liittyy mekaanisen osaamisen lisäksi oleellisena osana teoreettinen ja hiljainen tieto. (Mts. 55.) Myllykangas näkee myös taidon oppimisessa oleellisena sen, että siihen liittyy oikeanlainen oppimisympäristö eli konteksti (mts. 55).

Taito sisältää Westmanin (2007, s. 60) mukaan tiedon ymmärtämisen ja jäsentämisen toiminnaksi siten, että kokemuksellinen, hiljainen tieto ja osaaminen yhdistyvät taitoon tehdä. Taito kehittyy jatkuvassa tietämisen ja taitamisen prosessissa. Hiljainen tieto on subjektiivista, sitä opitaan kokemuksissa ja se välittyy ja leviää yhteisten kokemusten ja keskustelujen kautta (Kurtti, 2012, s.44). Toom (2008, ss. 33–34) näkee hiljaisen tiedon toiminnassa ilmenevänä yhteisenä ja jaettuna tietopohjana ja sosiaalisena ominaisuutena sekä toiminnallisena tapahtumasarjana. Henkilöiden hiljaisen tiedon käyttö näyttäytyy yksilön kyvyssä aktivoida ja käyttää tietoa. Henkilöä joka toimii jatkuvasti taitojen mukaisesti kutsutaan taitavaksi. (Mts, 37 –39.) Arjen hallinnassa hiljainen tieto näkyy Haverisen (2009, s.36) mukaan käytännöllisenä viisautena , tottumuksina ja rutineina. Siihen sisältyy vuorovaikutuksessa toisten kanssa jaetut kokemukset, luotta-

mus, turvallisuus, tasa-arvo, valta-asema ja asiantuntijuus. Hiljainen, taitava toiminta näyttää varmalta, kätevältä ja luontevalta (mts. 35)

Toiminnalliseksi tiedoksi (Toom, 2008, s.63) kutsuu sitä tietämistä kuinka jokin asia tehdään. Kokemusjohteinen tieto kuvaa (Venkulan 2008, s.111) näkemyksen mukaan täsmällisesti sitä, että kysymyksessä on kaikesta ihmisen kokemasta ja tekemästä johdettu tietämys, tieto sekä ajattelu- ja toimintatavat. Kokemusjohteinen tieto tulee näkyväksi niillä kouriintuntuvilla teoilla mitä yksilö omassa arjessaan tekee (mts. 116). Käytännöllisen kokemuksen kautta syntyneellä tiedolla on suuri merkitys arkisissa toiminnoissa. Kokemuksellinen tieto voi olla ihmisten ja tilanteiden lausumatonta toimintaa ja sanattomia sääntöjä intuitiivisen päätöksen teon taustalla. (Nissilä & Paaso, 2012, s. 190.) Turkki (1992, s. 7) käyttää termiä kokemusperäinen tieto, jonka näen terminä kuvaavampana kuvaamaan sitä tietoa ja taitoa, mitä kodeissa ja kotitalouden toiminnassa on kuin hiljainen tieto. Turkki näkee myös tärkeäksi kokemusperäisen tiedon sitomisen laajempiin kotitaloutta ympäröiviin järjestelmiin. Hän painottaa kotitalouden toiminnassa yksilön, perheyhteisön tai kotitalouden ja yhteiskunnan vuorovaikutuksen näkökulmia (mts. 7).

2.1.1 Motivaatio, halua oppia ja selvitä arjessa

Ihminen on lähtökohtaisesti elinvoimainen, toiminnallinen ja itseohjautuva olento, joka aktiivisesti hakeutuu tekemään itseään kiinnostavia ja itselleen merkittäviä asioista (Martela & Jarenko, 2014, s. 18; Martela 2014, s. 46). Järvilehto (2014a, s. 367) näkee myös ihmisen perusluonteeltaan toimivana ja kyvykkäänä olentona, joka haluaa saada aikaan asioita haluamallaan tavalla.

Metsämuurosen (1995, s. 71) mukaan motivaatio jaetaan sisäiseen ja ulkoiseen motivaatioon. Sisäiseen motivaatioon liittyy luontainen halu suoriutua erilaisista tehtävistä ja se saa alkunsa suoraan suoritettavasta työstä. Ulkoiseen motivaatioon kuuluvat ulkoiset palkkiot ja kannustimet. Järvilehdon (2014b, s. 25) mukaan sisäisen ja ulkoisen motivaation lisäksi on kolmas motivaatio, amotivaatio. Amotivaatiossa ihmiseltä puuttuu tahto toimia ja jos he toimivat, toiminta perustuu täysin ulkopuoliseen saneluun (mts. 25). Motivaatiolla on kaksi perusfunktioita: erilaisten ympäristöjen valinta ja sopeutumi-

nen ympäristön muutokseen. Motivaatio ei aina ole tietoista. (Nurmi & Salmela-Aro, 2005a, s. 10; 2005b, s. 61.)

Martela (2014, s. 31) viittaa Decin ja Ryanin kehittämän itseohjautuvuusteoriaan, jonka mukaan sisäisen motivaation lähteitä ovat vapaaehtoisuus, kyvykkyys ja yhteenkuuluvuus. Näiden kolmen tekijän läsnäolo tai poissaolo selittää pääosan sisäisestä motivaatiosta (mts. 48). Martela (2014, s. 14) nostaa myös esille sisäisessä motivaatiossa syntyvän arvokkuuden tunteen. Tunteen joka syntyy silloin kun tekeminen kytkeytyy tekijälle tärkeisiin päämääriin ja arvoihin. Sisäiseen motivaatioon kuuluu myös ihmisen sosiaalisuus ja empaattisuus, tarve olla yhteydessä toisiin ihmisiin sekä tarve kokea tehdä hyvää muille ihmisille. (Martela, 2014, ss. 30–31.) Niitamo (2005, s.43) on ilmaissut, että motiivin tavoite on toiminnassa saavutettava mielihyvä.

2.1.2 Tulevaisuuden taidot

Konstruktiivisessa ennakkoinnissa tulevaisuutta tehdään, muotoillaan ja luodaan, joka päivä, eikä se ole kaukana taivaanrannassa siintävä maali (Wilenius 2015, s. 21). Rubin (2010, s. 10) viittaa Popperilaiseen tulevaisuuskäsitykseen jonka mukaan tulevaisuutta ei voi ennustaa, vaan sen muotoutuminen riippuu meistä itsestämme. Tätä samaa Rubinin esittämää näkemystä tukee Niiniluoto (2009, ss. 59–60) todetessaan että, tulevaisuutta ei ole olemassa, joten voimme vain arvailla mitä tulevaisuudessa tapahtuu. Voimme kuitenkin vaikuttaa omilla valinnoillamme siihen minkälainen tulevaisuus on. Tulevaisuuden ennakkoinnin tekee vaikeaksi se, että tulevaisuus on alati liikkuvassa, dynaamisessa muutoksessa (Wilenius 2015, s. 221). Myös Rubinin (2010, s. 24) näkemyksen mukaan arjen rationaalisuutta vaikeuttaa nopeasti muuttuva ja koko ajan uudeksi määrittyvä todellisuus.

Toisaalta Malaska ja Holsius (2009, s. 89) ovat sitä mieltä, että tieto tulevaisuudesta on ehdoton edellytys hyviin päätöksiin tai tapahtumiin vaikuttaminen haluttuun suuntaan jolloin vältämme kohtuuttomia riskejä tai uhkia. Wilenius (2004, s. 5) toteaa, että tulevaisuuden haasteisiin tarttuminen edellyttää ainakin kahta asiaa: ensinnäkin on oltava jonkinlainen oivallus siitä mitä tulevaisuus tuo tullessaan ja toisaalta on pystyttävä miettimään, mitä tulevaisuuden toteutuminen edellyttää nykyhetkeltä.

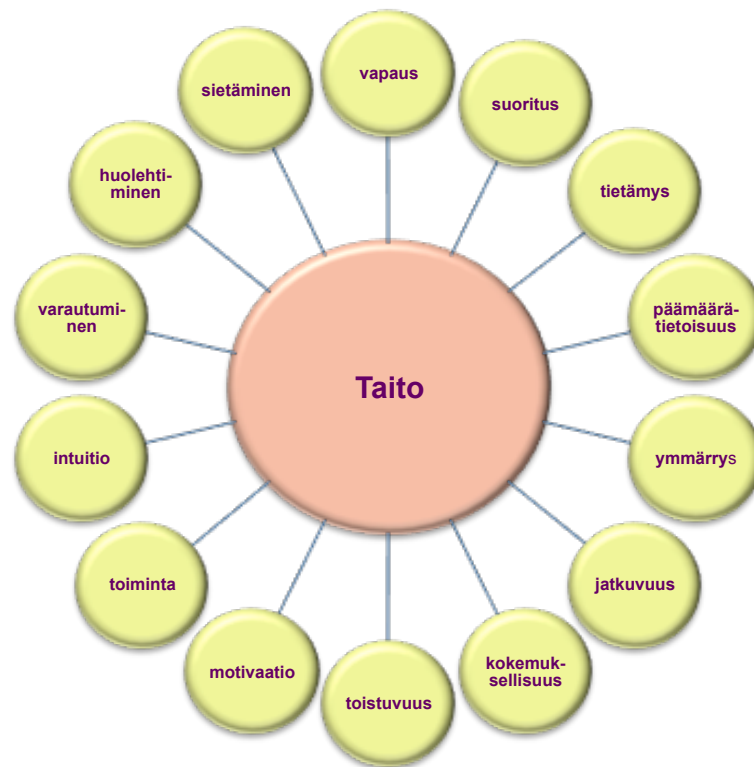
Tulevaisuudentutkija Rubin (2010, s. 6) esittää kysymyksen siitä, onko meillä rohkeutta ja valmiuksia avata sellaisia ovia ja lähteä sellaiselle matkalle, jonka määränpäättä emme ollenkaan osaa kuvitella ja jonne tiekään ei kulje valmiita jo karttaan merkittyjä väyliä myöten? Salo, Kankaanranta, Vähähyppä ja Viik-Kajander (2011, s. 34) tarjoavat ratkaisuksi tulevaisuuden mukaan tuomiin haasteisiin samanaikaisesti sekä taitoa yhdistellä useamman alan osaamista että jonkin alan erityisosaamista. Osaamisen painopiste siirtyy entistä enemmän yksityiskohtien tietämisestä jatkuvaan yhteisölliseen oppimiseen sekä informaation hakuun ja hallintaan (Salo et al. 2011, s. 25). Yksilötaidoissa korostuvat erityisesti vastuu itsensä johtamisesta, ohjaamisesta sekä kehittämisestä (mts. 25). Salo et al. (2011, s. 30) näkevät olennaisina tulevaisuuden taitoina itsestään huolehtimisen sekä elämänhallintataidot jotka tähtäävät kohti merkityksellistä elämää. Yhteisöllisistä taidoista korostuvat vuorovaikutus-, viestintä- ja yhteistyötaidot, sekä erilaisiin verkostoihin kuulumisen ja verkostojen hyödyntäminen (mts. 25; 28). Lisääntyvän tietotulvan hallitseminen edellyttää jatkuvaa syy-seuraus-suhteiden hahmottamista, jäsentämistä arvioimista ja soveltamista, sekä ilmiöiden vaikutusten ymmärtämistä erilaisten ihmisten lähtökohdista aina globaaleihin vaikutuksiin asti (mts. 27). Salo et al. (2011, s. 35) näkevät teknologian tulevaisuudessa käytännön työkaluna jonka hallinta edellyttää teknologiaan liittyvien taitojen hallintaa.

Tulevaisuuden taitoja ovat tiedonhankinta-, tiedonhallinta- ja prosessointitaidot, sopeutumiskyky jatkuvassa muutosliikkeessä olevaan ympäristöön, kriittisen ajattelun taidot ja ryhmätyötaidot (Voogt & Pareija-Roblin (2010, s. 1). He nostavat esiin myös kansalaisosaamiseen liittyviä taitoja, kuten vuorovaikutukseen sekä sosiaaliseen ja kulttuuriin osaamiseen liittyvät taidot. Nämä taidot he näkevät tärkeiksi, vaikka tulevaisuudessa koneellistuminen korvaa ihmisten suorittamat toistuvat mekaaniset työvaiheet, inhimilliseen kanssakäymiseen perustuvien taitojen tarve lisääntyy. (Voogt & Pareija-Roblin, 2010, s. 1.) Rotherhamin & Willinghamin (2010, ss 17–18) mukaan kriittisen ajattelun ja synteessin muodostamisen taidot ovat tärkeitä tulevaisuuden taitoina, koska saatavilla olevan tiedon määrää lisääntyy jatkuvasti. He painottavat myös demokratian merkitystä takamaan kansalaisille yhdenvertaiset mahdollisuudet taitojen ja tietojen hankkimisessa ja kehittämisessä (mts. 20).

Kotitaloudet ja niissä tapahtuvat toiminnot eivät edusta pysähtyneisyyttä, vaan ne seuraavat yhteiskunnassa tapahtuvia muutoksia. Turkki (1999, s. 180) näkee kotitalouden toiminnan muuttuvana, dynaamisena vuorovaikutuksena sekä ihmisten että erilaisten ympäristöjen suhteissa. Hän painottaa myös ihmisen omaa osallisuutta sekä halua että mahdollisuutta vaikuttaa omaa arjen hallintaan liittyvään päätöksen tekoon (mts. 180).

2.1.3 Synteesi taidosta ja monitaitoisuudesta

Edellä olevissa luvuissa olen tarkastellut sitä, miten taitoa ja taitavaa suoritusta on käsitelty sekä filosofisessa, yleisesti taitoa käsittelevässä sekä kotitaloudessa tarvittavia taitoja käsittelevässä kirjallisuudessa ja julkaisuissa. Synteesin syntymiseen on vaikuttanut myös esiymmärrykseni niistä taidoista, mitä taitava arjen hallinta edellyttää. Esiymmärrykseni arjen hallinnasta tarvittavista taidoista ja monitaitoisuudesta on rakentunut oman elämämaailmani, muuan muassa toimijana miehenä omassa arjessani, havaintoina ja osallistumisena arjen sujumiseen erilaisissa sukulais- ja ystävyys-suhteisiin perustuvissa verkostoissa käytännön tilanteissa, sekä jo aiemmin mainitsemani kandidatin tutkielman seurauksena. Tässä luvussa esitän synteesin, kokoavan näkemykseni, siitä mitä on taito ja taitava suoritus ja miten lähestyn niitä tässä miesten arjen hallintataitoja käsittelevässä tutkielmassa. Kuviossa kodin arjessa tarvittavan tai esiintyvän taidon osatekijöitä ei ole järjestetty hierarkkiseen järjestykseen vaan ne ovat sattuman mukaisessa järjestyksessä. Tämän tutkielman lukijalle voi syntyä eriävä tai hänellä voi olla eriävä mielipide siitä mitä taito ja taitava suoritus pitää sinällään, mutta se vapaus lukijalle suotakoon. Synteesi taidosta on esitetty kuviossa 1.

Kuvio 1. Synteesi taidosta ja taitavuudesta.

Monitaitoisuus

”Kodin arkitoiminta ei ole vain rutiinityötä, vaan jatkuvaa uusien ongelmien kohtaamista ja niiden ratkaisua. Arjen käytäntöjen hallitseminen aidoissa ympäristössä edellyttää taitoja, joihin liittyy kognitiivista, sosiaalista, emotionaalista ja manuaalista osaamista”. (Tuomi-Gröhn 2009, ss.150–151.) Samoin Kuusinen ja Lehtinen (2007, s. 123) esittävät, että oppiminen pitäisi olla mahdollisimman tiiviissä yhteydessä niihin ympäristöihin jossa tietoja ja taitoja on tarkoitus käyttää. Niissä tilanteissa tarvittavia taitoja, joita ei vielä ole olemassakaan, voidaan kehittää luovalla oppimisella (Lehtinen & Kuusinen, 2007, s. 124). Lehtisen ja Kuusisen (2007, s. 112) mukaan käytännöllä viitataan toimintamalleihin, joilla ihmiset pyrkivät selviytymään erilaisista tilanteista. Käytännöt toimivat myös eräänlaisena yhteisöllisenä muistina, joka vapauttaa yksilön tarpeesta pitää koko ajan muistissaan kaikkia monimutkaisten suoritusten sisältämiä yksityiskohtia.

Tässä tutkimuksessa monitaitoisuus nähdään työkaluna jonka avulla miehet selviävät kodin arjen hallinnan tutuista, jokapäiväisistä toistuvista tilanteista, että uusista ennakoituista tilanteista. Toisaalta tulevaisuus ei ole aina ennakoitavissa tarkasti, joten mo-

nitaitoisuus on myös nykytilanteen vaatimien arjen hallinta taitojen lisäksi valmius kohdata ja ratkaista eteen tulevat, ennalta arvaamattomat haasteet.

Kuvio 2. Taitava toiminta, monitaitoisuus, teoreettisena käsitteenä.

2.2 Fenomenografinen lähestymistapa

Fenomenografia tutkii sitä, miten ympäröivä maailma ilmenee ja rakentuu ihmisen tietoisuudessa (Ahonen, 1996, s.114). Fenomenografisessa tutkimuksessa pyritään paljastamaan kaikki ne käsitykset mitä ihmisillä on tutkittavasta ilmiöstä ja miten ihmiset kokevat, käsittävät ja käsitteellistävät eri ilmiöitä (Marton, 2006, s. 144; Huusko & Paloniemi 2006, s. 165). Fenomenografian idea on kuvata maailmaa niin kuin se havaitaan (Kakkori & Huttunen, 2011, s. 9). Meidän on tutkittava ihmisen erilaisia käsityksiä sellaisenaan päästäksemme ymmärtämään ihmistä. Ymmärtääksemme ihmisten käyttäytymistä ja käyttäytymisen motiiveja ja selittämään ilmiöt heidän omasta näkökulmastaan ilman, että tutkija on etukäteen määrittänyt sen vastausavaruuden, johon tutkittavien vastaukset sijoitetaan. (Gröhn 1992, s. 8.) Huusko ja Paloniemi (2006, s. 165) toteavat, että fenomenografisessa tutkimuksessa ei tehdä todellisuutta koskevia väitelauseita, vaan tarkoituksena on kuvata ihmisten käsityksiä todellisuuden ilmiöistä. Todellisuus rakentuu merkitystulkintoista ja tulkintasäännöistä, joiden avulla ihmiset toimivat arkielämässään, ja se on olemassa ihmisille merkitysvälitteisesti. Heidän (emt, s. 165) näkemyksen mukaan etnografisen tutkimuskohteen muodostavat erilaiset tavat, joilla ihmiset kokevat, käsittävät ja käsitteellistävät eri ilmiöitä. Fenomenografia näkee ihmisen rationaalisena olentona, joka muodostaa käsityksiä koetuista ilmiöistä liittämällä tapahtumia toisiinsa ja pyrkimällä selittämään niitä (Huusko & Paloniemi, 2006, s. 164; Ahonen, 1996, s. 116). Ahonen (1996, s.116) viittaa Martonin näkemykseen siitä, että on vain yksi maailma, joka ilmenee eri tavoin ihmisten käsityksissä. Käsitysten erilaisuus riippuu ennemminkin ihmisten kokemustausta kuin ikäkaudesta (Ahonen, 1996, s. 114). Martonin (2005, s. 145) mukaan fenomenografisen tutkimuksen tulokset määrittelevät kuinka ihmiset itse määrittelevät tutkittavaa ilmiötä.

Fenomenografisen tutkimusnäkökulman soveltamisessa on erotettavissa kaksi eri tiedon tasoa. Ensimmäisen asteen tutkimusnäkökulma pyrkii hahmottamaan tutkittavien laadullisesti erilaiset tavat käsittää ja ymmärtää tutkittavaa asiaa tai kohdetta (Rissanen 2006). Toisen asteen näkökulma korostaa ihmisen toimintaa omaehtoisena tiedon hankkijana ja muokkaajana oman arkielämänsä todellisuuden rakentumisessa. Todellisuus rakentuu merkitystulkintoista ja tulkintasäännöistä joiden avulla ihmiset toimivat arkielämässään. Toiminta rakentuu yksilön aikaisempien käsitysten, tietojen ja kokemusten pohjalta. (Huusko ja Paloniemi (2006, ss. 164–165.)

Fenomenografista tutkimusotetta ovat käyttäneet esimerkiksi Rissanen (2003) väitöskirjassaan ”Työelämälähtöinen opinnäytetyö oppimisen kontekstissa. Fenomenografisia näkökulmia tradenomin opinnäytetyöhön”, Savonen (2009), Maanpuolustuskorkeakoulun diplomityössään ”Oppimista tukeva koulutustason arviointi. Fenomenografinen tutkimus joukkotuotannon parissa työskentelevien sotilaiden käsityksiä koulutason arvioinninkehittämiseksi”, Valkonen (2009) väitöskirjassaan ”Millainen on hyvä isä tai äiti. Viides- ja kuudesluokkalaisten lasten vanhemmuuskäsitykset”.

Rissanen (2003) pyrkii omien sanojensa mukaan kuvaamaan, analysoimaan ja ymmärtämään työssään työelämälähtöisen opinnäytetyön todellisuuden erilaisia käsityksiä, eroja, sisällön merkitystä, sekä sisällöllisiä että kokemuksellisia asioita. Savosen, (2009, ss. 4–6) tavoitteena on löytää toteuttamiskelpoisia ja perusteltuja kehittämisajatuksia ja suosituksia Maavoimien joukkotuotannon koulutustason arviointiin niin, että tutkijan omat ja tutkimukseen osallistuneiden sotilaiden käsitysten painoarvo säilyy ilman nykykäytännön kahleita. Valkonen (2009, s. 21) käyttää omassa tutkimuksessaan fenomenografiaan kuuluvaa tiedonintressiä, kuvatessaan lasten vanhemmuuskäsityksiä.

Kaikille kolmelle tutkimukselle on yhteistä se, että ne pyrkivät muodostamaan tuloksista kuvauskategoriat, jotka antavat vastuksen tutkimuskysymyksiin ja selittävät tutkittavan ilmiön.

3 Ihminen tietoisessa todellisuudessa

3.1 Tieto- ja todellisuuskäsitys

Tämänkin tutkimuksen miehet elävät elämäänsä Dunderfeltiä (2015, s. 126) lainaten fyysisinä psyykkisinä ja sosiaalisina kokonaisuuksina heitä ympäröivässä todellisuudessa. Tämä todellisuus ilmenee ihmiselle subjektiivisena kokemuksena, ihminen tarkastelee maailmaa omassa arjessaan oman tajuntansa kautta. Kokemukset ovat yleisesti kokemusta jostakin ja ne ovat merkityksellisiä riippumatta siitä onko se tunnearvoltaan epämiellyttävä, miellyttävä tai melko neutraali. (Dunderfelt 2015, ss. 128–129.) Ihmisellä on jatkuvasti muuttuva suhde aineelliseen ja sosiaaliseen todellisuuteen, mikä synnyttää uusia merkityssuhteita (Dunderfelt 2015, s.138).

Minkälainen tieto on reaalille, lihaa ja verta olevalle, elävälle ja ajan hampaissa jauhaantuvalla ihmiselle arvokasta, tai ehkä jopa välttämätöntä kysyy Vehkavaara (1999, s. 21). Todellisuuden ja tiedon määrittelyssä on kaksi toistaan eroavaa käsitystä, tieteellinen realismi ja konstruktivismi. Tieteellisen realismin mukaan todellisuus olemassa ensin ja määrää tietomme luonteen ihmisestä ja hänen tietokyvystään riippumatta ja ihminen pystyy paljastamaan tuon jo ennestään olemassa olevan todellisuuden. Konstruktivismiin mukaan ihmisajalle ominainen tietokyky on ensin ja määrää todellisuutemme luonteen. Konstruktivismiin mukaan ihminen rakentaa todellisuuden itse tietokykynsä seurauksena. (Rikama 2014, s. 39.)

Traditionaalisessa tietoteoriassa tieto on käsitetty tietoisuuden om(in)aisuudeksi, hyvin perustelluksi todeksi uskomukseksi joka on perusteltu tai oikeutettu vain jos se on periaatteessa kenen tahansa todennettavissa ja se vastaa reaalimaailmaa (Vehkavaara 1999, s. 25; 2000, ss. 98–99).

Tietoteorian yhden määritelmän mukaan totuus on vastaavuussuhde kielen (teorian) ja todellisuuden välillä ja muodostuu aina tulkinnan välityksellä (Rikala 2014, s. 39). Rikala (2014, s. 40) nostaa esiin myös ihmis- ja kulttuuritieteiden omat tietokäsitykset, jotka ovat konstruktivismiin pohjautuvia ihmisten tavoitteita ja päämääriä selitysperspektiveinä käyttäviä.

Ihminen pyrkii luomaan merkityksellisiä kokonaisuuksia. Ihmisen arkinen toiminta on

täynnä aikomuksia, tavoitteellisuutta ja merkityksellisyyttä. Ihmisen merkityssuhteet ovat kaiken lisäksi erilaisia erilaisten ihmisten kanssa ja merkityssuhteiden kokonaisuus on alati muuttuvassa dynaamisessa tilassa koko elämän ajan. (Dunderfelt 2015, s. 130; s. 132.)

Tiedollinen taito on kykyä hankkia, muodostaa, jäsentää ja soveltaa tietoa (Niiniluoto 1992, s. 53). Tiedon ja todellisuuden suhteeseen ei ainoastaan kuulu kyky etsiä ja oppia faktatietoa oikeista paikoista, havainnoida painaa muistiin, vaan monitieteellisen ymmärtämisen avulla jalostaa se tiedoksi ja todellisuudeksi (Rikama 2014, ss. 41–42). Vehkavaara (1999, s. 22; 2000, s. 98; s. 104) näkee, että ihmiset todella tietävät, eivät-kä pelkästään kuvittele tietävänsä, sillä ihmiset hallitsevat maailmaansa ja osaavat toimia siinä. Me tarvitsemme tietoa saadaksemme valtaa, joka puolestaan mahdollistaa meille tarkoituksen mukaisen toiminnan (Vehkavaara 1999, s. 22). Toiminnan edellyttämä tieto –toimintatieto– tieto joka tekee menestyksellisen, tosiasiallisen toiminnan mahdolliseksi maailmassa (Vehkavaara 1999, s. 22). Siinä määrin kun tämä toiminta on menestyksestä, nämä representaatiot ovat tietoa ja vastaavat toiminnan kohdetta ja olosuhteita (Vehkavaara 1999, s. 31).

Arkipuheessa hiljaisella tiedolla tarkoitetaan kokemuksellista tietoa (Pohjalainen 2012, s. 2). Hiljainen tieto on tietoa, jota kerätään arjen tekemisissä ja elämän tuntemuksissa (Koskennurmi-Sihvonen 2002). Ihmisen toiminnan taustalla oleva hiljainen tieto on uskomuksia, mielikuvia, ajatusrakennelmia ja näkemyksiä (Pohjalainen 2012, s. 1). Hiljainen tieto kerääntyy tietystä kontekstista tapahtuvassa toiminnassa (mts.3). Pohjalainen viittaa Polanyn (1996) näkemykseen siitä, että hiljaista tietoa välitetään ja omaksutaan jäljittelyn, identifikaation ja tekemällä oppimisen kautta. Jäljittelyssä matkitaan jonkun toisen tekemistä. Identifikaatiossa noudatetaan opettajan ohjeita ja itse tekemällä opittava asia alkaa hioutua. Tekemällä oppimisessa opittava alkaa vähitellen muuttua eksplisiittisestä tiedosta hiljaiseksi tiedoksi kun opittavan asian tekeminen alkaa automatisoitua. (Pohjalainen 2012, s. 4.)

Pohjalainen on vertaillut kahta hiljaista tietoa käsittelevää tutkimusta, Virtainlahti (2006) sekä Tuomola ja Airila (2007). Näiden molempien tutkimusten perusteella hiljainen tieto liittyy kokonaisuuksien ja kokonaistilanteiden ymmärtämiseen. Ihmissuhdetaidot ja sosiaaliset taidot olivat molemmissa tutkimuksissa merkittäviä hiljaisen tie-

don alueita. (Pohjolainen 2012, s. 8.) Virtainlahti (2006) luonnehtii hiljaista tietoa keholliseksi, intuitiiviseksi, kokemukselliseksi, sosiaaliseksi ja kulttuuriseksi sekä kontekstisidonnaiseksi (Pohjalainen 2012, s. 8).

3.2 Kokonaisvaltainen ihmiskäsitys

Ihmiskäsitys on käsitys siitä, mitä ihminen on, kuinka ihminen voidaan erottaa muista ilmiöistä ja olioista ja mitkä ovat ne ihmiselle tyypilliset piirteet, joita ei voi ohittaa ihmisestä puhuttaessa. Ihmiskäsitykseen kuuluu lukuisia olemuksellisia määreitä, joilla voidaan luonnehtia ihmistä yksilöstä lähtien, sekä lukuisia suhteellisia piirteitä, joiden avulla ihmistä voidaan luonnehtia suhteessa ympäristöön (yhteisöön, muihin, toisiin, luontoon. (Varto 2005 s. 43). Rauhalan (2007, s. 25) mukaan ihmiskäsityksen analyysi tarkastelee ihmisenä olemisen yleisrakenteita.

Tässä tutkimuksessa ihmiskäsitys pohjautuu Rauhalan kehittämään kokonaisvaltaiseen ihmiskäsityksen situationaaliseen säätöpiiriin. Situationaalinen säätöpiiri tarkoittaa ihmisen kokonaisen olemisen dynamiikkaa ja se muotoutuu tilanteen ja tajunnan, tilanteen ja kehon, kehon ja tajunnan ja kehon sisäisten orgaanisten järjestelmien keskinäisissä vuorovaikutuksissa (Bäckman, 2009, s. 335).

Tajunta on ihmisen olemisen puoli, jossa hän suuntautuu tarkoituksiin ja merkityksiin (Bäckman, 2009, ss. 334–335). Rauhala (2007, s. 25) kiteyttää, että tajunnallisuus on elämyksellinen kokemisen kyky. Kehollisuus on elämää aineellisuudessa toteuttavien ja ylläpitämien elollisten prosessien kokonaisuus (Rauhala, 2007, s. 25). Situaatio on ihmisen kokemuspinta maailmaansa kanssa, hänen sijoittumisensa ympäröivään todellisuuteen. Situaatio muodostuu erilaisista taustatekijöistä (kuten luonnollisten olosuhteiden, maantieteen, perimän ja fysiologian säätelmiä, kulttuurisia ja yhteiskunnallisia), osa taas on omien vaikutusmahdollisuuksien piirissä (koulutus, sivistys, sosiaaliset ja perhesuhteet, kodin ja työpaikan valinta, sosioekonomisen aseman kehitys). (Bäckman, 2009, ss. 3, 34–335.) Rauhala (2007, s. 25) ilmaisee, että situationaalisuus tarkoittaa aina väistämättömästi kuuluvaa suhteissa olemista.

Pihlannon (2008 s.30) kiteyttää situationaalisuuden, että ihminen on suhteissa kaikkien kehonsa ympärillä olevaan – niin konkreettiseen kuin ideaaliseenkin maailmaan. Ihmisten maailmankuvassaan käsittelemät merkitykset voivat olla luonteeltaan hyvin

erilaisia: esimerkiksi tietoa, tunnetta, uskomuksia ja tahtoa. Jokainen yksilö on siis kansallisen kulttuurinsa, kotikasvatuksensa, koulutuksensa, työelämän kokemuksensa, ystävyyssuhteidensa ja muun yksityiselämänsä ”tuote.” (Pihlanto 2008 ss.31–32.)

Kokonaisvaltainen ihmiskäsitys soveltuu myös tähän fenomenografiseen tutkimusotteeseen ohjautuvaan miesten arjenhallinnan tutkimukseen. Tutkimuksen, jonka tarkoituksena on selvittää ja kuvata tutkimukseen osallistuvien miesten todellisia käsityksiä ja luonteeltaan hyvinkin erilaisia merkityksiä tutkittavasta ilmiöstä.

4 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset

Arki ajatellaan usein yllätyksettömäksi ja rutiininomaiseksi toistoksi (Heinonen 2012, s. 60). Arjen kenties tärkein ulottuvuus on se, että arjen sujumiseksi asioita tehdään tavannukaisesti, turhia refleктоimatta. Arki ei kuitenkaan toimi itsestään vaan jonkun on tehtävä arjesta jouhevaa, ”pikkuelämää” on pidettävä yllä, arjen aikaa, tilaa ja toimintaa on organisoitava ja koordinoitava. (Hirsiäho, Jokinen, Jakonen & Sorainen, 2011, s. 9). Suomenkielen ”arki” tai ”arkielämä” on merkitykseltään hieman kapeampi kuin englanninkielinen vastineensa ”everyday life”. ”Everyday life” viittaa jokapäiväiseen elämään, kun taas puhuttaessa arjesta korostuu arjen ja pyhäpäivien välinen ero. (Heinonen, 2012, s. 60.)

Heinonen (2012, s. 61) lainaa sosiologi Mike Featherstonen (1992, ss 160–161) listausta tutkijoiden tunnistamista arjen ominaispiirteistä: Ensinnäkin korostetaan rutiineja, toistuvia kokemuksia, uskomuksia ja käytäntöjä. Toiseksi arki mielletään tavallisesti naisten toteuttamaksi elinolojen uusintamiseksi. Kolmanneksi painotetaan nykyhetkeä ja kokemusten sekä toimintojen välittömyyttä. Neljänneksi korostetaan yhteisyyttä, leikkisää sosiaalisuutta ja spontaania toimintaa. Viidenneksi korostetaan tiedon heterogeenisuutta ja moniäänisyyttä.

Siitä miksi arki on usein naisten toteuttamaa Tiuhonen (2002, s.171) esittää näkemyksensä, että miehet eivät ole kyenneet vähäisten taitojensa ja vähäisen sosiaalisen tuen vuoksi valtaamaan itselleen tilaa kotitöiden tekemiselle. Hän jatkaa, että isän asemaan on kohdistunut valtavia uudistuspaineita jotka ovat vaikuttaneet mieheyden ja isyyden sisältöön. Jokinen (2005, ss 14-15) näkee ongelmallisena sen, että arjen toiminnoilla on ollut perinteisesti taipumus kiinnittyä naiseen, jolloin miehet jäivät helposti sivusta seuraajiksi.

”Viimeaikaisissa miehiä tarkastelevassa tutkimuksessa on esitetty, että miehiä tulisi tutkia siten, että ominaisuuksien ja tapaisuuksien sijasta tarkastellaan miesten kokemuksia, sosiaalisia suhteita ja tekoja” (Autonen-Vaaraniemi, 2009, s. 44).

Miesten oma kokemus taidosta ja taitavuudesta on aina yhteydessä siihen kontekstiin, missä näkemys arjen hallinnasta syntyy. Fenomenografisen tutkimusotteen vahvuutena voidaan pitää sitä, että tässä tutkimuksessa se kuvaa tutkimukseen osallistuvien miesten omia käsityksiä arjen hallinnassa tarvittavista taidoista (kts. Gröhn 1989, s. 7; Rissanen 2003, s. 24; Huusko & Paloniemi 2006, s. 165). Lähtökohtaisena kontekstina tässä tutkimuksessa on miesten kodiksi mieltämä, ehkä suljettukin tila. Mahdollista on, että arjen hallinta laajenee käsittämään myös miesten käsityksiä niistä taidoista joita he tarvitsevat laajemmissa toimintaympäristöissä kodin seinien ulkopuolella. Myös Autonen-Vaaranieni (2009, s. 33) toteaa, että koti on asuinympäristön, tilallisuuden, esine maailman ja sosiaalisten suhteiden muodostama kokonaisuus.

Fenomenografisessa tutkimuksessa ei tehdä todellisuutta koskevia väitelauseita vaan tarkoituksena on kuvata ihmisten käsityksiä todellisesta ilmiöstä (Huusko & Paloniemi 2006, s. 165). Tässä tutkimuksessa miehiä lähestytään oman elämänsä asiantuntijoina. Kaikki se tieto ja kokemus mitä miehet omasta arjestaan kertovat on yhtä arvokasta. Tämän näkemyksen perusteella tutkimuksessa saatujen tulosten perusteella miehiä ei arvoteta arjen hallinta taitojen perusteella minkäänlaiseen arvojärjestykseen. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää mitä monitaitoisuus on ja miten monitaitoisuus ilmenee miesten arjessa. Tätä lähestymistapaa tukee fenomenografisen tutkimuksen periaate, että ihminen on tietoinen olento, joka tietoisesti rakentaa itselleen käsityksiä ilmiöistä ja osaa kielellään ilmaista tietoiset ajatuksensa (Ahonen, 1996, ss. 121–122). Parhaiten tämä ihmisten moninainen tapa hahmottaa maailmaa toteutuu niissä tutkimuksissa, joissa ihmisiltä kysytään suoraan mitä he ajattelevat (Kakkori & Huttunen 2011, s. 16).

Tutkimuskysymykseni ovat:

1. Mitä monitaitoisuus on
2. Miten monitaitoisuus ilmenee miesten arjen hallinnassa

5 Tutkimuksen toteutus

5.1 Miesten haastattelu

Hirsjärven ja Hurmeen (2011, s. 35) mukaan haastattelu valitaan silloin kun halutaan korostaa sitä, että ihminen on nähtävä tutkimustilanteessa subjektina. Hänelle on annettava mahdollisuus tuoda esille itseään koskevia asioita mahdollisimman vapaasti. Ihminen on tutkimuksessa merkityksiä luova ja aktiivinen osapuoli. Haastattelu on tavallisin fenomenografisen aineiston hankintamenetelmä (Marton, 2006, s.153). Marton painottaa sitä, että mitä kysymyksiä esitetään ja miten ne esitetään (mts. 153).

Siekkisen mukaan (2010, ss. 45–46) tutkittavaa voidaan pitää asiantuntijana, jolla on paras tieto tutkittavasta ilmiöstä. Tärkeintä haastattelussa on hyväksyä se, että osallistujien antamat tiedot ovat arvokkaita ja käyttökelpoisia (emt, 45).

Schwalben ja Wolkomirin (2001, s. 203) mukaan miehillä voi esiintyä syvähaastattelutilanteessa hegemonista maskuliinisuutta, joka voi hankaloittaa haastattelun sujumista. Erilaisten havaintomateriaalien tai stimulanttien, esimerkiksi, valokuvien käyttö, saa miehet kertomaan paremmin tunteistaan kuin pelkkä keskustelu (emt, s. 211). Samoin Schwalben ja Wolkomirin (2001, s. 204) mukaan se, kuinka miehet vastaavat kysymyksiin ja kuinka he käyttäytyvät haastattelutilanteissa ovat arvokkaita tiedonlähteitä silloin kun tutkimuksella on jotain tekemistä sukupuolikysymysten kanssa. Samoin se, kuinka miehisyyttä ilmaistaan vaihtelee iän, etnisen taustan, sosiaaliluokan, sukupuolisen suuntautumisen, paikalliskulttuurin ja välittömän ympäristön mukaan (emt, s. 204)

Miehelle haastattelutilanne voi olla perusuhka itsessään. Miehet kokevat tilanteet uhkaavampina kuin naiset miehisen minäkuvan esittämisen vuoksi ja että minäkuva hajoaa vaikka aiheet eivät olisi erityisen arkaluonteisia. Lisäuhka muodostuu silloin, kun kysymykset liittyvät sukupuoleen ja voivat osoittaa miehisen minäkuvan epätodelliseksi (Schwalben & Wolkomir, 2001, s. 206.) Millä sitten vähentää miesten kokemaa uhkaa haastattelutilanteessa? Schwalben ja Wokomirin (2001, s. 211) mukaan epäsuora lähestymistapa on paras etenkin silloin, kun kysellään miesten tunteisiin liittyviä asioita. Samoin menneisyydessä tapahtuneet tarinat antavat miehille mahdollisuuden kertoa hel-

pommin tunteistaan. Tutkijalle haastattelu avaa siihen millaista arki todella elettyinä on, millaiset keinot ovat käytettävissä arjesta kertomiseen ja siihen mikä olisi mahdollista vaikka se ei tapahdukaan juuri nyt (Jokinen 2005, s. 17).

Teemahaastattelun valintaa tässä tutkimuksessa tukee myös, että se nähdään luontevaksi aineiston keruumenetelmäksi fenomenografisessa tutkimuksessa (Kakkori & Huttunen 2011, s. 8; Samppala & Palojoki 2015, s. 99). Se, että tutkimuskohteita ei tarkkailla ulkoisesti vaan heiltä kysytään suoraan, mitä he ajattelevat mahdollistava luontevan vuoropuhelun tutkijan ja tutkittavien välillä. Luonteva dialogia auttaa tutkijaa näkemään ne moninaiset maailmat, joissa tutkimukseen osallistuvat miehet elävät ja mikä on tutkittavien oma kokemus niistä taidoista, joita he omassa arjessaan tarvitsevat nyt ja tulevaisuudessa. (Vrt. Kakkori & Huttunen 2011, s. 16).

5.2 Tutkimuksen kohderyhmä ja haastattelut

Tässä tutkimuksessa miehellä tarkoitetaan täysi-ikäistä, 18-vuotta täyttänyttä, sosiaaliselta sukupuoleltaan itsensä mieheksi määrittelevää henkilöä. Tutkimuksessa monitaitoisuutta lähestytään kodin arjesta vastaavien miesten puolistrukturoidulla teemahaastattelulla (liite 1).

Tutkimukseen osallistui 7 miestä, jotka asuivat Uudellamaalla, pääasiassa pääkaupunkiseudulla. Informantit löytyivät sekä henkilökohtaisten suhteiden että tiedustelujen kautta. Lähtökohtana oli, että miehet olivat eri elämänvaiheissa ja eri-ikäisiä. Ainoa informantteja yhdistävä tekijä oli se, että he olivat sukupuoleltaan miehiä. Siitä, minkälaiset arjenhallinta taidot miehillä oli, ei ollut merkitystä heidän valinnassaan. Haastatteluhetkellä miehet olivat 21-, 23-, 29-, 39-, 46- 51- ja 59-vuotiaita. He asuivat omakoti-, rivi- ja kerrostaloissa sekä omistusasunnoissa että vuokra-asunnoissa. Yhdellä tutkimukseen osallistuneella miehellä ei ollut haastatteluhetkellä vakituista asuntoa, mutta hän vietti vapaa-aikansa pääkaupunkiseudulla ystävien luona. Vakituudesta asunnosta luopuminen oli miehen oma valinta. Yksi informanteista asui haastattelun aikana kerrostalon solu-asunnossa, missä hänellä oli oma huone. Keittiö ja saniteettitilat olivat yhteiskäytössä muiden asunnossa asuvien kanssa (taulukko 1).

Tutkimukseen osallistuneet miehet asuivat joko yksin, yhden tai kahden vanhemman perheessä tai soluasunnossa. Perheellisillä miehillä kotona asui heidän lisäksi joko yksi tai kaksi lasta (taulukko 2).

Tutkimukseen osallistuneet miehet saivat itse valita heille mieluisimman haastattelupaikan. Anttila (1996, ss. 136–137) painottaa sitä, että haastattelijan on oltava aktiivinen kuuntelija ja luotava sellainen ilmapiiri, että haastattelu on luontevaa keskustelua eikä haastattelutilanne muistuta kuulustelua. Koin, että haastattelut olivat luontevia ja niissä esiintyi luontevaa vuoropuhelua. Äänitin kaikki haastattelut myöhempää litterointia varten. Ennen varsinaista haastattelua tarinoimme yleisluonteisesti ja siirtyminen varsinaiseen aineistonkeruuhaastatteluun sujui luontevasti keskustelun lomassa. Kaikkien haastatteluiden äänenlaatu äänityspaikasta riippumatta oli selkeä ja helposti litteroitavissa. Litterointivaiheessa jätin pois kaiken sellaisen informaation joka suoraan liittynyt tutkimusaiheeseen tai alueeseen. Tarinoinnin osuus näkyy siinä, että haastattelujen ajallinen pituus ei korreloitu suoraan litteroidun materiaalin sivumäärään. Taulukossa 3. on esitetty haastatteluihin ja litterointiin käytetty aika sekä litteroidun materiaalin määrä informanttien kohdalla. Haastattelut tehtiin marraskuun 2016 ja lokakuun 2016 välisenä aikana. Haastattelujen jakautuminen pitkälle ajanjaksolle ei vaikuttanut niiden pituuteen eikä sisällön laatuun. Miehet puhuivat kaikissa haastatteluissa omasta arjestaan ja arjen kokemuksistaan.

Taulukko 1. Miesten asumismuoto.

Asumismuoto	n = 7 Määrä
Omistusasunto	3
Vuokra-asunto	2
Soluasunto	1
Ilman vakituista asuntoa	1

Taulukko 2. Miesten perhemuoto.

Perhemuoto	n = 7 Määrä
Yksin asuva	2
Solu-asunto	1
Yhden vanhemman perhe (1 täysi-ikäinen lapsi)	1
Kahden vanhemman perhe (2 alaikäistä lasta)	1
Kahden vanhemman perhe (1 täysi-ikäinen lapsi)	1
Ilman vakituista asuntoa	1

Taulukko 3. Tietoja informanttien haastattelusta.

Infor- mantin koodi	Haastattelu- päivä	Paikka	Haastattelun kesto	Litteroitua materiaalia	Litteroitu aika
M1	26.11.2014	Haastattelijan työpaikka	20 min 18 s	2 sivua	15 min
M2	4.12.2014	Haastattelijan työpaikka	18 min 20 s	1,5 sivua	12 min
M3	12.12.2014	Haastateltavan koti	29 min, 10 s	2 sivua	15 min
M4	16.12.2014	Haastattelijan työpaikka	24 min 27 s	2 sivua	15 min
M5	4.3. 2015	Haastattelijan työpaikka	24 min 49 s	3 sivua	18 min
M6	3.10.2015	Haastateltavan koti	24 min 53 s	3 sivua	18 min
M7	20.10.2015	Seurustelu- ravintola	14 min 45 s	2,5 sivua	13 min

6 Tutkimustulokset ja niiden tulkintaa

6.1 Aineiston teoriaohjaava sisällön analyysi

Fenomenografisessa tutkimuksessa aineisto toimii kategorisoinnin pohjana. Haastattelussa saatua aineistoa käsitellään kokonaisuutena eikä keskitytä vastauksiin yksittäisinä tapauksina, koska ilmiön osien luonne riippuu kokonaisuudesta. (Huusko & Paloniemi, 2006, s.166.)

Tutkimusaineiston analysoin laadullisessa teoriaohjaavassa analyysissä. Laadullisessa tutkimuksessa tutkimuksen kohteena on yleensä ihminen ja ihmisen maailma joita voidaan tarkastella elämismaailmana. Elämismaailmassa merkitykset ilmenevät esimerkiksi ihmisten toimina, päämäärien asettamisena, suunnitelmina, yhteisöjen toimina ja vastaavina ihmisestä lähtöisin olevina ja ihmiseen päättyviä tapahtumina. (Varto, 2005, ss. 29–29.) Tuomen ja Sarajärven (2011, ss. 96–97) mukaan teoriaohjaavassa analyysissä on teoreettisia kytkentöjä, mutta ne eivät pohjaudu suoraan teoriaan tai teoria voi toimia apuna analyysin etenemisessä.

Aineiston analyysissä hyödynnettiin Tuomen & Sarajärven (2011, s. 118) esittelemää taulukkoa teoriaohjaavasta sisällön analyysistä. Teoriaohjaavan analyysin käyttö on perusteltua, koska käytössä ei ollut valmiiksi tiedettyjä teoreettisia käsityksiä. Ala- ja yläluokkien muodostuksessa käytettiin apuna kuvioissa 1 ja 2 esitettyä teoreettista käsitystä taidosta ja monitaitoisuudesta luokittelun helpottamiseksi.

Aineiston analyysi eteni haastattelukysymys kysymykseltä, Ensimmäisessä vaiheessa sijoitin jokaisen informantin litteroidun ilmaisun taulukkoon. Toisessa vaiheessa etsin litteraatista pelkistetyt ilmaisut jokaiselta informantilta. Kolmannessa analyysivaiheessa yhdistin pelkistetyt, samaa tarkoittavat ilmaisut alaluokiksi. Neljännessä vaiheessa nimesin alaluokat taidon rakenneosiksi. Viidennessä vaiheessa yhdistin taidon rakenneosat, nimesin syntyneet uudet luokat taidoiksi ja ryhmittelin muodostuneet taidot taitoryppäiksi.

Heti sisällön analyysin alussa tuli selvästi esille se, että teoriaohjaava analyysi sopii tämän kaltaisen analyysin, koska haastatteluissa informanttien ilmaisemia taitoja ja ko-

kemuksia ei voinut yksiselitteisesti sijoittaa johonkin ala- ja yläluokkaan vaan sama alaluokka voi kuulua useampaan yläluokkaan. Esimerkissä aineiston analyysissä tällainen alaluokka on ”suoritus”, joka kuuluu sekä ”tekemisen taitoon” että ”teknologiataitoon” sen asiayhteydestä, kontekstista, riippuen. Analysoin koko litteroidun aineisto edellä mainitulla menetelmällä. Lopuksi tarkistin vielä koko luokittelun johdonmukaisuuden ja korjasin havaitut epä johdonmukaisuudet. (Kts. taulukko 4).

Taulukko 4. Esimerkki tämän tutkimuksen aineiston teoriaohjaavasta sisällön analyysistä.

Esimerkki aineiston teoriaohjaavasta sisällön analyysistä				
Alkuperäinen ilmaisu (litteroitu aineisto)	pelkistetty	yhdistetty pelkistetty	alaluokka	yläluokka
<p>M1 Ei ole taitopuolinen kysymys vaan viitseliäisyys kysymys. Taidot ovat sitä että osaa siivota, laittaa ruokaa, pestä pyykkiä, mankeloida, kaupassa käynti. Minimitaidot tarvitaan siihen miten pyykkikoneella pestään pyykkiä ja nämä taidot ovat opittavissa tosta vaan nämä taidot pitää kaikilla olla ilman koulutusta. Tietotekniikka taidot ovat hallinnassa. Viihde elektroniikassa television käyttö riittää minulle. Verkko pankin käyttö on hallinnassa. Ruoanlaittotaidot ovat hakusessa. Tarvitsen sellaisia ohjeita missä kerrotaan missä lämpötilassa ja kuinka kauan Teen ruoan työpäivinä ja vaimo tekee lauantaina ja sunnuntaina.</p> <p>M7 Koska asun yksin tarvitsen kaikki ne mahdolliset taidot mitä kodin arjessa tarvitaan, ruoanlaiton teen myös itse. Asun pientalossa joten kaikki ulkotyöt tulevat mukaan ruohon leikkaaminen ja lumen kolaaminen talvella kuuluu arkeen talvella.</p>	viitseliäisyys	viitseliäisyys	motivatio	Tekemisen taidot
	siivous ruoanlaitto vaatehuolto	siivous ruoanlaitto vaatehuolto ruohonleikkaus lumenluonti	suoritus	
	tietokoneen käyttö	tietokoneen käyttö	suoritus	Teknologiataidot
	tietotekniikan hyödyntäminen	tietotekniikan hyödyntäminen	tietämys	
	uuden oppiminen	uuden oppiminen	tietämys	Oppimistaidot
	työnjako	työnjako	ymmärrys	Vuorovaikutustaidot
	ruoanlaitto			
	Ruohon leikkaus			
	lumityöt			

6.2 Taidon rakentuminen miesten arjessa

6.2.1 Taitava toiminta

Ymmärrys

Koska asun yksin, tarvitsen ne kaikki mahdolliset taidot mitä kodin arjessa tarvitaan (M7).

Se tuli kuin luonnostaan kun jäin kotiin (M1).

Ymmärrys ilmentää niitä taitoja ja miesten omaa käsitystä siitä mitä taitoja ja miksi he näitä taitoja tarvitsevat omassa arjessaan. Tähän alaluokkaan sisältyy myös miesten itsensä ottama vastuu kotitöiden tasapuolisesta jakamisesta silloin kun muut perheenjäsenet joko käyvät töissä tai opiskelevat. Myöhemmin kuvattu intuitio taidon osatekijänä ja ymmärrys ovat tässä tutkimuksessa hyvin läheisiä käsitteitä ja ilmentävät osin samoja taitoja

Päämäärätietoisuus

Että asunto pysyy ja pystyy käymään töissä ja koulussa (M5)

Päämäärätietoisuus ilmeni suunnitelmallisuutena ja järkipäisenä toimintana

Kokemuksellisuus

Minun ikäluokassa se on ihan tavallista, ei siinä ole mitään ihmeellistä (M1).

Ystäväpiirini ei näe minua mitenkään erityisenä toimijana, kun mä yksinhoidan kodin arkea miehenä (M7).

Vaikka sitä ei oudoksuta, niin välillä mun kaverit ovat kommentoineet kuinka paljon mä hoidan sitä kämppeä (M5)

Pääsääntöisesti miesten kokemus arjen hallinnasta oli positiivinen. Miehet toivat esille omana kokemuksenaan sen, että he voivat toimia omana itsenään, eikä heidän tarvinnut

miettiä omaa toimintaansa sukupuolittuneesti. Miehet eivät jaotelleet tekemisiä omassa arjessaan miesten ja naisten töihin.

Tutkimuksessa nousi esiin myös elämäntilanteen muutoksien vaikutus arjen hallinnassa. Lapsiperheessä tämä näkyi siinä että arki rytmittyi pienten lasten ruokailu-, nukkumis- ja ulkoilu-aikojen mukaan. Työelämästä kotiin jäänyt informantti koki luonnollisena asiana sen, että hän oli ottanut arjen pyörittämisen vastuulleen arkipäivänä muiden perheenjäsenten ollessa joko töissä tai opiskelemassa.

Miehille yhteiskunta ei aseta niin suuria haasteita kuin naisille. Muuten kyllä katsotaan miehekkääksi kun pyörittää omia asioitaan (M5).

Miehenä mun arjen sujuminen lähipiirin ja yhteiskunnan näkemänä on hyväksyttävämpää, kuin jos olisin nainen. Miehiä autetaan mutta naisia säälitään (M7)

Toisaalta tutkimustuloksissa nousi myös esiin se, että sukupuolensa perusteella miehiltä ei vaadita arjen hallinnassa niin paljon kuin naisilta vastaavassa tilanteessa vaadittaisiin. Näitä näkemyksiä esiintyi kahdella informantilla. Toinen informantti toi esille painotetusti omana kokemuksenaan sen, että jos arki ei suju, niin mies nähdään sukupuolensa perusteella uhreina joita pitää auttaa. Mielenkiintoista näissä kokemuksissa oli se, informantit kuuluivat eri ikäluokkiin ja he eivät tunteneet toisiaan.

Jatkuvuus

Hankalaa ei ole tehdä niitä asioita joita tehdään kuukausittain tai viikoittain.

Hankalimpia ovat ne asiat joita pitää tehdä joille pitää antaa aikaa päivittäin se puoli tuntia tai tunti (M5).

Jatkuvuuden alaryhmä muodostui niitä arjen hallintaan vaikuttavista taidoista jotka vaikuttavat informantin arkeen pidemmällä aikajaksolla kuin päivä tai viikko. Näitä tähän alaluokkaan liittyviä taitoja olivat esimerkiksi lapsiperheissä se, kuinka arjen hallinta muuttuu isän perhevapaan jälkeen, kun molemmat vanhemmat ovat työelämässä ja toinen lapsista päiväkodissa ja toinen alakoulussa. Digitalisaation nopea kehitys ja siinä vaadittavien taitojen ylläpitäminen ja kehittäminen nousi esiin siirtymisessä työelämästä eläkkeelle. Kuinka pysyä kehityksessä mukana, kun tähän asti tietojen päivittyminen on

kuulunut työelämätaitoihin ja tulevaisuudessa päivittäminen on oman aktiivisuuden varassa. Päivittäin toistuvat arkiset askareet on sijoitettu seuraavaan alaluokkaan toistuvuus.

Toistuvuus

Rutiinit. Kakki päivät samanlaisia. Samat tapahtumat toistuvat samaan aikaan (M4).

Hankalinta on se, että joitain asioita tarvitsee tehdä vaan joka päivä vaikka ei huvittaisikaan (M5).

Aalto ja Varjonen (2014, s. 33) viittaavat Felskin näkemykseen siitä, että myös miehet elävät toistuvaa, jokapäiväistä arkea, vaikka maskuliininen toiminta nähdään usein modernina, jatkuvasti kehittyvänä toimintana.

Tutkimukseen osallistuneilla informanteilla heidän rutiineiksi nimeämät jokapäiväiset arkiset toiminnot olivat erilaisia, riippuen siitä, minkälaista elämäntilannetta miehet elivät. Osalla miehistä tietyt arjen hallintaan liittyvät toiminnot toistuivat samaan aikaan joka päivä. Perheellisten miesten elämässä rutiinien säännöllisyys oli selkeämpää kun taas yksinasuvilla miehillä rutiineissa ja rytmeissä esiintyi joustoa.

Suoritus

Osaa laittaa ruokaa, pestä pyykkiä, mankeloida (M1).

Yhdessä tyttären kanssa tehdään ja tykätään tehdä yhdessä (M3)

Tähän alaluokkaan sijoittuvat suoraan tekemiseen liittyvät taidot kuten ruoanlaitto, siivoaminen, vaatehuolto ja pihatyöt. Suoritukseen liittyviä ilmaisuja miesten haastattelujen litteroinnissa esiintyi runsaasti. Tämä tulos oli odotettavissa koska kodissa, oli se sitten perinteinen, konventionaalinen, kahden eri sukupuolta olevan vanhemman ja lasten, tai yksin asuvien miesten tai vaihtoehtoisessa asumismuodossa asuvan miehen koti, tehdään konkreettisia näkyviä arjen tekoja. Näitä erilaisia taitoja vaativia suorituksista miehet mainitsivat ruoanlaiton, siivoamisen, pyykinpesun, silittämisen ja erilaiset pihatyöt. Sinänsä mielenkiintoinen taito, minkä yksi tutkimukseen osallistunut mies toi esille, oli mankelointi ja mankelin käyttö.

6.2.2 Tahto ja mahdollisuus toimia

Tietämys

Jonkinlainen hygienia täytyy olla (M3)

Tietämys ilmeni tässä tutkimuksessa niinä konkreettisina tekoina joita tarvittiin esimerkiksi kodin siistinä pysymiseen.

Samoin tietämystä oli myös tieto niistä yhteiskunnan tarjoamista palveluista mihin miehillä oli oikeus ja se kuinka näitä palveluita haetaan.

Intuitio

Useimmat hommat osaan omasta mielestäni niin hyvin, ettei niitä tarvitse vatvoa (M5).

Intuitio käsitteenä kuvaa miesten omaa kokemusta siitä, miten hyvät arjen hallinta taidot heillä on. Intuitio ilmeni tutkimukseen osallistuneiden miesten positiivisena kokemuksena omista arjen hallinta taidoistaan. Intuitiota on myös informanttien näkemys siitä, että he pystyvät oppimaan ja omaksumaan niitä uusia taitoja mitä he mahdollisesti tulevaisuudessa tulevat tarvitsemaan hallitakseen arkeaan. Muutoksen mukaan tuomia tulevaisuudentaitoja miehet eivät pystyneet luettelemaan eikä arvioimaan. Suhtautuminen tulevaisuudessa tarvittaviin taitoihin ja niiden oppimisen haasteisiin ei esiintynyt miesten puheenvuoroissa uhkina, vaan tulevaisuus nähtiin mahdollisuuksina.

Motivaatio

Olen pienestä pitäen tehnyt, se on tullut ihan äidin maidosta (M4).

Yllä oleva sitaatti kuvaa tähän tutkimukseen osallistuneiden miesten motivaatiota kodin arjen hallintaan Tulosten mukaan tutkimukseen osallistuneet miehet olivat selvästi motivoituneita selviämään arjen hallinnan haasteista.

Vapaus

Minulla ei ole mitään sellaista mitä en voisi tehdä koska olen mies (M4)

Kukaan ei ole kyseenalaistanut sitä, että miehenä toimin kodin arjessa (M7).

Vapauden alaluokka syntyi, koska tutkimukseen osallistuneet miehet toivat esille sen että heillä ei ole rajoituksia toimia kodin arjessa tai tehdä vapaita valintoja siksi, että he ovat sukupuolensa edustajia. Miehet ilmaisivat vapauden tehdä valintoja ja toimia omina persooninaan. Tähän alaluokkaan olisi sopinut hyvin myös ne palvelut mitä miehet olisivat mahdollisesti käyttäneet oman tai perheensä arjen helpottamiseksi. Kukaan tutkimukseen osallistuneista informanteista ei maininnut käyttävänsä jokapäiväisessä vaatehuollossa pesulapalveluita. Samoin ravitsemuksessa korostui itse tehdyn ruoan osuus. Kodin siisteydessä tuli myös painotetusti esille oma vastuu ja itse siivoaminen ilman siivouksen ulkoistamista palveluntuottajille.

6.2.3 Katse huomiossa

Huolehtiminen

Autan kavereita esimerkiksi autoon ja kodinhoitoon liittyvissä ongelmissa ja kaverit auttavat minua (M3).

Halusin jäädä kotiin ja vaimo aloitti työt, emmekä halunneet pistää (pojan nimi) päiväkotiin. Tytär ei ollut koskaan päiväkodissa ja emme halunneet, että hänellä olisi samaan aikaan alkanut sekä ”eskari” että päiväkoti (M4).

Huolehtiminen tai sosiaaliset taidot ei ole yleensä miehiin liitetty luonteenpiirre vaan se nähdään enemmän naiseuteen liittyvä roolina (vrt. Vuori. 2010). Huolehtimisen alle olen tässä tutkimuksessa sijoittanut myös vanhempien ja ystävien auttamiseen ja avunantoon liittyvät ilmaisut. Pienten lasten isä toi esille lasten hyvinvoinnin riippuvuuden vanhempien valinnoista ja päätöksistä. Nuoret aikuiset ilmaisivat vastuunsa vanhemmista auttamalla heitä raskaissa ulkotöissä ja pysymisessä mukana tietotekniikan sekä digitaalisen kehityksen nopeassa kehityksessä. Tässä tutkimuksessa huolehtiminen tuli esille vastavuoroisena ilmiönä. Tähän tutkimukseen osallistuneet miehet osasivat pyytää apua, antaa apua ja ottaa tarvittaessa apua vastaan

Taloudellisuus

Rahan käytössä suunnittelu, että miten paljon pistää säästötilille, että rahaa riittää ensi kuun vuokraan (M5).

Tässä tutkimuksessa taloudellisuudella tarkoitetaan käytettävissä olevien varojen jakamista niin, että käytettävissä olevat tulot kattavat menot, kuten asumiskulut, ravitsemuksen jne.

Informantit jakautuivat taloudelliselta ajattelultaan karkeasi kahteen osaan. Niihin jotka painottivat sitä, että ehkä niukoistakin tuloista pitää säästää tulevia menoja varten ja niihin joiden rahankulutus oli laskettu sen mukaan, että kaikki mikä tuli myös meni tilikauden aikana. Kukaan informanteista ei ilmaissut tutkimuksessa olevansa pahoissa taloudellisissa vaikeuksissa. Tutkimuksessa ei myöskään kysytty osallistuneilta informanteilta heidän taloudellisesta tilanteesta eikä rahankäytöstään.

Varautuminen

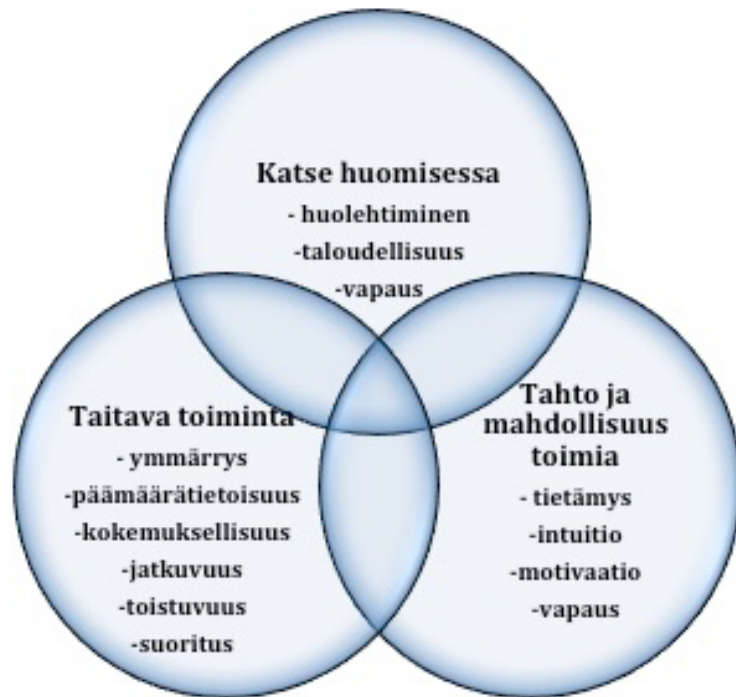
Jotkut taidot on pakko osata viimeistään siinä vaiheessa kun muuttaa omilleen (M4).

Kielitaidon hankkiminen ja käyttäminen koska kansainvälisyys lisääntyy (M2).

Varautumisen alaluokka koostuu niistä taidoista joita miehet ilmaisivat tarvitsevansa muuttuvassa arjessa. Tutkimukseen osallistuneet miehet ei nostaneet esille vallitsevan epävarman taloustilanteen vaikutuksia omassa arjessaan tällä hetkellä tai tulevaisuudessa. Varautuminen tulevaan arkeen limittyi osittain taloudellisuudeksi nimettyjen taidon osatekijän kanssa.

6.2.4 Taidon rakentumisen tarkastelua

Kuviossa 3 on kuvattu taidon rakentuminen miesten arjessa tämän tutkimuksen analyysin alussa saatujen tulosten valossa. Analyysissä tuli ilmi se, että taidon osatekijät limittyivät vielä osittain päällekkäin. Tätä limittäisyyttä ilmentää kuviossa se, että taidon osatekijät on kuvattu limittäisinä ja läpinäkyvinä kuvioina. Tämä ensimmäinen vaihe ei antanut vielä vastausta 1. tutkimuskysymykseen siitä on monitaitoisuus.

Kuvio 3. Taidon rakentuminen miesten arjessa.

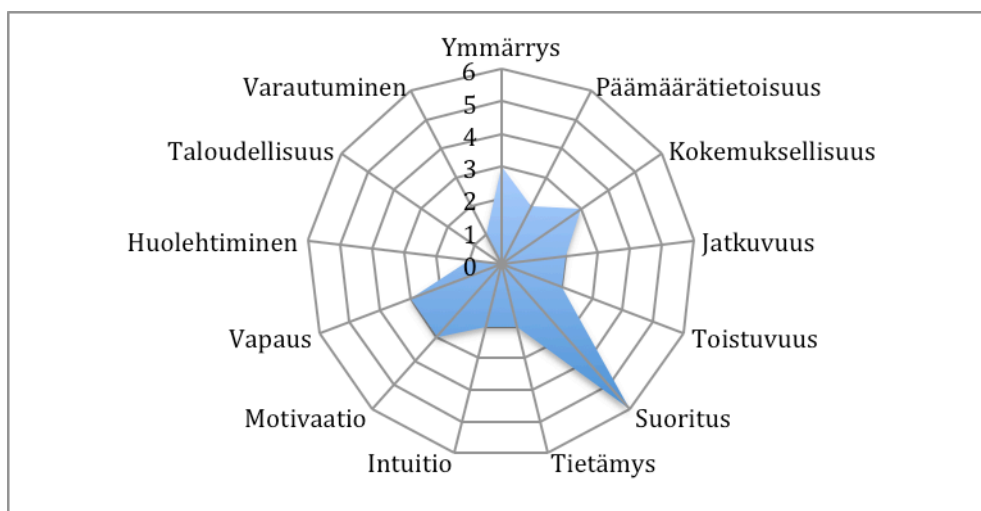
6.2.5 Miesten arjen hallinnan taitokuvat

Seuraavassa aineiston analyysivaiheessa teemoiteltiin tutkimukseen osallistuneista jokaisesta informantista oma arjen hallinnan profiili. Nämä seitsemän arjen hallin profiilia; motivoitunut, ymmärtävä, osaava, vastuullinen, taloudellinen, intuitiivinen ja tietoinen arjen taitaja, muodostuivat aineiston määrällisen analyysin, kvantifioinnin, perusteella. Laadullisen tutkimuksen analyysi on liian usein aineistositaattien järjestämistä peräkkäin tai jonkin tutkijan välirepliikin lisäämistä sitaattikokoelmien väliin. Laskemalla saa joskus myös varmuuden siitä, että tutkimuksen tuloksina esitettävät päätelmät eivät perustu vain tuntumaan. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Kvantifointi antoi varmuutta siitä, että valittu laadullinen sisällön analyysi oli sopiva menetelmä tähän tutkimukseen.

Teemoittelu perustui edellisessä analyysivaiheessa muodostuneisiin taidon osatekijöihin. Kvantifioinnissa tuli selkeästi esille Saaranen-Kauppisen ja Puusniekan (2006) esittämä havainto että sanahakuja käyttämällä ja sanoja laskemalla ei saada luotettavia tuloksia. Tässäkin analyysivaiheessa oli palattava litteroidun aineiston pariin. Litteroitu

aineisto luettiin uudestaan läpi ja samalla pohdinnan ja päättelyn kautta päätettiin mihin edellisessä analyysivaiheessa syntyneeseen taidon rakenneosaan miesten haasteluissa esiintyvät ilmaisut kuuluivat. Luokittelussa ei siis laskettu sitä kuinka monta kertaa yksittäisen informantin haastattelussa esiintyi yksittäiseen taitoon liittyvä sana vaan laskettiin laajempia ilmaisuja. Tästä laskentavasta esimerkkinä ”pestä pyykkiä” luettiin ryhmään suoritus ja vastaavasti ”miten koneella pestään pyykkiä” ryhmään tietämys. Nä-
mäkin laskemalla syntyneet seitsemän arjen hallinnan profiilia ovat siis Saaranen-Kauppisen ja Puusniekan (2006) näkemyksen mukaisia tutkijan omia, aineiston analyysiin perustuvia rakennelmia.

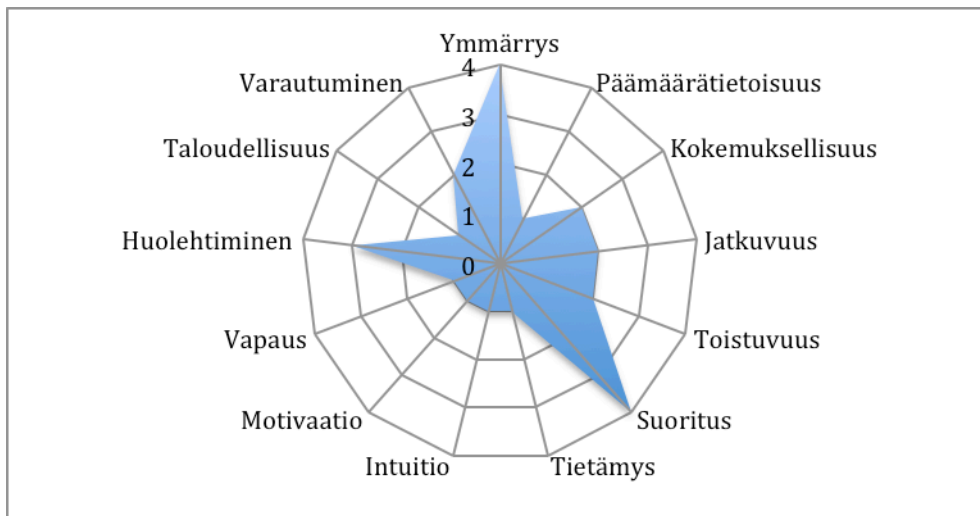
Motivoitunut arjen taitaja

Kuvio 4. Motivoitunut arjen taitaja

Kuviossa 4 kuvatun motivoituneen arjen taitajan profiilin omaavan miehen toimintaa arjessa kuvaa käytännön toiminta joka tulee ilmi arjessa suoritettavina tehtävinä. Teke-
mistä ohjaa taitajan oma ymmärrys, vapauden tunne ja kokemus toiminnan merkityk-
sestä arjen sujumiseksi. Arjen hallinnan motiivina haastattelussa tuli esiin sekä sisäinen
motivaatio, halu tehdä, oma osuutensa arjessa että ei niin mieluisissa arjen askareissa
ulkoisen, kontrolloivan, motivaation merkitys

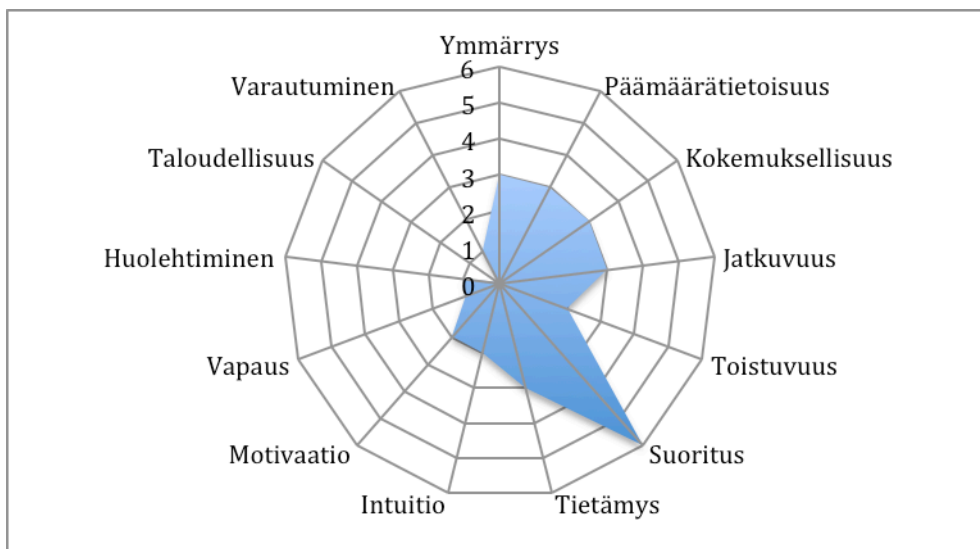
Ymmärtävä arjen taitaja

Kuvio 5. Ymmärtävä arjen taitaja.

Kuviossa 5 kuvatun ymmärtävän arjen taitajan hallinnan profiilin omaavan miehen toimintaa arjessa kuvaa kokemuksellinen ymmärrys ja huolehtiminen lähipiirin arjen sujumisesta. Käytännön tekemistä kuvaava suoritus ei ollut tässä profiilissa niin hallitseva kuin edellisessä. Tätä selittää se, tämän profiilin omaavalla ei ollut haastatteluhetkellä vakituista ja pysyvää asuntoa, joten profiloinnin pohjana olevassa aineistossa ei ole niin paljon tekemistä kuvaavaa toimintaa kuin edellisessä ja seuraavassa profiilissa on. Profiilista voidaan kuitenkin päätellä, että arjen hallinta taidot eivät rajoitu vain seinien sisälle, vaan ne laajenevat yleisiksi, ajasta ja paikasta riippumattomaksi, ihmisyteen liittyväksi osaamispääomaksi.

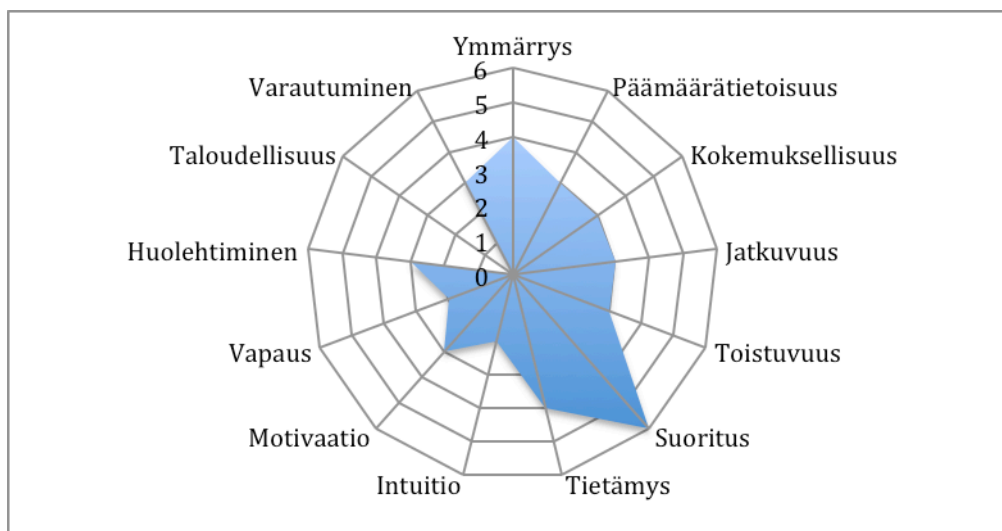
Osaava arjen taitaja

Kuvio 6. Osaava arjen taitaja.

Kuviossa 6 kuvatun osaavan arjen taitajan profiilin omaavan miehen toimintaa arjessa kuvaa käytännön toiminta jolla on jatkuvuus ja se on päämäärätietoista kokemukseen perustuvaa motivoitunutta toimintaa. Tämä taitaja arvosti myös yhdessä tekemistä ja kokemusten jakamista perheen arjessa. Kokemuksessa ja ymmärryksessä tuli ilmi myös se, tämä osaava arjen taitaja arvosti konkreettista käsillä tekemistä.

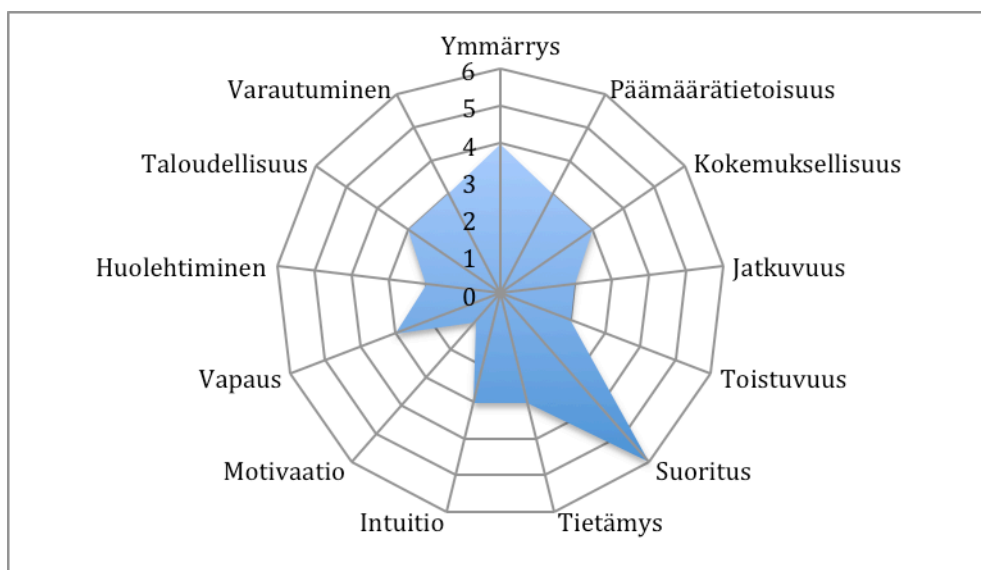
Vastuullinen arjen taitaja

Kuvio 7. Vastuullinen arjen taitaja.

Kuviossa 7 kuvatun vastuullisen arjen taitajan profiilin omaavan miehen toimintaa arjessa kuvaa jatkuvuus ja toistuvuus. Toiminta perustuu omiin vapaaehtoisiiin valintoihin ja valintojen taustalla on ymmärrys, kokemus ja päämäärätietoisuus siitä, miten oma toiminta vaikuttaa koko perheeseen. Vastuullinen toiminta tulee näkyväksi aikuisten valinnoista riippuvien pienten lasten hyvinvoinnista huolehtimisena. Taitajan toiminnassa ja arvovalinnoissa tuli näkyväksi myös se, taitaja ei kokenut sukupuolensa määrittävän tai rajoittavan niitä valintoja joita hän teki perheen arjessa ja arkeen vaikuttavassa kodin seinien ulkopuolella olevassa maailmassa, kuten työelämässä. Profiilin miehen arjen toimintaa voidaan kuvata myös tiimiperheen käsitteellä missä perheenjäsenet neuvottelevat ja muuttavat asemiaan perheen jokapäiväisessä muuttuvassa arjessa (Korvela & Kaarti, 2014, s. 169).

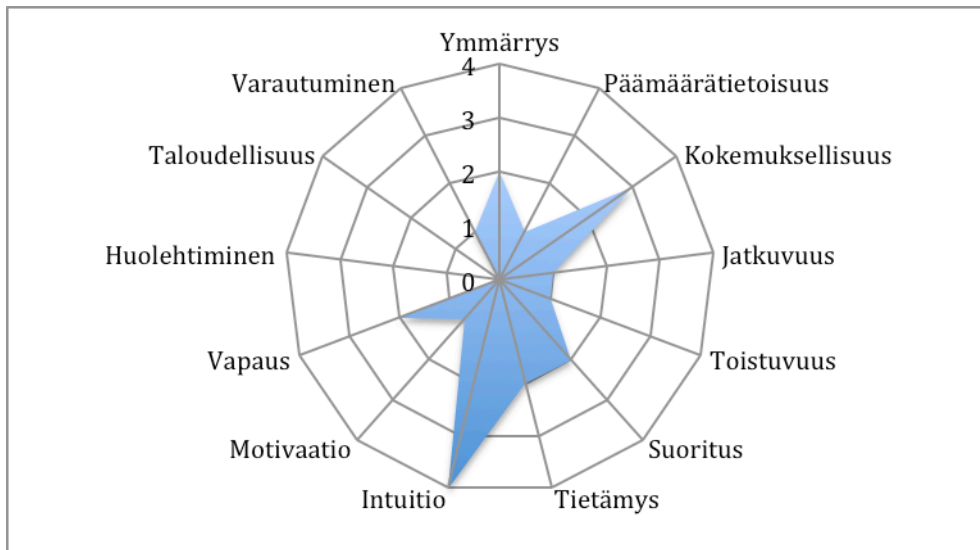
Taloudellinen arjen taitaja

Kuvio 8. Taloudellinen arjen taitaja.

Kuviossa 8 kuvatun taloudellisen arjen taitajan profiilissa nousee keskeiseksi tekijäksi taloudellisten realiteettien ymmärtäminen ja käytettävissä olevien rahavarojen käyttösiten, että arjen rytmi säilyy turvaten säännöllisen elämän. Ymmärrys, vapaus ja kokemuksellisuus liittyivät miehen valitsemaan yhteisölliseen asumismuotoon, missä oma arjen hallinta heijastuu koko asumisyhteisön arkeen ja samaan aikaan muiden yhteisön jäsenten toiminta tai toimimattomuus vaikuttaa tämän taitaja arkeen. Arjen toiminnassa näkyi tiimimäisyyttä, joka tuli näkyväksi asuinyhteisön jäsenten yhteisinä keskusteluna ja päätöksinä siitä miten toimitaan.

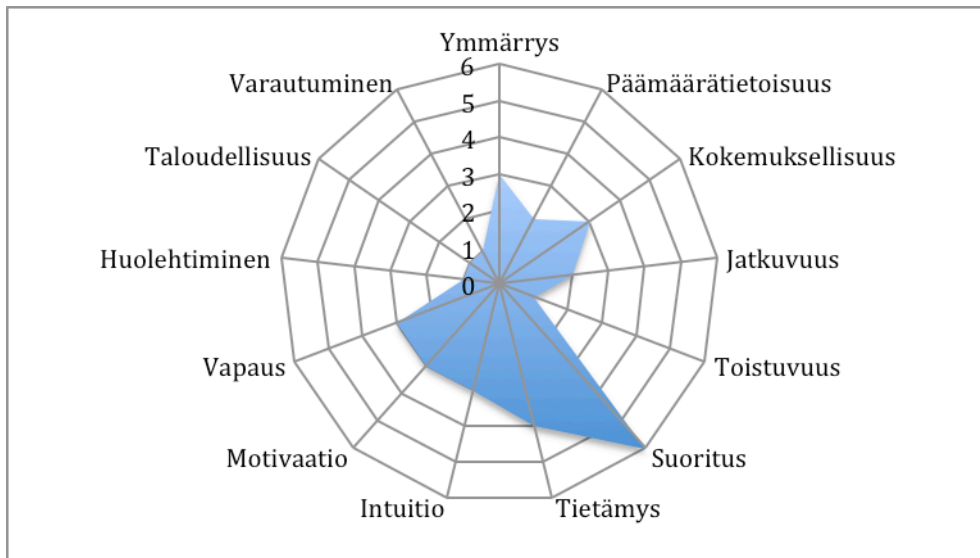
Intuitiivinen arjen taitaja

Kuvio 9. Intuitiivinen arjen taitaja.

Kuviossa 9 kuvatun intuitiivisen arjen taitajan profiilissa nousee esille omakohtaisten kokemuksen, näkemyksen ja osallistumisen kautta muodostunut käsitys siitä miten arki toimii. Arjessa toimista ja hallintaa kuvaa se, että toiminnot eivät olleet jokapäiväisiä ja toistuvia vaan ne tilanne- ja tapausriippuvaisia. Hetkellisyys tulee ilmi tässä profiilissa suoritusten suhteellisen pienenä osuutena. Taitajalla oli kokemus siitä, että hän voi tehdä arkeensa vaikuttavia päätöksiä vapaasti. Miehellä oli myös voimakas näkemys siitä, että mieheltä ei sukupuolensa edustajana vaadita arjessa samaa osaamista ja selviytymistä kuin naisilta.

Tietoinen arjen taitaja

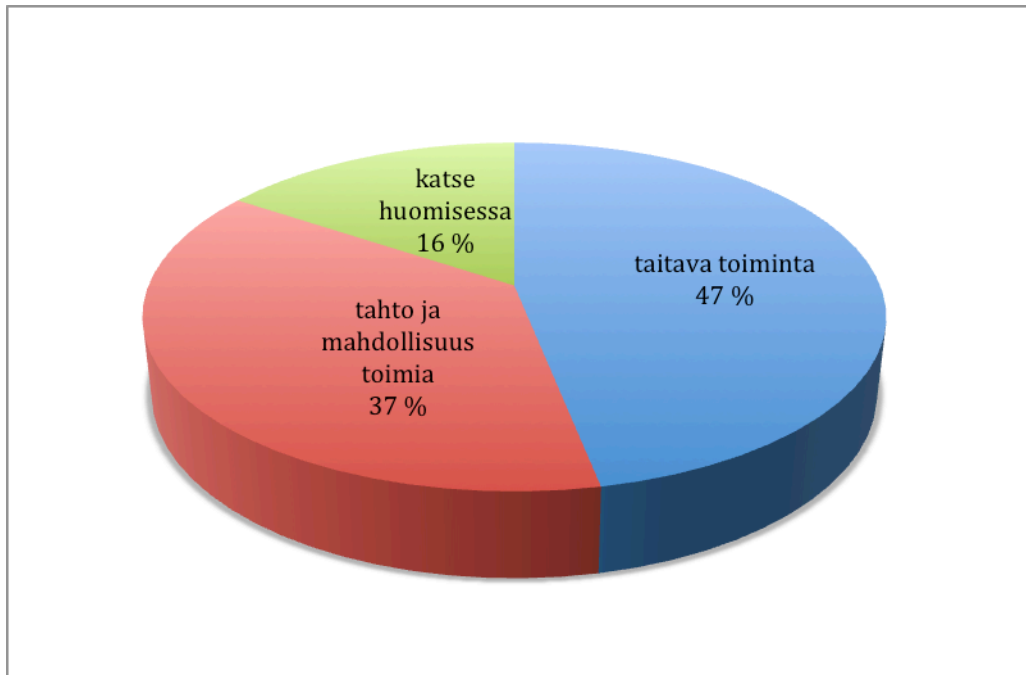

Kuvio 10. Tietoinen arjen taitaja.

Kuviossa 10 kuvatun tietois arjen taitajan profiilin omaavan miehen toimintaa arjessa kuvaa vapaus toimia omien valintojen mukaan. Toiminta perustuu ymmärrykseen ja kokemuksellisuuteen. Toimintaa ohjaa aktiivinen tiedonhankinta ja hankitun tiedon soveltaminen toimivaan arkeen. Taitajan toimintaan kuului myös yhdessä tekemisen kulttuuri, vaikka hän asuikin yksin.

6.2.6 Tarkastelua taidon rakentumisesta miesten arjessa

Alla oleva kuvio näyttää taidon rakentumisen osatekijöiden osuuden tässä tutkimuksessa haastateltujen miesten arjessa. Taidon rakentumisen osatekijät ryhmiteltiin kolmeen isompaan osatekijöiden pääryhmään tutkielman sisällön selkeyttämiseksi ja luettavuuden helpottamiseksi. Tässä tutkimuksessa nämä pääryhmät ovat taitava toiminta, tahto ja mahdollisuus toimia sekä katse huomiossa Tutkimuksen lukijan ja tätä tutkimusta mahdollisesti lähdeoteoksena käyttävän tulee ymmärtää se, että tämä ryhmittely perustuu tässä tutkimuksessa haastateltujen miesten käsitykseen sekä kokemukseen omasta arjestaan sekä tutkimuksen tekijän omaa, ennen kaikkea laadullista tulkintaa aineistosta, joka tässä yhteydessä on käsitelty matemaattisin, määrällisin menetelmin ja saadut tulokset on esitetty graafisesti.

Kuvio 11. Taidon rakentuminen graafisena kuviona

Taidon rakentumisessa miesten arjessa taitavan toiminnan osuus on suurin, melkein puolet taidosta. Saatua tulosta tukee jo haastatteluvaiheessa tehty havainto joka vahvistui aineiston litteroinnissa ja litteraatteja lukiessa siitä, että informantit puhuivat paljon nimenomaan arjestaan tekemisen kautta. Tätä tekimistä ilmaistiin esimerkiksi ruoanlaittoon, siivoukseen, vaatehuoltoon ja kunnossapitoon liittyvillä ilmaisulla.

Toiseksi suurimmaksi osuudeksi, noin kolmasosa, nousi tässä tutkimuksessa miesten kokemus ja näkemys siitä, että heillä on oma tahto ja mahdollisuus toimia arjessa. Tätä tulosta tukee se, että miehet kokivat pystyvänsä toimimaan arjessa omana itsenään ilman sukupuolen tuomia rajoituksia.

Kolmanneksi ja samalla pienimmäksi osuudeksi taidon osatekijöistä, noin viidesosalla, jäi tulevaisuudessa tarvittavat ja niihin viittaavat taidot.

6.3 Arjessa toimimiseen liittyvät taidot

Alaluokkien muodostumisen jälkeen palasin taas litteroituun aineistoon. Olin tehnyt edellisessä analyysivaiheessa sen havainnon, että muodostamani alaluokat eivät täsmällisesti vastanneet niitä taitoja mistä informantit olivat haastatteluissa kertoneet. Litteroidussa aineistosta esiintyneitä pelkistettyjä ilmaisuja ei pystynyt yksiselitteisesti sijoittamaan johonkin tiettyyn alaluokkaan. Luokittelussa näkyi jo tässä vaiheessa selvää päällekkäisyyttä ja luokkarajojen liukumista siihen suuntaan, että oli vaikea vetää selvää rajaa siihen mihin jokin alaluokka päättyi ja seuraava alaluokka alkoi. Tekemääni havaintoa luokittelun vaikeudesta tukee Autonen-Vaaranieni (2009, s. 288) todetessaan, että miesten toiminnan tyypittely ja luokittelu ei ole yksiselitteistä, koska miehet liikkuvat erilaisten kategorioiden sisällä eri elämänvaiheiden mukaisesti, jolloin jaottelut ovat liikkuvia ajallisia ja paikallisia.

Seuraavassa analyysivaiheessa muodostin taidolliset yläluokat käyttämällä litteroitua aineistoa sekä ensimmäisessä analyysivaiheessa muodostettuja taidon rakenneosia.

6.3.1 Tekemisen taidot

Taidot ovat sitä että osaa siivota, laittaa ruokaa, pestä pyykkiä, mankeloida, kaupassa käynti (M1)

Asun pientalossa joten kaikki ulkotyöt tulevat mukaan, ruohon leikkaaminen kesällä ja lumen kolaaminen talvella kuuluu arkeen (M7)

Joutuu opettelemaan uusia, ympäristöystävällisempiä taitoja (M5).

Tämä yläluokkaa kuvaa niitä taitoja jotka kodin arjen hallintaan arkikielessä liitetään. Haastatteluissa informantit puhuivat poikkeuksetta ensin niistä yksittäisistä taidoista, mitä he omassa arjessaan tarvitsevat. Yksittäisistä , teknisistä taidoista, kuten ruoanvalmistus, siivoaminen ja pyykinpesu, tarvittavien taitojen kuvaus laajeni haastattelun kuluessa kohti laajempia kokonaisuuksia, kuten mitä taitoja tarvitaan tulevaisuudessa.

Samoin valmistettu ruoka ei ollut pelkästään nälän tyydyttämistä varten, vaan esille nousi myös ruoan terveellisyys ja terveellisen ruoan merkitys ihmisen hyvinvoinnille. Kodin puhtaanapito ei ollut myöskään vain mekaanista lian poistamista, vaan siivouksessa nousi esiin myös hygieenisyyden merkitys sekä informanttien oman, muun perheen ja kodissa vierailevien ihmisten hyvinvoinnin näkökulm

Ruoanlaitto, siivoaminen, lastenhoito. Ei vaihtoehtoja etteivät lapset palellu tai kuole nälkään, itsestään selvyys (M4).

Tekemisen taitoon liittyi myös vastuu toisten turvallisuudesta ja hyvinvoinnista silloin kun perheeseen kuuluvat lapset eivät vielä pystyneet ikänsä puolesta huolehtimaan tai ilmaisemaan omaa hyvinvointiaan

Sähkölaitteiden käyttöön ei saa välttämättä opetusta. Tietotekniikkaan saa koulusta opetusta, mutta lampun vaihtoon ei (M5).

Tässä yhteydessä nousi esiin myös se, että tekeminen ei ole pelkkää suorittamista vaan siihen liittyy myös tekijän aktiivinen tiedon hankinta, prosessointi ja luova ongelmanratkaisukyky.

6.3.2 Suunnittelutaidot

Kun muutti asumaan yksin niin piti oppia aikatauluttamaan, että ehti tehdä kaikki ja kaikki tuli tehtyä (M2).

Suunnittelutaidot ilmenivät miesten arjessa kotitöihin tarvittavan ajan suunnitteluna siten, että tarvittavat kotityöt tulivat suoritettua. Ajankäytön suunnitelma nähtiin myös tärkeänä siksi, että koti oli sellaisessa kunnossa että mahdolliset satunnaiset vierailijat voitiin pyytää sisätiloihin ilman etukäteisvarautumista. Tämä paransi myös sosiaalista kanssakäymistä ja ihmissuhteiden pysyvyyttä. Jotka olisivat muuten saaneet jäädä tekemättä. Päivittäisistä toiminnoista joille piti vaan yksinkertaisesti varata aikaa nousi tutkimuksessa esille esimerkiksi keittiön siivoaminen ja keittiön siisteyden ylläpidon merkitys asukkaiden terveydelle ja hyvinvoinnille.

Ajankäytön suunnittelulla miehet myös varmistivat sellaisten päivittäisten, aina ei niin mieluisten, toimintojen tekemisen

Rahan käytössä suunnittelu, koska tulee opintolainaa ja koska se tulee erissä, joten pitää miettiä miten paljon pitää laittaa säästötilille, että riittää ensi kuun vuokraan (M5).

Käytettävissä olevien taloudellisten resurssien jakaminen nousi esiin niiden miesten kohdalla joilla ei ollut säännöllisiä ansiotuloja. Kaikilla tutkimukseen osallistuneilla miehillä oli tutkimuksen tekohetkellä jonkinlaisia säännöllisiä tuloja, joko opintotukea, kotihoidon tukea tai ansiotuloa tai vastaavaa tuloa. Rahankäytössä tuli esille myös se, että talouden suunnittelun jakso oli osalle miehistä niin kutsuttu tilikausi. Ansiot oli kulutettu loppuun seuraavan rahantulopäivään mennessä.

Vaimo yleensä sanoo, että nyt imuroit viimeistään tänään (M1).

Suunnittelutaidoissa tuli esille myös ulkoisen, voisiko sanoa, motivaation merkitys, joka ilmeni toisen henkilön taholta tulevana toimeksiantona siitä, että jotkut tehtävät tulee yksinkertaisesti tehdä tiettyyn aikaan mennessä.

6.3.3 Soveltamistaidot

*On ollut sellainen oma halu, tykkään soveltaa ja kehittää omia taitoja (M7).
Hommat tehdään kuten miehet tekee (M3).*

Sukupuoli nousi tutkimuksessa esiin silloin kun miehet kuvailivat sitä miten ja miksi he kodin arjessaan toimivat. Miehet eivät kuitenkaan perustelleet valintojaan pelkästään sukupuolensa edustajina. Valinnoissa ja soveltamisessa vallitseviin ja muuttuviin olosuhteisiin tuli esille tässä tutkimuksessa miesten pitkäaikainen kokemusarkensa hallinnassa. Vaikka osa miehistä oli vielä suhteellisen nuoria, olivat hekin jo lapsesta asti osallistuneet kodissa tapahtuviin toimintoihin kuka enemmän ja kuka vähemmän vapaaehtoisesti. Tämä lapsuudessa alkanut tekeminen näkyi miehissä nykyisessä elämäntilanteessa järkipärisenä toimintana. Järkipärisyys ilmeni siinä miten miehet huomioivat esimerkiksi vuodenaikojen vaikutuksen kodin puhtaanapitoon ja lasten vaatetukseen.

Sukupuolta ei kuitenkaan käytetty suoranaisena verukkeena jättää jotain tekemättä.

6.3.4 Taloustaidot

*Rahanhoidotaidot ovat tärkeimmät, pankin käyttö (M5).
Olen hoitanut omat laskut jo mopoiaasta lähtien (M2).*

Taloustaidot kattavat ne rahan käyttöön liittyvät lyhyen ja pitkän ajan tavoitteet jotta talous pysyy tasapainossa. Lyhyen ajan taloustaidot sisältävät päivittäisestä rahan käytön suunnittelusta ja seurannasta seuraavaan rahantulopäivään käsittävän ajanjakson. Pitkän ajan taloustaidot tarkoittavat rahan käytön suunnittelua ja säästämistä tulevaisuudessa ilmenevää tarvetta varten.

6.3.5 Teknologia-aidot

Koti ja kodin arki eivät ole mikään erillinen, suojattu, saareke jatkuvasti teknistyvässä ja digitalisoituvassa yhteiskunnassa. Tässä tutkimuksessa teknologia-aidoissa näkyy painotettuna tietotekniikan käyttö ja hyödyntäminen digitaalisissa ympäristöissä. Tämän tutkimuksen perusteella miehet käyttivät teknologiaosaamista etenkin laskujen ja vastaavien pankkisektoriin kuuluvien tehtävien hoitamiseen.

Tutkimuksessa nousi esille myös huoli siitä, mitä tapahtuu silloin, kun tieto- ja sähköverkot kaatuvat.

Käytän kotona imuria, jääkaappia, uunia, liettä jne. Ne ovat olleet syntymästäni saakka aivan samat (M6).

Muutokset tuntuu tulevan niin, että kun osaa edellisen sukupolven laitteet, niin osaa myös seuraavan (M5).

Edellä olevat suorat lainaukset informanteilta kuvaavat hyvin tähän tutkimukseen osallistuneiden miesten suhtautumista teknologian kehittymiseen ja uuden sukupolven laitteiden käyttöönottoon ja käytön hallintaan arjessa. Teknologisten laitteiden käyttö nähtiin osana arkea eikä niiden käyttöä tai kehittymistä nähty uhkana arjen hallinnalle.

Huomioitava on se seikka, että suurin osa informanteista kuuluu siihen ikäluokkaan, jolloin teknistyvä ympäristö on ollut arkipäiväinen ilmiö. Samoin iältään vanhin informanteista oli tehnyt työuransa tietotekniikan parissa. Haastatteluissa tuli esille informanttien taustoista se, että seitsemästä miehestä neljä oli työskennellyt, opiskellut tai opiskeli haastattelun aikana tietotekniikan tai erilaisten tietoteknisten sovellutusten parissa. Myös ne miehet, jotka eivät työskennelleet tai opiskelleet tietotekniikkaa työskentelivät sellaisissa tehtävissä joissa erilaisten koneiden ja laitteiden käyttö oli osa työtä.

Kaikki tutkimukseen osallistuneet miehet osasivat käyttää kodissa olevia kodinkoneita. Minkään yksittäisen kodinkoneen käytön hankaluus tai käyttöohjeiden vaikeaselkoisuus ei noussut esille tässä tutkimuksessa. Samoin miehet selvisivät älylaitteiden, kuten matkapuhelimien ja tietokoneiden peruskäytöstä. Se, jos informanttien joukko olisi muodostunut sellaisista miehistä, joille tietotekniikan hyödyntäminen ei olisi ollut ennestään tuttua, olisi voinut vaikuttaa tuloksiin. Haastattelussa miehet eivät esittäneet näkemyksiä siitä, minkälaisia arkeen vaikuttavia teknologisia sovellutuksia ja teknologista osaamista tulevaisuudessa on.

6.3.6 Tiedon hankintataidot

Tietokonetta ja tietotekniikkaa pitää osata hyödyntää, koska kaikki tapahtuu verkossa (M3).

Olen lukenut ja tykkään lukea keittokirjoja (M7)

Peruskoulun kotitaloustunneilla (M7)

Perustaidot opitaan varhaisessa vaiheessa matkimalla ja seuraamalla (M6).

Vanhemmat näytti ja itsenäinen asioiden selvittäminen (M2)

Arjen hallinnassa tarvittavan tiedon hankinnassa nousi esiin neljä selkeää kanavaa. Ensinnäkin tarvittavaa tietoa hankittiin digitaalisessa muodossa tietoverkkoja hyödyntämällä. Toisena kanavana miehet käyttivät painettua materiaalia. Painetusta materiaalista esiin nousi keittokirjat. Kolmantena kanavana tiedon hankinnassa oli perusasteen kotitalousopetus, sekä pakolliset että valinnaiset kotitaloustunnit ja neljäntenä kanavana yhdessä tekeminen todellisessa oppimisympäristössä kodissa.

Se, että tutkimukseen osallistuneet miehet oli lapsuudessa ja nuoruudessa velvoitettu tekemään oma osuutensa arkeen kuuluvista kotitöistä ei myöhemmässä aikuisiässä miesten kertomusten mukaan aiheuttanut vastenmielisyyttä kotitöitä kohtaan.

Yhteiskunnallisia taitoja ei voi oppia matkimalla (M6).

Tutkimuksessa nousi esille myös yhteiskunnan velvollisuus antaa tietoa silloin kun ihminen ei oppimisvaikeuksien, elämänhallinnan vaikeuksien tai terveydellisten syiden vuoksi itse pysty tarvittavaa tietoa hankkimaan.

6.3.7 Tiedon prosessointitaidot

Olen monitoiminen, jos sormi menee suuhun, niin se lähtee sieltä pois kun pitää alkaa tekemään (M3)

Jos halusi syödä muuta kuin eineksiä, piti tehdä itse (M4).

Tiedon prosessointitaidot ja soveltamistaidot limittyivät selkeästi päällekkäin. Tässä kohtaa lähestytään jälleen kerran sitä kysymystä, että voiko taitavaa toimintaa olla ilman tietoa ja voiko tietoa ja taitoa erottaa toisistaan? Tutkimuksessa nousi esiin se, että miehillä oli tietoa ja taitoa prosessoida omaksumaansa tietoa siten, että tieto siirtyi toiminnalliseksi taidoksi. Keittiöhygieniassa tämä tuli esille siten, että miehillä oli tieto siitä miksi pitää siivota ja taito siivota keittiö siten, että se aiheuttanut terveydellistä vaaraa itselle ja muille. Samoin tiedettiin, että valmistetun ruoan tehtävänä ei ollut pelkästään nälän poistaminen, vaan osattiin etsiä tietoa terveellisestä ruoasta ja myös valmistaa sitä. Pienten lasten isällä oli tietämys lasten tarpeista ja taito toimia lasten edut ja hyvinvointi huomioiden.

Joutuu opettelemaan ympäristöystävällisempiä taitoja (M5).

Ajankohtaiset ympäristöasiat, kuten hiilijalanjälki esiintyivät myös miesten arjessa. Ympäristöasioissa olemassa olevan tiedon soveltaminen sekä koneiden ja laitteiden käytössä, siten ympäristöön kohdistuva kuormitus vähenee tuli ilmi tutkimuksessa. Tulvaisuudessa käytettävien käyttöesineiden nähtiin muuttuvan siihen suuntaan, että

kuormittivat ympäristöä nykyistä vähemmän, jolloin hiilijalanjälki pienenee mahdollisesti.

6.3.8 Vuorovaikutustaidot

Suomalaiseen mieheen liitetään usein vähäpuheisuus ja puhumattomuus. Mieheen liitetään usein myös muita negatiivisia ominaisuuksia, kuten sulkeutuneisuus, väkivaltaisuus ja päihdeongelmat. Markkolan, Östmanin ja Lambergin (2014, s. 7) näkemyksen mukaan suomalaiseen mieheen voidaan liittää myös myönteisiä ominaisuuksia, kuten rehellisyys, ahkeruus ja maanläheisyys.

Tässä tutkimuksessa miehiä ei havainnointi autenttisessa ympäristössä, joten näkemys tutkimukseen osallistuneiden miesten vuorovaikutustaidoista perustuu heidän toimintaansa itse haastattelutilanteissa ja haastattelujen analyysiin.

Haluan sanoa käsipäivää (M3).

Haastattelutilanteessa miehet esiintyivät luonnollisesti ja keskustelu oli luontevaa. Osa informanteista pysyi haastattelussa kysymysten aihepiirissä, mikä on luonnollista silloin kun, toisilleen tuntemattomat ihmiset keskustelevat asiakysymyksistä. Osan informantien kanssa keskustelu laajeni myös haastattelukysymyksiä laajemmalle aihealueelle. Merkillepantava seikka haastattelutilanteessa oli se, että haastateltavan ja haastattelijan välinen tuttavuus ei automaattisesti tarkoittanut sitä, että aihealue laajeni kysymysten ulkopuolelle. Tuttujen informanttien kanssa ”tarinointi” tapahtui selkeästi joko ennen tai jälkeen äänitettyä haastattelua.

Nykyisin usein mietitään kämppisten kanssa mitä tarvitaan ja minkä voisi hoitaa paremmin (M5).

Yhdessä tyttären kanssa tehdään ja tykätään tehdä yhdessä (M3).

Tutkimukseen osallistuneet perheelliset miehet keskustelivat muiden perheenjäsenten kanssa ja ottivat nämä mukaan päätöksen tekoon. Samoin tutkimukseen osallistuneilla miehillä oli kyky osoittaa ja antaa tukea läheisilleen myös oman havainnointinsa perusteella ilman, että perheenjäsenet sitä erikseen pyysivät.

6.3.9 Yhteistyötaidot

Kotityöt kuuluu jakaa tavalla tai toisella (M1).

Yhteistyötaidoissa nousee sille edellisessä luvussa kuvattujen vuorovaikutustaitojen lisäksi taito viestiä omia näkemyksiä, sekä taito ja kyky tehdä arjen hallinnan vaatimia päätöksiä. Samoin yhteistyötaitoihin kuuluu taito nähdä ja kohdata kodin arjessa esiintyviä ongelmia ja etsiä ratkaisut näihin ongelmiin joko itse tai yhdessä perheenjäsenten, ystävien muodostamien tukiverkkojen tai yhteiskunnallisten tukiverkkojen avulla.

Autan mielelläni muita ympäristössä jotka tarvitsevat apua. Kaverit auttaa missä tahansa ongelmissa (M2).

Yhdessä tehdään ja tykätään tehdä yhdessä (M3).

Yhteistyötaitoihin sisältyy tämän tutkimuksen perusteella myös kokemus hyvän tekemisessä. Kokemus hyvän tekemisestä näkyy esimerkiksi vastuullisuutena ikääntyvistä vanhemmista ja heidän auttamisena. Hyvän kokemiseen liittyy myös kokemus siitä että ne joita autetaan, vastavuoroisesti auttavat silloin kun apua tarvitaan.

6.3.10 Oppimistaidot

Uudet taidot opetellaan jos niitä tarvitaan (M4).

Osallistumalla oppiminen, työ tekijäänsä opettaa (M2)

Tutkimukseen osallistuneilla miehillä ilmeni järkiperäinen suhtautuminen uusien taitojen oppimiseen. Uuden oppiminen nähtiin tarpeellisena silloin kun, uusia taitoja tullaan tarvitsemaan arjen sujumiseksi. Uusien taitojen oppimisessa todellinen oppimisympäristö, tässä tutkimuksessa, koti, nähtiin myös luonnollisena oppimisympäristönä. Oppiminen nähtiin myös toiminnallisena osallistumisena, jolloin oppijan rooli on aktiivinen toimija, eikä passiivinen sivusta seuraaja.

Olen tunnistanut, että tietotekniikasta tulee ongelma tulevaisuudessa (M1).

Tutkimuksessa tuli esiin myös ikääntymisen mahdollinen vaikutus uuden oppimisessa ja olemassa olevien taitojen ylläpitämisessä silloin, kun uuden tiedon omaksumiseen vaikuttaa mahdollinen muistin tai päättelykyvyn heikkeneminen.

6.4 Monitaitoisuus miesten arjen hallinnassa

Yläluokissa kuvaamani taidot eivät vielä riittävän selvästi vastanneet tutkimuskysymykseen ”Mitä monitaitoisuus on ?” Luokittelussa oli havaittavissa sama ilmiö kuin alaluokkien kohdalla, eli luokkien väliset rajat olivat edelleen liukuvia ja osittain päällekkäisiä. Palasin vielä kerran tarkastelemaan litteroitua aineistoa ja siitä tekemiäni tulintoja sekä tähän asti esittämiäni tuloksia.

Tämän uuden analyysin ensimmäisessä vaiheessa ryhmittelin aiemmin muodostuneet yläluokat kolmeen eri taitoryhmään. Nämä taito ryhmät esitän alla olevassa taulukossa

Taulukko 5. Taitojen muodostuminen yläluokista

Yläluokka	Taito
Tekemisen taidot	Tekemisen taito
Soveltamistaidot	
Taloustaidot	
Suunnittelutaidot	
Teknologiataidot	Tulevaisuuden taito
Tiedon hankintataidot	
Tiedon prosessointitaidot	
Oppimistaidot	Ihmisenä olemisen taito
Vuorovaikutustaidot	
Yhteistyötaidot	

Tarkastelin vielä saamaani tulosta sijoittamalla aiemmassa analyysin vaiheessa saamani alaluokat yllä oleviin taitoryhmiin. Tämäkin sijoittelu johti samaan kolmen taidon ryhmään kuten yläluokkien ryhmittelyssä.

Taulukko 6. Taitojen muodostuminen taidon rakenneosista

Taidon rakenneosa	Taito
Motivaatio	Tekemisen taito
Suoritus	
Toistuvuus	
Tietämys	
Varautuminen	Tulevaisuuden taito
Päämäärätietoisuus	
Taloudellisuus	
Vapaus	Ihmisenä olemisen taito
Huolehtiminen	
Intuitio	

6.4.1 Tekemisen taito

*Osaan laittaa ruokaa, pestä pyykkiä ja mankeloida, käydä kaupassa (M1).
 Ruoanlaitto, siivoaminen, lastenhoito (M4).
 Asun pientalossa joten kaikki ulkotyöt, ruohon leikkaaminen kesällä, lumen ko-
 laaminen talvella (M7)*

Arjen hallinnassa tekemisen taito mielletään usein yksittäisiksi teknisiksi taidoiksi, kuten ruoanvalmistus, siivoaminen, pyykinpesu, lastenhoito ja pihatyöt. Nämä yksittäiset taidot nousivat ensin esiin myös tähän tutkimukseen osallistuneiden miesten haastattelussa. Haastattelujen edetessä informantit siirtyivät puhumaan laajemmin siitä, mitä taitoja he tarvitsevat arjen hallintaan sekä kodissa että kodin ulkopuolella.

Kaikki päivät samanlaisia. Samat tapahtumat toistuvat samaan aikaan (M4)
Kun muutti asumaan yksin, niin piti oppia aikatauluttamaan, että ehti tehdä kaikki ja kaikki tuli tehtyä (M2)

Tässä tutkimuksessa nousi esiin myös arkeen kuuluva toistuvuus ja samankaltaisuus. Taito tehdä on myös sitä, että ihminen hyväksyy arkeen päivästä toiseen kuuluvat, ehkä tylsätkin ja ei aina niin mieluisat rutiinit. Arjen toimiminen edellyttää siinä toimijalta myös suunnitelmallisuutta ja varautumista, jotta kaikille arjen sujumista edesauttaville tehtäville on aikaa ja ne tulee suoritettua.

Periksiantamattomuus ja se, että tästä elämästä on pakko selvitä (M3)
On ollut sellainen oma halu, tykkään soveltaa ja kehittää omia taitoja (M7).

Mikä on saanut tähän tutkimukseen osallistuneet miehet opettelemaan arjen hallinnassa tarvittavat tekemisen taidot? Tutkimuksessa nousee esille miesten oma, sisäinen motivaatio vastata arjen haasteisiin. Halutaan selvitä arjessa, kehittää omia taitoja ja soveltaa jo olemassa olevia taitoja uusiin ennakoitavissa oleviin ja ennakoimattomiin tilanteisiin.

Vaimo yleensä sanoo, että nyt imuroit viimeistään tänään (M1).
Tulee vaikka ystäviä ja sukulaisia niin silloin siivoan paremmin (M6)

Tutkimuksessa nousi esiin myös ulkoisen motivaation merkitys tekemisessä. Tässä tutkimuksessa ulkoinen motivaatio ilmeni ympäristöstä tulevana sosiaalisena paineena tai suorasanaaisina kehotuksina toimintaan.

Jonkinlainen hygienia täytyy olla (M3)
Lastenhoito, ei vaihtoehtoja, lapset ei palellu tai kuole nälkään (M4).
Joutuu opettelemaan myös ympäristöystävällisempiä taitoja (M5).

Tässä taitoryhmässä nousi esiin myös vastuu omasta tekemisestä ja sen vaikutuksesta oman perheen jäseniin, kodissa vieraileviin ihmisiin ja ympäristöön. Tekemisen taito ilmeni tietämyksenä vastuullisesta toiminnasta silloin kun kyvyiltään ja taidoiltaan heikommat lapset olivat täysin riippuvaisia vanhemmistaan. Taidot ylläpitää siisteyttä, puhtautta ja järjestystä kodissa laajeni myös näkemykseksi siellä vierailevien ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin oman terveyden ja hyvinvoinnin lisäksi. Tekemisen taidossa nousi esiin myös tämän hetkinen osaaminen siitä miten toimia ympäristön ja talouden

kannalta siten että ympäristöystävällisyys toteutuu ja mitä uusia taitoja pitää opetella jotta kestävä kehitys ja kulutus on mahdollista myös tulevaisuudessa.

Rahan käytössä suunnittelu, että miten paljon pistää säästötilille, että rahaa riittää ensi kuun vuokraan (M5).

Taloudelliset taidot, hoidan pankkiasiat tietokoneen avulla, maksan laskut jne. (M7).

Talouden hallinta ja rahan käyttö on sijoitettu tässä analyysin vaiheessa tekemisen taitoihin, koska järkevällä talouden pidolla ja kulutuksen sopeuttamisella käytettävissä olevaan rahaan turvataan arjen sujuvuus ja pysyvyys.

Tarve sai opettelemaan tarvittavat taidot

Mikä sai tähän tutkimukseen osallistuneet miehet opettelemaan arjen hallinnassa tarvittavat taidot?

Seurasin vierestä kun mummo siivosi, laittoi ruokaa ja hoiti pikkusiskoa. Perustaidot opitaan varhaisessa vaiheessa matkimalla (M6).

Vanhemmat näytti (M2).

Pyykin pesun vaimo on näyttänyt, että tossa on lämpötilat ja kun silitetään niin silitysraudassa on noi täplät ja se tarkoittaa tätä (M1).

Ensimmäisenä tekijänä taitojen oppimisessa tutkimuksessa nousee esille informanttien yhdessä tekeminen perheen kanssa, matkiminen ja mallioppiminen. Tutkimuksessa nousi esiin myös se, että yhdessä tekeminen ja mallioppiminen ei rajoitu pelkästään lapsuus- ja nuoruusvaiheeseen vaan se perheissä tapahtuva elinikäinen oppimistapahtuma.

Vanhemmat teki paljon töitä joten jos halusi syödä muutakin kuin eineksiä niin piti tehdä itse (M4).

Minusta on luonnollista, että kotityöt kuuluu jakaa tavalla tai toisella (M1).

Siivoaminen, ruoanlaitto ja leipominen on tullut omasta kiinnostuksesta (M5)

Olen halunnut olla itsenäinen toimija arjen hallinnassa (M7).

Toisena tekijänä nousee informanttien oma halu tehdä ja oppia sekä ymmärrys siitä että kotityöt on luonnollista jakaa perheenjäsenten kesken

Lähinnä peruskoulun kotitaloustunneilta. Minulla oli 9. Luokalla kotitalous valinnainen (M7).

Perustaidot olen oppinut kotona ja ne taidot mitä tarjotaan yläkoulun kotitaloustunneilla (M6)

Ne (ruoanlaitto ja siivoaminen) oppi viimeistään yläkoulun kotitaloustunneilla (M5).

Kolmantena tekijänä informantit nostivat esiin peruskoulun kotitalousopetuksen merkityksen. Osa informanteista oli valinnut yläkoulussa kotitalouden valinnaisaineeksi nimenomaan siksi, että he olivat kokeneet sen opetussisällöt itseään kiinnostavaksi ja oman elämän hallinnan kannalta tarpeellisiksi.

Sähkölaitteiden käytössä joudun miettimään miten työ tehdään. Tietotekniikkaan saa koulussa opetusta, mutta esim. lampun vaihtoon ei (M5)

Tutkimuksessa nousi esiin myös se, että myös arkipäiväiset, asumiseen liittyvät, ehkä itsestään selvätkin tehtävät vaativat suorittajilta ongelmanratkaisukykyä.

Kotona oli kova kuri ja jokaisen kakaran piti tehdä oma osuutensa vuorotellen (M3).

Vanhemmat laittoivat tekemään, olisiko se ollut 2-3 kotityötä päivittäin. Se oli sääntö ei vapaaehtoisuus (M6)

Laitettiin tekemään kotitöitä halusi tai ei. Meillä oli esim. tiskivuorot. Ei jäänyt kammaa kotitöitä kohtaan (M7)

Neljäntenä tekijänä tutkimuksessa nousi esille pakko. Vaikka tutkimukseen osallistuneet miehet oli lapsena velvoitettu tekemään kykyjensä ja taitojensa mukaan oma osansa kotitöistä heille ei ollut jäänyt eikä muodostunut vastenmielisyyttä näitä heidän tehtäviin lapsuudessa olivat lähinnä astianpesukoneen täyttöä ja tyhjennystä, oman huoneen siivousta ja omien tavaroiden järjestelyä ja roskapussien viemistä.

- suorittaminen, konkreettinen tekeminen
- osaamisen ylläpitäminen

6.4.2 Tulevaisuuden taito

Olen tunnistanut, että tietoteknisestä osaamisesta tulee ongelma tulevaisuudessa ikääntymisen takia (M1)

Muutokset tuntuu tulevan niin, että kun osaa edellisen sukupolven laitteet, niin osaa myös seuraavan (M5).

Täytyy osata käyttää tietokonetta ja tietotekniikka hyödyksi (M3)

Tutkimuksessa nousi esiin teknologiataitojen merkitys informanttien sekä nykyisessä että tulevaisuuden arjessa. Teknologiataidot painottuivat tässä tutkimuksessa nimenomaan tietokoneiden uusien sukupolvien käyttöjärjestelmien ja älytekniikan uusien sovellusten hallintaan. Tietotekniikan hallinta nähtiin vahvuutena silloin kun oltiin työelämässä tai opiskelemassa ja uudet sovellutuksen kuuluivat jokapäiväiseen toimintaan. Uhkaksi älytekniikan nopea kehittyminen näytti nousevan ikääntymisen myötä silloin, kun taitojen ylläpitäminen oli omaehtoista ja ikääntymisen myötä kognitiiviset kyvyt mahdollisesti alkoivat heikentyä.

Kielitaidon hankkiminen ja käyttäminen, koska kansainvälisyys lisääntyy (M2)
Menen keväällä töihin. Vanhat arjen taidot pitää soveltaa uuteen arjen rytmiin (M4)
Voi olla, että joutuu opettelemaan uusia ympäristöystävällisempiä taitoja (M5)

Tässä tutkimuksessa miesten suhtautuminen tulevaisuudessa mahdollisesti esiin nouseviin haasteisiin oli ratkaisukeskeinen. Miehet olivat tiedostaneet ja varautuneet tulevaisuudessa tapahtuviin muutoksiin sekä kodin arjessa että ympäristössä tapahtuvassa kehityksessä. Suhtautumisessa tulevaisuuteen haasteisiin ei ilmennyt haluna nykyisen tilanteen säilyttämisenä tai kaipuuna eilispäivän maailmaan. Yhtenä ratkaisuna tulevaisuuden mukanaan tuomiin uusiin haasteisiin esiintyi jo tiedostettu tarve opetella uusia taitoja. Niihin tulevaisuuksissa oleviin haasteisiin mitä ei vielä tiedetty olevan olemassa, ratkaisuksi nousi valmius oppia tilanteen vaatimat taidot.

Olen monitoiminen, Uskaltaa tehdä kun on pakko tehdä ja uskaltaa kysyä apua (M3)
Saan apua tietotekniikkaan tulevaisuudessa tyttäreltäni (M1)
Yhteiskunnallisia asioita ei voi oppia matkimalla. Perheelliset voivat tehdä asioita yhdessä mutta yksinäiset tarvitsevat paljon ohjausta (M6)

Tulevaisuuden mukaan tuomiin haasteisiin vastaamisessa informantit nostivat esiin yhteisöllisyyden merkityksen. Yhteistyöverkot voivat perustua sukulaisuussuhteisiin. Ne voivat muodostua ammatillisen osaamisen pohjalta, syntyä harrastusten tai yhteisten kiinnostusten kohteiden perusteella. Oleellista on se, että yksilön ei tarvitse kamppailla haasteiden kanssa yksin vaan hänellä tarvittaessa tukea niiden ratkaisuun. Näissä yhteistyöverkoistoissa tieto ja apu välittyy molempiin suuntiin. Yksilö voi verkostoissa olla

se sekä avunsaajan että avunantajan roolissa riippuen omasta osaamisestaan. Tässä tutkimuksessa nousi esiin myös se, että kotitaloudet ovat kiinteä osa ympäröivää yhteiskuntaa. Yhteiskunnan roolin merkitys korostuu silloin kun yksilö avun tarpeessa joko pysyvästi tai äkillisten muutosten seurauksena.

6.4.3 Ihmisenä olemisen taito

Elämänsä aikana mies voi olla samaan aikaan monessa eri roolissa. Jos vanhempamme ovat elossa olemme vanhempiemme lapsi, mutta samaan aikaan biologisen iän perustella täysivaltainen aikuinen. Kodin arjessa mies voi olla joko yksinasuva puoliso tai elämänkumppani ja mahdollisesti näissä kaikissa tapauksissa isä. Tähän tutkimukseen osallistuneista informanteista yksi oli ilman vakituista asuntoa. Tämän valinnan hän oli tehnyt omasta vapaasta tahdostaan. Työelämässä mies on joko esimies, alainen tai yhteistyökumppani. Kaikkia näitä rooleja yhdistää se, että miehet nimenomaan ihmisiä kaikkine eri persoonallisuuden piirteineen.

Siinä pientalossa mun naapureina on kaksi yksinäistä miestä. Pihanhoidossa olemme esim. jakaneet tehtäviä. Joskus tulee lähimmän naapurin kanssa tehtyä ruokaa yhdessä (M7).

*Autan mielelläni muita jotka tarvitsevat apua ja kaverit auttavat minua (M3).
Yhdessä tehdään tyttären kanssa ja tykätään tehdä yhdessä (M3)*

Tutkimuksen mukaan miehet eivät eläneet omassa arjen kuplassaan. Heidän arjen hallintaan kuulu yhteisöllisyys ja taito tehdä ja ratkaista ongelmia yhdessä sekä perheen sisällä että ystävien ja lähiympäristöön kuuluvien henkilöiden kanssa.

Pari oikein hyvää kaveria ja isovelji ja naapureiden kanssa hyvissä väleissä (M1).

Autoporukka, neljä kaveria, jolloin autetaan kavereita. Verkostot muodostuneet lapsuudesta lähtien (M2)

Isovanhemmat, vanhoja koulukavereita ja harrastusten kautta (M4)

Ystäväpiiri on kertynyt vuosien mittaan. Se ei ole muodostunut yhtäkkiä jonkun tilanteen jälkeen vaan se on muodostunut vähitellen (M7).

Kaikilla tutkimukseen osallistuneilla informanteilla oli toimivat sosiaaliset verkostot ja nämä verkostot olivat muodostuneet luontevasti. Näille sosiaalisille vertaistukiverkostoi-
toille oli tyypillistä pitkäkestoisuus ja pysyvyys, osa verkostoista oli ollut olemassa jo informantin lapsuudesta lähtien. Osa verkostoista oli muodostunut myöhemmällä iällä

harrastusten, työpaikan tai naapuruussuhteiden kanssa. Verkostot eivät olleet pelkääntään sukupuoleen perustuvia miesverkostoja.

Joskus olen joutunut ottamaan pomon roolin kun hommat eivät ole sujuneet (M2)
Kotityöt kuuluu jakaa tavalla tai toisella (M1)

Miehet kokivat olevansa tulosten perusteella omalta osaltaan vastuussa arjen sujumisesta. Vastuullisuus näkyi tasa-arvoisena käyttäytymisenä, muiden perheen jäsenten arvostamisena ja kotitöiden tekemisellä ja jakamisena silloin kun perheyhteisö oli useamman kuin yhden ihmisen muodostama. Tilanteen vaatiessa miehet ottivat vastuun arjen sujumisesta, vastaten arjesta niin, että arki pysyi ankkuroituneena eikä lähtenyt hallitsemattomasti kellumaan.

Ihmisten välinen kontakti ja sosiaalisuus vähenee. Haluan sanoa käsipäivää (M3)
Olen kuullut juttuja, että perheet eivät enää juttele vaan tekstiviestit lentelee (M4)

Tämän tutkimuksen tulosten perusteella ihmisten välinen sosiaalinen kassakäyminen oli miehille tärkeää. Vuorovaikutussuhteet nähtiin tärkeänä sekä kodin sisällä että myös kodin ulkopuolella eri yhteyksissä tapahtuvassa ihmisten välisissä kohtaamisissa ja keskusteluissa. Vaikka tutkimukseen osallistuneet miehet suhtautuivat pääsääntöisesti myönteisesti teknologian kehittymiseen ja uuden teknologian mukanaan tuomiin uusiin sovelluksiin, nähtiin sosiaalisen median sovellusten olevan uhka ja vähentävän ihmisten välistä sosiaalista vuorovaikutusta.

Ei ole mitään sellaista mitä en voisi tehdä koska olen mies (M4)
Ystäväpiirini ei näe minua mitenkään erityisenä toimijana, kun mä yksin hoidan kodin arkea miehenä (M7).

Miehet kokivat tutkimustulosten mukaan pystyvänsä toimimaan arjessa omana itsenään eikä heidän tarvinnut miettiä omaa toimintaansa sukupuolituneesti tai pohtia sitä onko arjen pyörittäminen miehelle sopivaa toimintaa. Omana itsenä toimimiseen sisältyi se, että kaikki arjen hallintaan kuuluvat tehtävät nähtiin tasa-arvoisena, niitä arvotettu miesten ja naisten töihin, eikä niitä myöskään luokiteltu arvokkaiksi tai vähemmän arvokkaiksi lopputuloksen kannalta.

Vanhat taidot pitää sovittaa uuteen arjen rytmiin (M4).

Pystyy soveltamaan muuttuvassa ympäristössä (M5).

Koen mahdollisuuden mahdollisuutena ja stukturoin kodin arjen mukaan (M6).

Herkkyys, kyky reagoida ja toimia taitavasti muuttuvien tilanteiden mukaan sisältyy myös tämän tutkimusten tulosten perusteella miesten ihmisenä olemisen taitoihin ja arjen hallintaan. Herkkyys aistia sitä, mitä uusi todellisuus tuo tulestaan, näkyi ennakkoina ja varmuutena siitä että tulevaisuuden haasteisiin tarvittavat taidot ovat jo olemassa ja ne vain tarvitsee päivittää vastamaan uutta tilannetta.

Katsotaan miehekkääksi kun pyörittää omia asioitaan (M5)

Jos miehen arjen toiminen on epäkonventiaalista, niin se ajatellaan heidän persoonallisuuden piirteenä ja jopa positiivisena asiana (M6)

Tässä tutkimuksessa ei ilmennyt miehiin liitettyä hegemonista maskuliinisuutta, alistavaa ja alentuvaa suhtautumista, tosiin perheen jäseniin tai miehiin (kts. esim. Autonen-Vaaranieni 2009, s. 41) Toisistaan tietämättä kaksi informanttia nosti esiin näkemyksensä, että miehiltä ei vaadita samaa arjen hallintaa kuin naisilta. Se, että mies pyörittää arkea yksinään sukupuolensa edustajana koettiin ympäristön näkemänä yhtenä miehekkyyden ilmentymä.

6.5 Monitaitoisuus arjen hallinnan välineenä

Tässä kohdassa tutkimusta vastaan ensimmäiseen tutkimuskysymykseen siitä, mitä monitaitoisuus on.

Tutkimusaineiston viimeisessä analyysissä aineisto järjestyi kolmeen tosiaan täydentävään taitoryhmään. Ensimmäisessä taitoryhmässä ovat todelliset, näkyvät, konkreettiset taidot. Näitä taitoja ovat arjen sujumisen varmistavat tekniset taidot kuten ruoanvalmistus, siivoaminen ja erilaisten kodissa olevien koneiden ja laitteiden käyttö ja hallinta. Arjen sujumista helpottaa taloudellisten taitojen hallinta. Vastuullinen, motivoitunut ja yhteisöllinen toiminta sisältyy osaltaan tekemisen taitoon.

Toisena taitoryhmänä tutkimuksessa syntyi miesten visio niistä taidoista mitä he tarvitsivat tulevaisuudessa. Tähän tutkimukseen osallistuneet miehet eivät juurikaan osanneet visioida sitä mitä taitoja tulevaisuudessa tarvitaan. Tietotekniikan nähtiin lisääntyvän edelleen ja uusien sovellusten hallinta ja käyttö koettiin tärkeäksi taidoksi. Vastauksina tulevaisuuden mukanaan tuomiin uusiin haasteisiin nousi esiin oppimisvalmiuksien ylläpitäminen, kehityksen seuraaminen ja kehityksen asettamiin haasteisiin reagointi. Eri-laiset yhteistyöverkostot nähtiin vaikuttamis- ja ratkaisukeinoina ja niistä koettiin saatavan tukea vielä tuntemattoman tulevaisuuden mukanaan tuomiin haasteisiin.

Kolmannen taitoryhmän, ihmisenä olemisen taito, muodostivat ne taidot joiden avulla tämän tutkimuksen miehet pystyivät vastaamaan elämän tilanteiden muutoksiin, mikä oli heidän käsitys itsestä ihmisenä ja rooli itsenä muihin ihmisiin. Miehet kokivat pystyvänsä toimimaan arjessa omina itsenään, ilman ulkopuolista painetta tai ennakkokäsityksiä. Miehet kokivat tasa-arvoisen toiminnan ja käyttäytymisen olevan luonnollinen osa kodin arkea. Sosiaaliset taidot, keskustelu, yhdessä tekeminen, avun tarjoaminen ja avun vastaanottaminen, nähtiin arkeen kuuluvina normaaleina toimintoina. He olivat varautuneet eri elämänvaiheiden ja muuttuvien tilanteiden mukanaan tuomiin mahdollisiin uusiin taidollisiin haasteisiin.

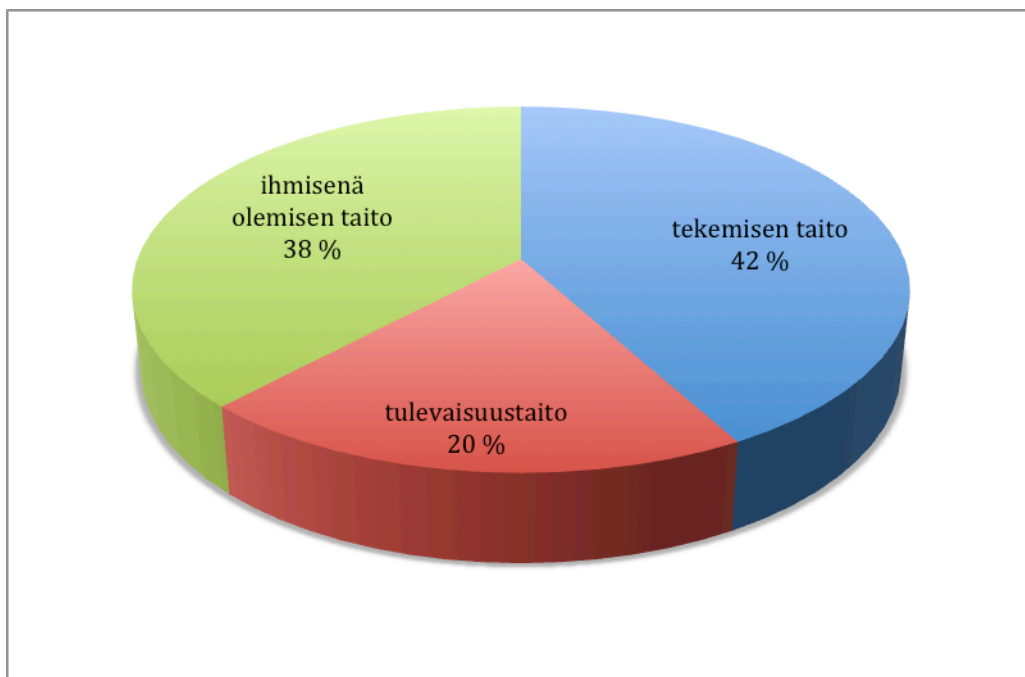
Kuvio 12. Monitaitoisuuden osatekijät

Tämän tutkimuksen perusteella monitaitoisuus muodostuu kolmesta osatekijästä, ihmisenä olemisen taidosta, tekemisen taidosta ja tulevaisuuden taidosta.

Kuviossa 12 esitetään monitaitoisuus siten että, ytimessä on ihmisenä olemisen taito, seuraavalla kehällä on tekemisen taito ja ulommaisella kehällä on tulevaisuuden taito. Kuviossa monitaitoisuuden muodostamat kuvauskategoriat esitetään keskenään samanarvoisina ja tasavertaisina. Kuvauskategorioiden erot perustuvat niiden sisällön eroavaisuuksiin (vrt. Huusko & Paloniemi 2006, s. 169). Tätä valittua tasavertaista esitystapaa tässä vaiheessa tukee myös se, että haastatteluun osallistuneita miehiä ei pyydetty arvottamaan omia taitojaan arjen hallinnassa arvokkaiksi ja vähemmän arvokkaiksi.

Monitaitoisuuden graafinen tarkastelu

Fenomenografinen tutkimusote mahdollistaa tutkimuksessa saatujen kuvauskategorioiden, tulosalueiden, kuvaamisen siten, että niiden yleisyys voidaan esittää graafisessa muodossa (Huusko & Paloniemi 2006, s. 169). Kuviossa x esitetyt kuvauskategoriat esitetään seuraavassa kuviossa x, siten kuten ne esiintyivät määrällisinä prosenttiosuuksina tässä tutkimuksessa haastateltujen miesten arjessa.

Kuvio 13. Monitaitoisuuden osatekijät prosentteina miesten arjessa.

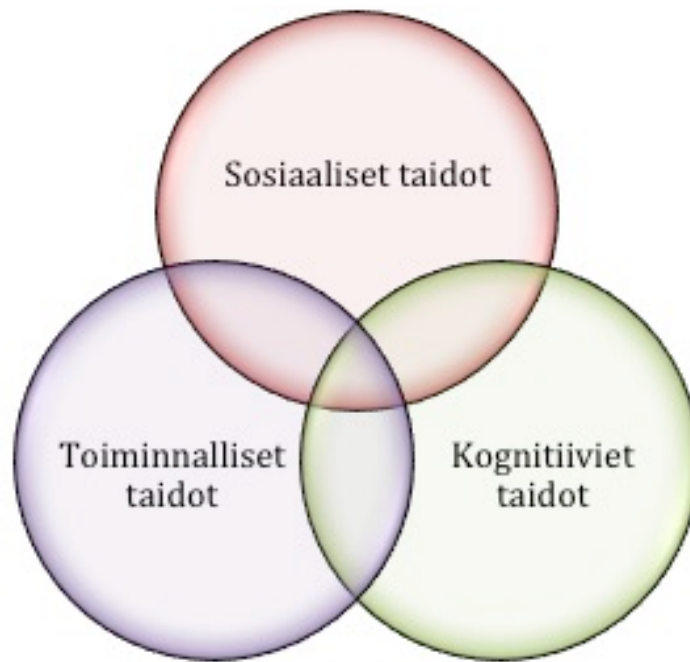
Kuviosta 13 nähdään, että suurimman prosenttiosuuden monitaitoisuudesta 42 prosentin osuudella muodostaa tekemiseen liittyvät taidot. Saatua tulosta on samassa linjassa sekä haastatteluvaiheessa tehtyjen havaintojen että kuviossa x saatujen tulosten kanssa tekemiseen liittyvät taidot ovat keskeisiä ainakin tässä tutkimuksessa miesten arjen hallinnan monitaitoisuudessa.

Toiseksi suurin osuus monitaitoisuudessa tämän tutkimuksen tulosten mukaan 38 prosentin osuudella on omana itsenä olemiseen ja toimimiseen sekä ihmisten väliseen yhdessä toimiseen ja vuorovaikutukseen sisältyvät taidot. Nämä taidot eivät olleet vain perheellisten miesten taitoja, vaan ne olivat kaikkien miesten arkea ja elävää elämää. Ihmisenä olemisen taito ei rajoittunut ainoastaan kotiin vaan tässä tutkimuksessa se laajeni myös kodin seinien ulkopuolelle ympäröivään maailmaan.

Tulevaisuuteen liittyvien taitojen osuus monitaitoisuudesta on tässä tutkimuksessa 20 prosenttia. Ne taidot mitä haastatellut miehet ilmaisivat tulevaisuudessa tarvitsevana eivät olleet mitään universaalista ”maailman parannusta”. Tulevaisuustaidot olivat arkeen liittyvää kontekstisidonnaista pohdintaa, siitä mitä uusia haasteita tekniikan ja siihen liittyvien sovellusten kehittyminen, lasten kasvu, oma ja lähiomaisten ikääntyminen vaatii opettelemaan. Toki tulevaisuustaidoissa esiintyi pohdintaa siitä mitä taitoja kestävä ja luonnon monimuotoisuuden turvaava arki edellyttää. Tämäkin pohdinta tai visiointi liittyi arken kontekstiin.

6.6 Monitaitoisuuden ilmeneminen miesten arjen hallinnassa

Tässä luvussa vastaan toiseen tutkimuskysymykseen miten monitaitoisuus ilmenee miesten arjen hallinnassa. Monitaitoisuus määrittyi aineiston analyysissa muodostuvaksi kolmesta elementistä; ihmisenä olemisen taidosta, tekemisen taidosta ja tulevaisuuden visiota. Vastauksena kysymykseen miten monitaitoisuus tulee näkyväksi toiminnaksi miesten arjessa taitoryhmät on nimetty sosiaalisiksi taidoiksi, toiminnallisiksi taidoiksi ja kognitiivisiksi taidoiksi.

Kuvio 14. Monitaitoisuuden ilmeneminen miesten arjessa.

Sosiaaliset taidot

Nykyisin sitä mietitään kämppisten kanssa mitä tarvitaan ja minkä voisi hoitaa paremmin (M5).

En koe sosiaalisia taitoja ihmisriippuvaisina. Ihminen voi oppia sosiaalisiksi (M6).

Sosiaaliset taidot näkyivät luonnollisena ihmisten välisinä suhteina ja niihin kuuluu vastavuoroisuus, tasavertaisuus, toisten mielipiteiden kuuntelu ja huomioon ottaminen. Informanteista yksi kuvasi hyvin sitä, että sosiaalisuus ei tarkoita toisiin ihmisiin ripustautumista ja ihminen voi olla sosiaalinen eläessään myös yhden ihmisen taloudessa

Kotona ja koulussa on opetettu tasavertaisesti (M5).

Perustaidot opitaan hyvin varhaisessa vaiheessa matkimalla ja seuraamalla (M6).

Yhdessä tekeminen, oppiminen ja yhteisten kokemusten jakaminen tekee sosiaaliset taidot tämän tutkimuksen perusteella näkyviksi miesten arjessa.

Osaan auttaa kavereita (M3).

Kaverit auttaa missä tahansa ongelmissa (M2).

Yhdessä tehdään ja tykätään tehdä yhdessä (M3).

Autan missä pystyn (M1).

Sosiaalisuus tulee näkyväksi tässä tutkimuksessa yhteisenä ja jaettavana osaamisena. Tässä jakamisessa on olennaista sekä taito jakaa omaa osaamista että vastaanottaa muiden jakamaa osaamistaan. Yhteisölliseen tekemiseen liittyy myös kokemus omasta hyödyllisyydestä ja oman tekemisen arvokkuudesta. Edellä olevat lainaukset avaavat sen, että arkeen liittyvä tekeminen ei ole pelkästään tylsää ja toistuvaa yksin puurtamista, vaan siihen liittyy oleellisesti yhdessä tekeminen ja yhteisten kokemusten jakaminen

Ei ole mitään sellaista mitä en voisi tehdä koska olen mies (M4).

Minusta on luonnollista, että kotityöt kuuluu jakaa tavalla tai toisella (M7)

Sosiaaliset taidot tulivat näkyviksi miesten arjessa tasa-arvoisena tekemisenä ja kokemuksena tasa-arvosta. Miehet kokivat, että voivat toimia arjessa omana itsenään, ilman sukupuoleen liittyviä ennakkokäsityksiä, omien kiinnostustensa ja elämän tilanteiden mukaan. Sosiaalinen vastuu muuttui ymmärryksen kautta toiminnaksi. Toimintaan liittyi myös ymmärrys omien tekemisten tai tekemättä jättämisen seurauksista omaan ja mahdollisesti toisten perheenjäsenten arkeen ja arjen sujumiseen.

Joutuu opettelemaan uusia ympäristöystävällisempiä taitoja (M5).

Lastenhoito, ei vaihtoehtoja, lapset ei palellu tai kuole nälkään, itsestään selvyys (M4).

Vastuullisuus tulee näkyväksi miesten arjessa niin jokapäiväisinä toimina joilla turvataan oma ja muiden perheenjäsenten hyvä ja turvallinen elämä kuin pohdintoina siitä miten omaa toimintaa tulee muuttaa, että luonnon monimuotoisuus ja turvallinen asuin-ympäristö olisi mahdollisia myös tulevaisuudessa.

Toiminnalliset taidot

Osaan laittaa ruoka, pestä pyykkiä, mankeloida (M1).

Ruoanlaitto, siivoaminen, lastenhoito (M4).

Asun pientalossa joten kaikki ulkotyöt tulevat mukaan, ruohon leikkaaminen kesällä ja lumen kolaaminen talvella kuuluu arkeen (M7).

Toiminnalliset taidot olivat niitä tekemisen taitoja joilla miehet tekivät jokapäiväisen arkensa sujuvaksi. Miehet osasivat käyttää kodissa olevia laitteita ja koneita joilla he valmistivat ruokaa, pitivät kodin siistinä ja pesivät pyykin. Samoin tähän tutkimukseen osallistuneilla miehillä tietokoneen käyttö ja arjen sujumiseen liittyvien sovellusten käyttö, kuten pankkipalveluiden käyttö, oli hallinnassa.

Miesten käden taitojen hallintaa voidaan kuvata myös sisukkaaksi, peräänantamattomaksi, haasteiden kohtaamiseksi, esiin nouseviin haasteisiin vastaaviksi ja ratkaisukeskeiseksi toiminnaksi,

Kognitiiviset taidot

Rahan käytössä suunnittelu, että miten paljon pistää säästötilille, että rahaa riittää myös ensi kuun vuokraan (M5).

Olen lukenut ja tykkään lukea keittokirjoja. On ollut sellainen oma halu, tykkään soveltaa ja kehittää omia taitoja (M7).

Vanhat taidot pitää sovittaa uuteen arjen rytmiin (M4).

Sähkölaitteiden käytössä joutuu miettimään miten työ tehdään (M5).

Kognitiiviset taidot ilmenivät miesten tiedon hankintana, sekä hankitun tiedon käsitteilynä ja muuttamisena vastaamaan tarvetta. Kognitiivisiin taitoihin sisältyy tämän tutkimusten tulosten mukaan myös kyky ja halu suunnitella, tehdä valintoja ja toteuttaa tehdyt päätökset siten, että arjen sujuminen on turvattu. Tulevien tilanteiden ja tulevaisuudessa vaadittavan osaamisen ennakointi ja tulevaisuudessa jota ei voida tarkalleen ennustaa on myös osa kognitiivisia taitoja. Tulosten valossa kognitiiviset taidot ovat yhteydessä ympäröivään arjen todellisuuteen.

Monitaitoisuuden ilmenemisen graafinen tarkastelu

Kuvio 15 . Monitaitoisuuden ilmeneminen prosentuaalisesti miesten arjessa.

Kuviosta 15 huomataan, että monitaitoisuus tulee näkyväksi miesten arjessa toiminnallisina, kognitiivisina ja sosiaalisina taitoina. Yhdistävänä tekijänä näillä kaikilla miesten arjen hallinnan muodostaman monitaitoisuuden osataidoilla on toiminnallisuus. Tämä toiminnallisuus kytkeytyy vahvasti arjen todellisuuteen ja näkyy arjen sujuvuutena ja pysyvyytenä, muuttuen tilanteiden mukaan.

Tässä tutkimuksessa haastateltujen miesten arjessa 48 prosenttia monitaitoisuudesta tulee näkyväksi suorana, arkeen kuuluvana erilaisena toimintana kodin seinien sisällä ja ulkopuolella. Arjen suunnitteluun, tiedon hankintaan ja hankitun tiedon muokkaamiseen arkeen sisältyy 31 prosenttia monitaitoisuudesta. Nämä taidot on nimetty kognitiivisiksi taidoiksi vaikka nekin ilmenevät arjessa pääosin toimintana. Kodissa ja arjessa tapahtuva pääosin yhteistyö ja vuorovaikutus joka ilmenee toimintana on nimetty 21 prosentin osuudella sosiaalisiksi taidoiksi

7 Luotettavuus

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arviointi pelkistyy kysymykseksi tutkimusprosessin luottavuudesta (Eskola & Suoranta, 2003, s. 210). Kokemusmaailmoiden yhteneväisyys, siis se, että tutkimuksessa kerrotut tapahtumat ovat jollain lailla tuttuja ja oma kokemus voi ne vahvistaa, ei riitä takamaan kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuutta (emt, s. 210). Saresma (2010, s. 66) ei näe ongelmana sitä, että tutkijalla on oma kohtainen kokemus tutkimaansa aiheeseen. Hänen näkemyksen mukaan ihmistieteellinen tutkimus ei koskaan voi olla täysin objektiivista ja tekijästään riippumatonta, koska tutkija on aina osa tutkimaansa ilmiötä, tämä ei tarkoita tuomiota pelkkään subjektiivisuuteen ja kyvyttömyyteen nähdä henkilökohtaisen kokemuksen ulkopuolelle.

Tässä tutkimuksessa esiyymmärryksessä esiin nostamani omakohtaiset kokemukset arjessa toimimisessa ja oman arjen hallinnasta eivät ohjanneet tutkimukseen osallistuneiden miesten haastatteluja.. Haastatteluissa ei miehiä ohjattu tai johdateltu siten, että nämä tutkimuksen tekijän, haastattelutilanteessa haastattelijan, omat kokemukset ja näkemykset olisivat vahvistuneet tai kumoutuneet ja muuttuneet informanttien kokemuksiksi ja näkemyksiksi ja siten vaikuttaneet tutkimustuloksiin. Tällä perusteella tämän tutkimuksen aineiston voidaan katsoa olevan aitoa, koska tutkimukseen osallistuneet miehet puhuivat aineiston keruussa oman arkensa hallinnasta tarvittavista taidoistaan ja siitä mikä on heidän oma kokemuksensa ja näkemyksensä näistä taidoista, mitä he nyt ja tulevaisuudessa tarvitsevat, jotta arki sujuu. (Vrt. Ahonen, 1996, s. 129). Haastatteluun valittiin keskenään erilaisia, eri-ikäisiä ja elämän erivaiheissa olevia miehiä sen sijaan, että oli keskitetty tiettyyn, keskenään mahdollisimman yhtenäiseen miesryhmään. Tutkimukseen osallistuneista miehistä kaksi löytyi henkilökohtaisen tuttavuuden ja viisi levittämällä tietoa tekeillä olevasta tutkimuksesta erilaisissa yhteistyöverkostoissa. Näitä tutkijan tuttuja informanteja ei valittu siksi, että he olisivat vahvistaneet ja tukeneet tutkijan esiyymmärrystä tutkimuksen kohteena olevasta monitaitoisuudesta. Valintaperusteina toimivat samat perusteet kuin muidenkin haastateltavien valinnassa. He olivat eri-ikäisiä, eri elämänvaiheissa olevia arjen toimijoita ja olivat halukkaita osallistumaan tutkimukseen. Kaikki mukaan alustavasti ilmoittautuneet miehet saivat haastattelukysymykset nähtäväkseen ennen lupautumistaan tutkimukseen. Yksikään ilmoittautuneista informanteista ei kieltäytynyt haastattelusta kysymykset nähtyään. Aineiston luotetta-

vuutta lisää myös se, että informantit saivat valita itse heille mieluisimman yksilöhaastattelupaikan ja ajan. Samoin aineiston litterointi- ja analyysivaiheessa oma elämismaa-ilmani, kokemukseni ja näkemykseni arjen hallinnasta pyrin pitämään siten tietoisina etteivät ne ohjanneet analyysiä, vaan analyysi perustui kerättyyn aineistoon

Miehet eivät halunneet lukea litteroitua aineistoa myöhemmin, vaikka heille tarjottiin tähän mahdollisuus. Miesten haastatteluissa ei tullut esille mitään niin sanottuja arkoja aiheita, vaan keskustelu pysyi kaikkien kohdalla tutkimuksen kohteena olleessa arjen hallinnassa ja siitä mikä oli miesten henkilökohtainen kokemus tutkittavasta aiheesta. Miehiä ei pistetty arvottamaan omia arjen hallintataitojaan haastatteluissa. Taitoja ei ole myöskään arvotettu analyysi- eikä tulosten kirjoittamisvaiheessa.

Tutkimusta ja siitä saatuja tuloksia kohtaan voidaan esittää kriittisiä arviointoja siitä, että tutkimuksessa saatu aineisto perustui pieneen haastateltavien määrään, $n=7$. Tätä samaa ongelmaa laadullisen aineiston riittävydestä ovat pohtineet myös Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara (2012, s. 182). Heidän näkemyksen mukaan aineisto on riittävä, kun samat asiat alkavat kertaantua haastattelussa (mts. 182). Tämän tutkimuksen haastatteluissa tämä kertaantuminen, saturaatio tai kylläntyminen, ilmeni haastatteluvaiheissa siten, että kaikki miehet puhuivat arjen todellisuudessa tarvitsemistaan taidoista ja siitä miten taidot muuttuvat tai tulevat muuttuman elämäntilanteiden muutoksissa. Tähänkin laadulliseen tutkimukseen liittyi informanttien kokemus- ja elämismaailman ainutlaatuisuuden piirre (Hirsjärvi jne. 2012, s. 182). Ainutlaatuisuus huomioitiin haastattelussa siten, että miehet saivat kertoa arjestaan omista lähtökohdistaan, kokemuksistaan ja näkökulmistaan. Heitä ei sijoitettu eri konteksteihin haastattelujen aikana eikä laitettu miettimään mitä taitoja he tarvitsisivat jos tilanne olisi joku muu. Tämä heidän oman arjen ainutlaatuisuus ja autenttisuus lisää analyysin pohjana käytetyn litteroidun haastattelumateriaalin luotettavuutta ja käyttökelpoisuutta.

,

Tässä tutkimuksessa on käytetty tutkimustuloksia selitettäessä suoria lainauksia miesten haastatteluista. Samoja lainauksia on käytetty useamman kerran eri konteksteissa tulosten analyysin edetessä yksittäisistä taidoista kohti monitaitoisuutta ja monitaitoisuuden ilmenemistä miesten arjessa. Nämä suorat lainaukset antavat lukijalle mahdollisuuden tarkastella tehtyjä johtopäätöksiä ja mahdollistavat samalla lukijan omat johtopäätökset

tutkimustulosten luotettavuudesta. Saatuja johtopäätöksiä perustellaan myös käyttämällä määrällistä analyysiä varmistamaan saatuja laadullisia tuloksia.

Fenomenografiseen tutkimusotteeseen perustuvaa tutkimusta voidaan (Huuskon & Piloniemen 2006, 169) näkemyksen mukaan pitää luotettavana jos jokainen yksittäinen haastattelu on mahdollista sijoittaa saatujen tulosten sisään. Tämä ehto täyttynee sekä vastauksena kysymykseen mitä on monitaitoisuus että kysymykseen miten monitaitoisuus ilmenee miesten arjessa. Toki tätäkin laadullisen tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa tulee muistaa se, että tulokset ovat tutkimuksen tekijän subjektiivista tulkintaa. Tämä tulkinta on pyritty tekemään niin avoimeksi, kuvaamalla haastateltavat, haastattelutilanteet ja saadun aineiston litterointi ja itse analyysin vaiheet siten, että lukija pystyy seuraamaan tutkimuksen kulun ja tekemään itse päätökset saatujen tulosten luotettavuudesta.

8 Pohdintaa

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli löytää vastaukset kysymyksiin mitä on monitaitoisuus ja miten monitaitoisuus ilmenee miesten arjessa.

Tutkielman ensimmäisessä vaiheessa muodostettiin kirjallisuuden avulla tutkimusta tukeva teoreettinen tausta taidosta ja taitavuudesta. Tämä synteesi taidosta jäseni yksilöhaasteluissa saatua, litteroidun aineiston analyysia sen erivaiheissa. (kuvio1) .

Tutkimuskysymykseen, mitä on monitaitoisuus, vastausta, lähdettiin hakemaan haastatteleamalla seitsemää pääkaupunkiseudulla ja läntisellä Uudellamaalla asuvaa 21–59 -vuotiasta miestä. Tutkimusnäkökulmaksi valikoitui afenomenografinen tutkimusote. Tämän tutkimusotteen valintaa edesauttoi se, että sen katsotaan sopivan hyvin arkielämän ilmiöiden tutkimiseen, tässä tutkimuksessa monitaitoisuuden kokemisesta ja käsittämisestä ja näkyväksi tulemisesta miesten arjessa. Lisäksi monitaitoisuuden ymmärtämisestä ja käsittämisestä arkielämän ilmiönä arjen hallinnassa ei ollut aiempia tutkimuksia. (Vrt. Huusko & Paloniemi, 2006). Valittu tutkimusote antoi mahdollisuuden täydentää ja laajentaa tutkielman alussa esitettyä teoreettista taustaa taidosta ja taitavasta toiminnasta analyysin edetessä. Se, että monitaitoisuutta ei ole määritelty aiemmin kotitaloustieteen ja kotitalouden toiminnan näkökulmasta teki tutkimuksen haasteelliseksi. Toisaalta aiempien tutkimusten puuttuminen antoi vapauden tutkia aihetta avoimin mielin ja aistein ilman aiemmin tutkimusten rajoja. Aineiston hankinta ja analyysi on pyritty kuvaamaan laadullisen analyysin periaatteiden mukaan mahdollisimman tarkasti, koska tässä tutkimuksessa saatuja tuloksia ja tulosten luotettavuutta ei voi verrata aiempiin, vastaaviin tutkimuksiin.

Analyysin ensimmäisessä vaiheessa saatua aineistoa käsiteltiin lähdekirjallisuuden avulla syntyneen tietämyksen mukaan. Analyysissa saadut taidon rakenneosat ja taidon rakenneosien avulla rakennetut, haastateltujen miesten profiilit arjen taitajina, edustavat lähinnä niin sanottua fenomenografisen tutkimusperiaatteen ensimmäisen asteen näkökulmaa, tietoa suoraan todellisuudesta.

Analyysin edetessä syntyneet, monitaitoisuuden sisältöä avanneet taitokokonaisuudet, monitaitoisuuden määritelmä ja kuvaus monitaitoisuuden ilmenemisestä, lähestyvät puolestaan fenomenografisen tutkimuksen toiseen asteen näkökulmaa, missä arjen todellisuus oli rakentunut miesten elämis- ja kokemismaailman, inhimillisen toiminnan, tietämyksen ja kokemuksen kautta.

Tässä tutkimuksessa haastatellut miehet miehet eivät jaotelleen arjen hallinnassa tarvittavia taitoja miesten ja naisten taitoihin tai töihin. Miesten kokemus- ja ymmärtämiss maailmassa ilmeni tasa-arvoinen ajattelu ja toiminta siinä, että kaikilla kodissa asuvilla sukupuolesta riippumatta on oikeus ja velvollisuus osallistua sen hetkisen kehitys- ja elämäntilanteensa mukaisten kykyjensä ja taitojensa mukaan yhteiseen arkeen. Miesten haastatteluissa ei esiintynyt arjen sujuvuutta helpottavien palveluiden ostoa ulkopuolisilta palveluntarjoajilta. Kotona siivottiin, pestiin pyykkiä ja laitettiin ruokaa joko itse tai yhdessä perheenjäsenten ja ystävien kanssa, ilman ulkopuolisia ostopalveluita.

Monitaitoisuus miesten arjessa ei tämän tutkimuksen perusteella ole pelkkää näkyvää tekemistä, vaan siihen sisältyy aktiivinen tiedonhankinta ja hankitun tiedon muuttaminen arjen hallintaa helpottavaksi ja vakauttavaksi toiminnaksi. Tutkimuksessa nousi esiin myös miesten tapa toimia arjessa tiimimäisesti (Korvela & Kaarti, 2014). Tämä toiminta tuli näkyväksi sekä perheellisten ja perheellisten miesten arjessa yhdessä tekemisen arvostuksena, neuvotteluina ja sopimisena yhteisistä tavoitteista sekä keinoista saavuttaa sovitut tavoitteet. Tätä positiivista suhtautumista tiimimäiseen toimintaan voi selittää se, että haasteltaviksi valikoituneet miehet osallistuivat vapaaehtoisesti tutkimukseen ja he olivat aktiivisia toimijoita arjessaan.

Jos tämän tutkimuksen tuloksista monitaitoisuudesta ja sen ilmenemisestä miesten arjessa haluaa nostaa jonkun osa-alueen arjen hallinnan kehittämiseen ja arjen pysyvyyden parantamiseen valinta kohdistunee yhdessä tekemiseen, ja yhteistyötaitoihin arjen hallinnan välineenä silloin kun arki ei suju. Tämä yhdessä tekeminen ja yhteisten kokemusten jakaminen kuului tämän tutkimuksen perusteella miesten kokemis- ja elämismaailmaan lapsuuden muistoista tämän päivän todellisuuteen. Yhdessä tekeminen näyttäytyi tulevaisuuden visiona siitä muuttuvan arjen todellisuudesta, jota voimme vain ennakoida.

Lähteet

- Aalto, K. & Varjonen, J. (2014). Arjen kollektiiviset rytmit tutkimuksen kohteena. Teoksessa P. Korvela & T. Tuomi-Gröhn (toim.), *Arjen rakentuminen ja rytmit perhe-elämän käännekohdissa* (ss. 32–45). Helsinki: Kuluttajatutkimuskeskus
- Ahonen, S. (1996). Fenomenografinen tutkimus. Teoksessa L. Syrjälä, S. Ahonen, E. Syrjäläinen & S. Saari (toim.), *Laadullisen tutkimuksen työtapoja* (ss. 113 – 160). Helsinki: Kirjayhtymä
- Anttila, P. (2007). Taidon taitaminen. Teoksessa H. Kotila, A. Mutanen & V. M. Volanen (toim.), *Taidon tieto* (ss. 77–96). Helsinki: Edita
- Aristoteles. (1990) *Metafysiikka. Teokset osa VI*. Gaudeamus: Helsinki
- Autonen-Vaaranieniemi, L. (2009). *Eronneiden miesten kodit ja kotikäytännöt*. Tampereen yliopisto. Sosiaalityön tutkimuksen laitos. Väitöskirja.
- Backman, J. (2009). Lauri Rauhala ihmisen ainutkertaisuuden ajattelijana. Teoksessa L. Rauhala (kirj.), *Henkinen ihminen* (ss. 299–367). Helsinki: Gaudeamus
- Dunderfelt, T. (2009). *Iisi: elämänasenne arkitaidoiksi*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Dunderfelt, T. (2015). Kehittyvä ihminen – Lauri Rauhalan inspiroimaa käytännön psykologiaa. Teoksessa V. Tökkäri (toim.) *Kokemuksen tutkimus V. Lauri Rauhala 100 vuotta* (ss. 123–151). Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.
- Eklund, E. (2000) *Miesten osallistumien kotitalouden arkitoimintoihin nuorissa lapsiperheissä*. Helsingin yliopisto. Kotitalous- ja käsityötieteiden laitos. Pro gradu -tutkielma.
- Ervast, T. (2005). *Miesten suhtautumien kotitaloustyöhön. Kotitaloustyö marxilaisen ja weberiläisen työnfilosofian mukaan*. Helsingin yliopisto. Kotitalous- ja käsityötieteiden laitos. Pro gradu -tutkielma.
- Eskola, J., Suoranta, J. (2003) *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.
- Gröhn, T. (1991). *Kotitalouden tieteenalaan liittyvien käsitysten muuttuminen korkeakoulutuksen eri vaiheissa*. Helsingin yliopiston tutkimuslaitos. Tutkimuksia 92.
- Gröhn, T. (1992). Fenomenograafinen tutkimusote. Teoksessa T. Gröhn, & J. Jussila (toim.), *Laadullisia lähestymistapoja koulutuksen tutkimuksessa*. Helsinki: Yliopistopaino
- Haapalinna, E. (2011). *Kodin merkitys miehelle –Narratiivinen analyysi*. Helsingin yliopisto. Kotitalous- ja käsityötieteiden laitos. Pro gradu -tutkielma.
- Haverinen, L. (1996). *Arjen hallinta kotitalouden toiminnan tavoitteena*. Kotitalouden toiminnan filosofista ja teoreettista tarkastelua.
- Haverinen, L. (2009). *Johdatus kotitalouden taitopedagogiikkaan–kertomukset kotitalousopetuksen hiljaisen tiedon tulkkina*. Helsingin yliopisto. Kotitalous- ja käsityötieteiden laitos.

- Heinonen, V. (2012). Arkielämän tutkimusperinteet, kulutus ja rutiinit. *Kulutustutkimus. Nyt*, 1(2012), 60-74.
- Heinilä, H. (2007). *Kotitaloustaidon ulottovuuksia. Analyysi kotitaloustaidosta ekeseentialistis-hermeneuttisen fenomenologian valossa*. Helsingin yliopisto. Kotitalous- ja käsityötieteiden laitos. Julkaisu 16.
- Hirsiäho, A., Jokinen, E., Jakonen, M., & Sorainen, A. (2011). Julma arki. *Tieteessä tapahtuu*, 29(8), 8–14.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (2011) *Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Gaudeamus.
- Hirsjärvi, S., Remes, P., & Sajavaara, P. (2012). *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Tammi.
- Huusko, M. & Paloniemi, S. (2006) Fenomenografia laadullisena tutkimussuuntauksena kasvatustieteissä. *Kasvatus* 2/2006, ss.162–173.
- Jokinen, E. (2005). *Aikuisten arki*. Helsinki: Gaudeamus.
- Järvilehto, L. (2014a). Kohti kutsumustyötä ja joukkokokoistavaa yhteiskuntaa. Teoksessa L. Uusitalo-Malmivaara (toim.), *Positiivisen psykologian voima* (ss. 366–381). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Järvilehto, L. (2014b). *Hauskan oppimisen vallankumous*. Jyväskylä: PS-kustannus
- Kakkori, L. & Huttunen, R. (2011). *Fenomenologia, hermeneutiikka ja fenomenografinen tutkimus*. Saatavissa <http://users.utu.fi/rakahu/fenomenografia2011.pdf>. Viitattu
- Kojonkoski-Rännäli, S. (2000). Tutkimusretki taidon olemukseen ja osaajaksi kasvamiseen. *Aikuiskasvatus: aikuiskasvatustieteellinen aikakauslehti* 20 (2000): 2.
- Korvela, P. & Kaarti, N. (2014). Arjen rakentuminen ruuhkavuosisiperheissä. Aika - ja perhekäsitykset ruuhkavuosien määrittäjänä. Teoksessa P. Korvela & T. Tuomi-Gröhn (toim.) *Arjen rakentuminen ja rytmit perhe-elämän käännekohtissa* (ss 146–167). Kuluttajatutkimuskeskusken kirjoja 9.
- Kurtti, J. (2012). *Hiljainen tieto ja työssä oppiminen. Edellytysten luominen hiljaisen tiedon hyödyntämiselle röntgenhoitajien työssä*. Tampere: Tampereen yliopistopaino – Juvenes Print.
- Lehtinen, E. & Kuusinen, J. (2007). *Kasvatuspsykologia*. Helsinki: WSOY.
- Malaska, P and Holstius, K (2009), Modern Futures Approach. Philosophical Essays of Knowledge of the Future. 2009. (Ed. Malaska, P. & Masini, E) *FUTURA-lehden teemanumero* 2009, 28, 1:1-96.
- Markkola, P., Östman, A-C. & Lamberg, M. (2014). Onko suomalaisella miehellä historia? Teoksessa P. Markkola, A-C. Östman & M. Lamberg (toim.), *Näkymätön sukupuoli. Mieheyden pitkä historia* (ss. 7–24). Tampere: Vastapaino

- Martela, F. (2014). Onnellisuuksien psykologia. Teoksessa L. Uusitalo-Malmivaara (toim.), *Positiivisen psykologian voima*. (ss. 30–62). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Martela, F. & Jarenko, K. (2014). *Sisäinen motivaatio. Tulevaisuuden työssä tuottavuus ja innostus kohtaavat*. Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan julkaisu 3/2014.
- Marton, F. (2005). Phenomenography—a research approach to investigating different understandings of reality. Teoksessa Robert R. Sherman & Rodman B. Webb.(ed.) *Qualitative research in education : focus and methods*. (ss. 141–160). London and New York: RoutledgeFalmer.
- Metsämuuronen, J. (1995). *Harrastukset ja omaehtoinen oppiminen. Sitoutuminen, motivaatio ja coping. Teoreettinen tausta, rakenneanalyysi ja sitoutuminen*. Helsingin yliopiston opettajankoulutuslaitos. Tutkimuksia 146.
- Myllykangas, M. (2009). Taitokasvatus oppimisen edistäjänä kotitalousopetuksessa. Teoksessa Opetushallituksen taide- ja taitokasvatuksen asiantuntijatuntijaryhmä, Annamajja Aro et al. (toim.), *Taide ja taito – kiinni elämässä*. Helsinki: Opetushallitus
- Niiniluoto, I. (1992a). Taito-kollokvion avaussanat. Teoksessa I. Halonen, T. Airaksinen ja I. Niiniluoto (toim.), *Taito. Suomen filosofisen yhdistyksen Helsingissä 11.-12.1.1990 järjestämän kollokvion esitelmät*. (ss. 6–9). Helsinki: Suomen filosofien yhdistys
- Niiniluoto, I. (1992b). Taitotieto. Teoksessa I. Halonen, T. Airaksinen ja I. Niiniluoto (toim.), *Taito. Suomen filosofisen yhdistyksen Helsingissä 11.-12.1.1990 järjestämän kollokvion esitelmät*. (ss. 51–58). Helsinki: Suomen filosofinen yhdistys
- Niiniluoto, I. (2009), Futures Studies: Science or Art? Philosophical Essays of Knowledge of the Future. 2009. (Ed. Malaska, P. & Masini, E) *FUTURA-lehden teemanumero 2009*, 28, 1:1-96.
- Nissilä, S-P. & Paaso, A. (2012). Itsetuntemuksesta organisaation kehittämiseen. Teoksessa H. L. T. Heikkinen, H. Jokinen, I. Markkanen & P. Tynjälä (toim.), *Osaaminen jakoon. Vertaisryhmämentorointi opetuslalla* (ss. 189–206). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Nurmi, J-E, & Salmela-Aro, K. (2005a). Modernin motivaatiopsykologian perusta ja käsitteet. Teoksessa K. Salmela-Aro & J-E. Nurmi (toim.), *Mikä meitä liikuttaa. Modernin motivaatiopsykologian perusteet*. (ss. 10–27). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Nurmi, J-E, & Salmela-Aro, K. (2005b). Motivaatio elämänkaaren siirtymässä. Teoksessa K. Salmela-Aro & J-E. Nurmi (toim.), *Mikä meitä liikuttaa. Modernin motivaatiopsykologian perusteet*. (ss. 54–66). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Ollila, E. (2012). *Yksin asuvien miesten kotisiivoustyön rationalisointi*. Helsingin yliopisto. Kotitalous- ja käsityötieteiden laitos. Pro gradu -tutkielma.

- Pihlanto, P. (2008). Ihmisten välinen vuorovaikutustilanne. *Tieteessä tapahtuu*, 26(6), ss 30–36.
- Puurunen, A. (2014). *Yksin asuvien nuorten miesten kotitaloustaidot ja niiden muotoutuminen*. Helsingin yliopisto. Kotitalous- ja käsityötieteiden laitos. Pro gradu -tutkielma.
- Pohjola, P. (2007). Taito, toiminta ja taustatieto. Teoksessa H. Kotila, A. Mutanen & V. M. Volanen (toim.), *Taidon tieto* (ss. 164–179). Helsinki: Edita
- Pohjalainen, M. (2012). Hiljaisen tiedon käsite ja hiljaisen tiedon tutkimus: katsaus viimeaikaiseen kehitykseen. *Informaatiotutkimus*, 31(3).
- Rauhala, L. (2007). Ihmistajunta tutkijana ja tutkittavana. *Tieteessä tapahtuu*, 25(8), ss. 21–26
- Rikama, J. (2014). Todellisuus ja tieto –erilaisten käsitysten kirjo. *Tieteessä tapahtuu*, 32(2).
- Rissanen, R. (2003). *Työelämälähtöinen opinnäytetyö oppimisen kontekstina: Fenomenografisia näkökulmia tradenomin opinnäytetyöhön*. Tampere University Press.
- Rissanen, R. (2006). Fenomenografia. Luku 5.1. kokonaisuudesta Anita Saaranen-Kauppinen & Anna Puusniekka. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkójulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja]. <<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>>. (Viitattu pp.kk.vvvv.)
- Rotherham, A. J., & Willingham, D. T. (2010). “21st-Century” Skills. *American Educator*, 17.
- Rubin, A. (2010). *Muuttuvan ajan muuttuvat haasteet. Mihin tulevaisuuden tutkimuksen opetuksessa tullisi kiinnittää huomiota?* TVA julkaisuja 1/2010. Tulevaisuudentutkimuksen Verkostoakatemia.
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. (2006).
KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkójulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja]. <<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>>. (Viitattu 07.03.2016.)
- Salo, M., Kankaanranta, M., Vähähyppä, K., & Viik-Kajander, M. (2011). Tulevaisuuden taidot ja osaaminen: Asiantuntijoiden näkemyksiä vuonna 2020 tarvittavasta osaamisesta. Teoksessa M. Kankaanranta & S. Vahtivuori-Hänninen (toim.), *Opetusteknologia koulun arjessa 2*, (ss. 19–40). Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos.
- Samppala, M & Palojoki, P. (2015). Studying Context-Bound Learning with the Phenomenographic Approach. Teoksessa H. Janhonen-Abruquah & P. Palojoki (toim.), *Luova ja vastuullinen kotitalousopetus*, (ss. 95–106). Helsingin yliopisto, Kotitalous- ja käsityötieteiden julkaisuja 38.
- Saresma, T. (2010). Kokemuksen houkutus. Teoksessa T. Saresma, L-M, Rossi ja T. Juvenon. *Käsikirja sukupuoleen* (ss. 59–74). Tampere: Vastapaino.

- Savonen, T. (2009). *Oppimista tukeva koulutustason arviointi: fenomenografinen tutkimus joukkotuotannon parissa työskentelevien sotilaiden käsityksistä koulutustason arvioinnin kehittämiseksi*. Maanpuolustuskorkeakoulu. Diplomityö.
- Schwalbe, M. L. & Wolkomir, M. (2001). Interviewing Men. Teoksessa J.F. Gubrium, & J.A. Holstein (toim.), *Handbook of interview research. Context and method*. Sage.
- Sihvola, J. (1992). Kreikkalainen filosofia ja käytännön taidot. Teoksessa I. Halonen, T. Airaksinen ja I. Niiniluoto (toim.), *Taito. Suomen filosofisen yhdistyksen Helsingissä 11.-12.1.1990 järjestämän kollokvion esitelmät*. (ss. 11–34). Helsinki: Suomen filosofinen yhdistys.
- Siekkinen, K. (2010). Syvähaastattelu. Teoksessa J. Aaltola, & R. Valli (toim.), *Ikkunoi-ta tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloitteleva-le tutkijalle* (ss. 45–46). Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Suomen virallinen tilasto (SVT): Perheet [verkkojulkaisu].
ISSN=1798-3215. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 11.8.2016].
Saantitapa: <http://www.stat.fi/til/perh/>
- Tiihonen, A. (2002). *Ruumiista miestä, tarinasta tulkintaa: oikeita miehiä – ja urheil-i-jöitä ?* Jyväskylä: LIKES-tutkimuskeskus, 134.
- Toom, A. (2008). Hiljaista tietoa vai tietämistä? Näkökulmia hiljaisen tiedon käsitteen tarkasteluun. Teoksessa A. Toom, J. Onnismaa & A. Kajanto (toim.) *Hiljainen tieto: tietämistä, toimimista ja taitavuutta* (ss. 33– 58). Helsinki: Kansanvalistus-seura ja Aikuiskasvatuksen Tutkimusseura. Aikuiskasvatuksen 47. vuosikirja
- Tuomi-Gröhn, T. (2009). Kodin arki ja arjen taidot tutkimuskohteena. Teoksessa H. Janhonen-Abruguah (toim.), *Kodin arki* (ss. 147–156). Helsinki: Yliopistopaino.
- Tuomi, J., & Sarajärvi, A. (2011). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.
- Turkki, K. (1992). Lähtökohtia kotitalouden toiminnan ja kotitalous-oppiaineen tutkimi-seen. Teoksessa T Gröhn, & P. Palojoki (toim.). *Kotitalouden toiminta tutkimus-kohteena. Kotitalousopetusta palvelevan tutkimuksen tarkastelutapoja* (ss. 4–35). Helsingin yliopisto. Opettajan koulutuslaitos. Tutkimuksia 113.
- Turkki, K. (1999). *Kotitalousopetus teinhaarassa, teknisistä taidoista kohti arjen hal-lintaa*. Helsingin yliopisto. Kotitalous- ja käsityötieteiden laitos. Julkaisuja 2.
- Tynjälä, P. (2007). Integratiivinen pedagogiikka osaamisen kehittämisessä. Teoksessa H. Kotila, A. Mutanen & V. M. Volanen (toim.), *Taidon tieto* (ss. 21–36). Helsin-ki: Edita
- Valkonen, L. (2006). *Millainen on hyvä äiti tai isä?: viides-ja kuudesluokkalaisten las-ten vanhemmuuskäsitykset*. Jyväskylän yliopisto. Väitöskirja
- Varto, J. (2005). *Laadullisen tutkimuksen metodologia. Metodologia tutkii menetelmien perusteita ja oletuksia*. Saatavissa:

http://arted.uiah.fi/synnyt/kirjat/varto_laadullisen_tutkimuksen_metodologia.pdf
Viitattu 1.3.2016

- Vehkavaara, T. (1999). *Toimintatieto laajennettuna tietokäsityksenä eli miten ja miksi meillä on taito toimia tarkoituksenmukaisesti*. Filosofian lisensiaattityö. Tampereen yliopisto. Matematiikan, tilastotieteen ja filosofian laitos.
- Vehkavaara, T. (2000). Tietoa ilman uskomuksia. *Königsberg*, 3 (2000), 98-111
- Veivo, H. (2009). Lyhyt johdatus semiotiikkaan 2000-luvun alussa. Teoksessa Hannula, E & Oksanen, U. (toim.) *Murtuvat merkit. Semiotiikan teoreettisen ja soveltavan tutkimuksen näkökulma*. Helsinki: Helsinki University Press.
- Venkula, J. (2008). *Tekemisen taito*. Helsinki: Jyväskylä: Minerva Kustannus Oy.
- Westman, A. L. (2007). Tieto, taito ja sukupuoli. Teoksessa H. Kotila, A. Mutanen & V. M. Volanen (toim.), *Taidon tieto* (ss. 55–73). Helsinki: Edita
- Wilenius, M. (2004). Luovaan talouteen. Kulttuuriosaaminen tulevaisuuden voimavarana. Helsinki: Edita Prima Oy
- Wilenius, M. (2015). *Tulevaisuuskirja. Metodi seuraavan aikakauden ymmärtämiseen*. Helsinki: Otava
- Voogt, J., & Pareja-Roblin, N. (2010). *21st century skills: Discussion paper*. Enschede, The Netherlands: University of Twente. Viitattu 12.2.2016. http://archieff.kennisnet.nl/fileadmin/contentelementen/kennisnet/Bestanden_Feddo/21st-Century-Skills.pdf
- Vuori, J. (2010) Äitiys sukupuolikysymyksenä. Teoksessa T. Saresma, L-M. Rossi & T. Juvonen (toim.) *Käsikirja sukupuoleen* (ss. 109–120). Tampere: Vastapaino.

Liitteet

LIITE 1

Teemahaastattelun runko

Haasteltavan perustiedot

Nimi:

Ikä vuosina :

Siviilisääty:

Asumismuoto:

(Pientalo, kerrostalo, maatila, asuuko kodissasi muista sinun lisäksi)

Taito toimia omassa kodissa

1. Mitä taitoja tarvitset kodin arjessasi, että arki sujuu?
2. Mikä sinulle on miehenä ollut suurin haaste ottaessasi vastuun kotisi arjen hallinnan sujumisesta?
3. Miten vuodenaika vaikuttaa tarvittaviin taitoihin?
4. Miten kodin arki ja juhla vaikuttavat tarvitsemiisi taitoihin?

Taito toimia ympäristössä

1. Minkälaisena koet oman roolisi miehenä ystävien ja muun lähipiirin näkemänä kun vastaat itse oman kotisi arjesta ja arjen sujumisesta?
2. Minkälaisia sukulaisten, ystävien tai harrastusten kautta muodostuneita vertais-tukiverkkoja sinulla on?
3. Miten mahdolliset lähitukiverkostot kodin arjen hallinnan sujumiseksi ovat muodostuneet?

Taito toimia yhteiskunnassa

1. Mitä yhteiskunnan tarjoamina palveluita olet käyttänyt kodin arjen sujumisen helpottamiseksi?
2. Miten sait tiedon yhteiskunnan tarjoamista palveluista, omatoimisesti vai otettiinko sinuun yhteyttä ja tarjottiin arjen sujumista helpottavaa apua?
3. Miten koet yhteiskunnan roolin, jos olet tarvinnut apua kodin arjen hallintaan, onko apua ollut riittävästi ja onko apu ollut helposti saatavissa?

Taito ylläpitää ja oppia

1. Missä olet oppinut kodin arjen hallinnassa tarvitsemasi taidot?
2. Mikä on saanut sinut opettelemaan tarvitsemiäsi taidot?
3. Miten koet tällä hetkellä tulevaisuudessa tarvitsemasi taidot, uhkana vai mahdollisuutena?